BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 28786

Biblioteca Bucureștilor

6
Iunie
2004

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

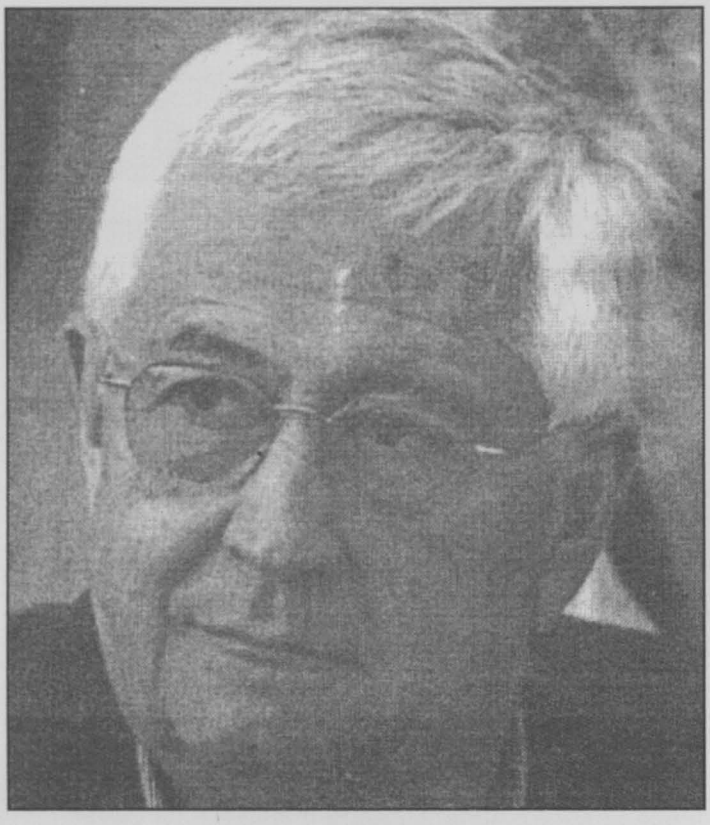

MATEI CĂLINESCU

70 de ani de la naştere

"Fiinţa profeticului o constituie negaţia: cunoaştere prin cenuşă. După ce au vorbit, profeţii sînt cenuşa lumii pe limbă; înţelepciunea lor e gustul cenuşii".

"Spre Dumnezeu trebuie să urcăm mai mulţi munţi deodată: şi-n mijloc, muntele fierbinte al Rîsului. Proba focului: proba rîsului.

Iată rugăciunea mea: Fă-i, Doamne, pe oameni să rîdă de mine, să-mi dăruiască mila rîsului lor. Dă-mi, Doamne, puterea să fiu aşa cum par în rîsul lor. Şi să mă spele cascadele de foc ale hohotelor lor. Şi să nu-mi tremure picioarele în urcuşul acela prin dogoarea urîtului meu, tăios ca piatra.

Şi să nu-mi tremure gîndul. Şi să nu-mi tremure iubirea…"

Viaţa şi opiniile lui Zacharias Lichter

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 2

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Nicolae MANOLESCU – Anton Pann 4

Ana Maria ORĂȘANU – Mahalalele bucureștene (I) 6

Iancu BREZEANU – Cuvinte! cuvinte! 8

Patrimoniu 11

Istoria cărții

Dante ALIGHIERI – Divina Comedie 12

Centenar Petre Pandrea 14

Autografe contemporane

Ana BLANDIANA 16

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Orizonturi. Programe. Inițiative 18

PULMAN – Proiecte biblioteconomice 19

Sergiu GĂBUREAC – Bibliotecarul public, eminența cenușie a comunității 21

Cristina CHIȚA – Fundații culturale 23

Puncte de vedere

Adrian MAC LIMAN – Globalizare vs. identitate națională 33

Corespondență din Franța

Jean-Yves CONRAD – Mormântul familiei prințului Ghika la Le Mée-sur-Seine 35

Catalog 36

Agenda culturală

Târgul de Carte BOOKAREST 2004 38

Biblioteca "Ion Creangă" și colaboratorii săi 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ștefan cel Mare și Sfânt

– 500 –

N. CARTOJAN

Cronica lui Ștefan cel Mare

Versiunea germană

Domeniul literar slav în care cugetarea românească s'a manifestat mai activ şi mai continuu, a fost în Moldova istoriografia. Începuturile ei trebuesc aşezate, cred, în timpul şi la curtea lui Ştefan cel Mare.

Zic cred, fiindcă nu este în Europa o literatură mai sbuciumată în desvoltare şi mai năpăstuită în soarta ei decât literatura românească. Nu ştiu să mai fie multe popoare care să-şi fi pierdut atâtea monumente de cultură ale trecutului său de cum am pierdut noi. Originalele primelor traduceri româneşti s'au pierdut; prototipul primelor noastre legende religioase apocrife nu se cunosc; primele traduceri ale romanelor populare au dispărut. «Învăţăturile lui Neagoe» nu le cunoaştem decât din cópii târzii şi defectuoase; cronica scrisă pe timpul şi la curtea lui Mihai Viteazul nu ni s'a păstrat decât într'o traducere latină, cronica lui Grigore Ureche n'a ajuns până la noi decât în compilaţia lui Simion Dascălul; «De neamul Moldovenilor» şi cronica lui Miron Costin le avem în cópii posterioare, dintre care cea mai veche copie a cronicii datează din 1720. Şi atâtea şi atâtea altele!

În marile frământări petrecute pe pământul românesc cu incursiuni de armate ungureşti şi polone, cu numeroase invazii de oştiri turceşti şi tătăreşti, cu atâtea vechi mănăstiri şi cetăţi de scaun arse din temelie şi apoi reconstruite ca să fie din nou arse, atâtea din monumentele literaturii noastre vechi au fost distruse sau răpite pentru a fi apoi aruncate în cine ştie ce colţ de bibliotecă.

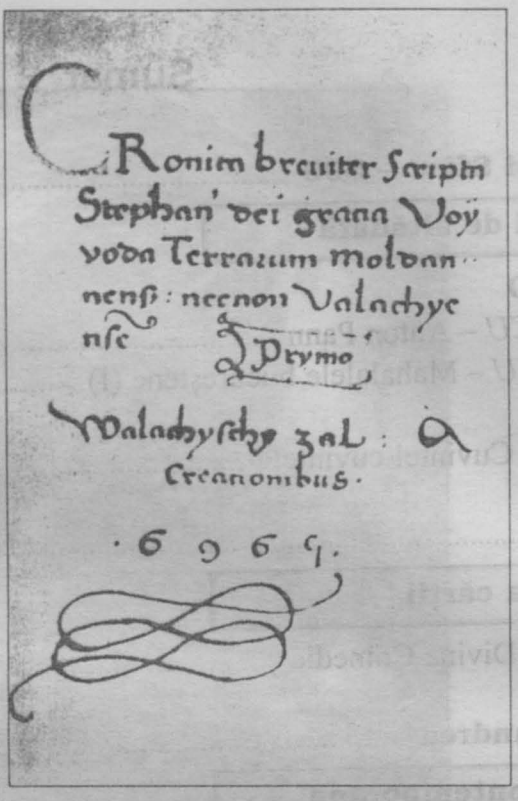
Ronim breuiter Scripti
Stephan' dei grana Voÿ
voda Terrarum moldan
nenſi: necnon Valachyc
nſc
Prymo
Walachyschy zaL: a
Creanomibus.
·6 9 6 9.

Cronica lui Ştefan cel Mare, versiunea germană descoperită de prof. Olgierd Górka

Numai norocul ne ajută să mai dăm peste ele. O întâmplare neaşteptată uneori ne scoate totuşi la iveală câte unul din aceste monumente care aştepta de veacuri închis în cine ştie ce colţ de bibliotecă şi care ne înfăţişează munca de cultură a strămoşilor într'o lumină cu totul nebănuită.

Una din cele mai importante descoperiri făcute în timpul din urmă este aceea a profesorului universitar Górka dela Universitatea din Lwów. Cercetând în Biblioteca de stat din München (Bayerische Staatsbibliothek) manuscrise privitoare la istoria Poloniei şi a Ungariei, Olgierd Górka a dat în primăvara anului 1911 peste cea mai veche cronică românească din câte se cunosc până astăzi. [...]

După părerea lui Górka, cronica ar fi fost adusă în Germania de solia moldovenească din 1501. La această dată, Ştefan cel Mare, care era bolnav de diabet, şi care era chinuit de rămăşiţele rănii primite la Chilia, simţindu-se din ce în ce mai rău, trimisese după medici specialişti în centrele ştiinţifice din Italia (Veneţia) şi Germania. Misiunea, trimisă în Germania şi compusă din Ulrich şi Antonius, soseşte în Nürnberg la sfârşitul lui Februarie, cu o scrisoare de recomandare din partea regelui Ungariei, Wladislav Iagello.

Solia moldovenească a avut în Germania răsunetul cuvenit. Dintr'o scrisoare în limba latină, adresată lui Ştefan cel Mare şi dintr'alta germană către Wladislav Iagello, amândouă trimise de către primarul oraşului Nürnberg – al cărui nume n'a putut fi identificat de către d-l Górka – reiese că s'a găsit un medic capabil, doctorul Ioan Klingesporn, care, rugat insistent, a primit să vină cu trimişii lui Ştefan cel Mare în Moldova.

Despre doctorul Klingesporn şi despre solia moldovenească nu se mai pomeneşte apoi nimic, nici în documentele moldoveneşti şi nici în cele germane. La curtea din Suceava nu avem ştiri să fi sosit doctorul Klingesporn; dimpotrivă, la 7 Decembrie 1502, găsim la patul Domnului pe doctorul venetian Mathias Muriano. Într'o listă de 8 – 9 medici iluştri din Nürnberg, întocmită ulterior, iarăşi nu se găseşte trecut Klingesporn, deşi a fost un medic distins. Ce s'a întâmplat, prin ce

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

peripeții a trecut pe drumurile pe care le-a străbătut misiunea moldovenească și doctorul german, nu știm. Górka presupune că au pierit uciși pe drum, în niște ținuturi unde domnea dreptul pumnului.

În Nürnberg, crainicii marelui Domn au trebuit să intre în legături cu fizicianul Hartmann Schedel. Schedel își făcuse studiile la universitatea din Leipzig, și la vârsta de 20 de ani plecase în Italia să-și desăvârșească cultura la celebra universitate din Padova, într'o vreme când umanismul era acolo în plină înflorire. În 1466 își luase doctoratul și, după un popas prin Veneția, se reîntoarce în Germania, unde din 1484 se stabilise în Nürnberg ca medic. În afară de profesiunea sa de medic, Schedel a fost în același timp un pasionat geograf și istoric, care a adunat știri privitoare la răsăritul Europei. [...]

Acest umanist german a primit solia moldovenească, și, dornic de a smulge dela ea informații, pentru a întregi știrile despre țările noastre, ar fi profitat de acest prilej pentru a-și scoate o copie de pe cronica lui Ștefan cel Mare. Această copie a trecut apoi, împreună cu întreaga lui bibliotecă, în moștenirea nepotului său Melchior și, în cele din urmă, a ajuns în biblioteca Principelui Bavariei, Albrecht V (1550 – 1579). Biblioteca acestuia din urmă, un pasionat colecționar de manuscrise, a format temelia bibliotecii curții bavareze, care după revoluție a devenit bibliotecă de stat.

Copia lui Schedel, scrisă într'unul din dialectele Germaniei de Nord, apropiat de «hochdeutsch» de azi, conține 22 de file manuscrise, de hârtie veche, de pe la sfârșitul veacului al XV-lea. Ea înșiră evenimentele petrecute în Moldova, în ordine cronologică, începând cu răsturnarea lui Petru Aron Vodă și urcarea pe tron a lui Ștefan cel Mare în anul 1457 și sfârșind cu anul 1499, înfrângerea lui Malcoci.

Textul lui Schedel cuprinde, mai ales în transcrierea numelor proprii, o serie de greșeli, ca de pildă, Bognes în loc de Bogdan, Braut în loc de Prut (Zwischen den Nester und der Braut), sau Warsarab ori Waserab în loc de Basarab, ceea ce dovedește că el nu este un original, ci o copie defectuoasă.

Cronica conține o mulțime de știri pe care nu le găsim în nicio altă cronică internă; ea pomenește și de un ostaș Purice, despre care ne vorbește și Neculce în *O samă de cuvinte* și care se constată pe această cale că a fost o figură istorică, și nu legendară. Știrile nouă pe care le aduce cronica sunt foarte interesante și ele pun într'o lumină vie – după cum mărturisește d-l Górka într'o comunicare făcută Academiei noastre în 1930 – «forța puternică a caracterului lui Ștefan cel Mare, marele său geniu militar», care în momente grele pentru țara sa, nu-și pierdea cumpătul, știa să se ridice deasupra situației și să

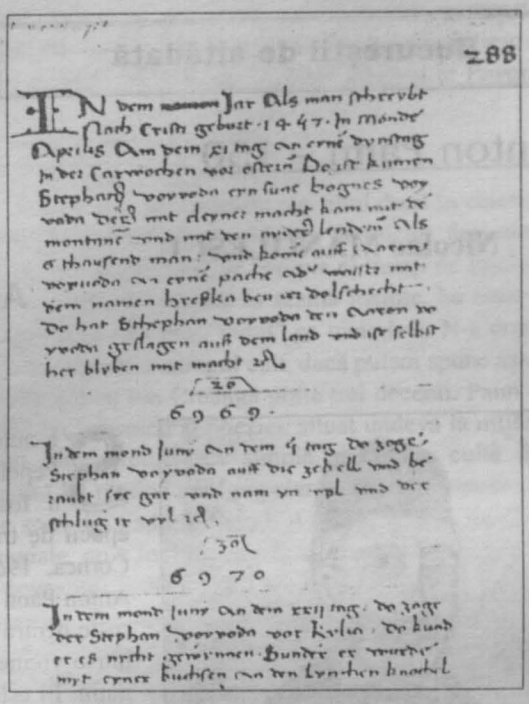

Filă din cronică

folosească, cu o rară abilitate, împrejurările cele mai critice spre a-și duce oștirile la biruință.

Cronica înfățișează însă o vădită părtinire pentru Polonia; ea nu pomenește nimic de pătrunderea lui Ștefan cel Mare până în inima Poloniei la Lemberg și despre celelalte ostilități ale lui Ștefan cel Mare cu Polonii. În schimb, ea dă informații inedite cu privire la ajutorul atribuit Polonilor în 1499, la răzbunarea lui Ștefan cel Mare împotriva Turcilor pentru încălcarea Poloniei.

Aceste tendințe ale cronicei îl fac pe d-l Górka să admită că cel ce a alcătuit cronica în limba germană a fost Herman, pârcălabul Cetății-Albe, care, mai târziu, apare la curtea din Suceava a lui Ștefan cel Mare, ca jucând un rol important în tratativele cu Polonii din Aprilie 1499 și pe care d-l Górka îl socotește că era de origine sas. [...]

Argumentele aduse de d-l Górka pentru a susține paternitatea pârcălabului Herman asupra versiunii germane a cronicei nu-mi par convingătoare. [...]

Cronica lui Schedel înfățișează în forma germană copia cea mai veche a cronicelor moldovenești, scrisă cu doi ani înainte de moartea marelui Domnitor. Din nenorocire, această versiune nu este o traducere completă și fidelă a cronicei dela curtea lui Ștefan cel Mare.

(*Istoria literaturii române vechi*, I,
Fundația pentru Literatură și Artă
"Regele Carol II", 1940)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Nicolae MANOLESCU

Anton Pann

– fragment –

Și autorul *Povestei vorbii*, finul Pepelei și afinul lui Mumuleanu, a fost considerat o oglindă a epocii de tranziție în care a trăit (Paul Cornea, 1963, p. XXVI). În realitate, Anton Pann este poetul cel mai caracteristic pentru prelungirea vechiului spirit într-o vreme care-l abandona puțin cîte puțin. El este conservatorul acestui spirit și antologatorul producțiilor care-l ilustrau. Imediat după 1830, cînd Pann se consacră editării cîntecelor de lume, snoavelor, povestirilor moralizatoare, apologurilor și fabulelor, Cîrlova și-a publicat deja puțina, dar neprețuita lui operă care inaugurează romantismul românesc, Alexandrescu debutase și el iar Eliade scria în *Curierul românesc*: "Cu adevărat că noi nu mai suntem în

vremea cînd numai niște cîntece de amor să fie destule a face a se mira lumea de noi. Duhurile au trebuință de o hrană morală mai statornică și mai cuviincioasă la vrednicia omului" (apud Paul Cornea, *idem*, p. XXI). Redactorul primei noastre reviste de literatură (ce apărea și ea puțin mai tîrziu) avea și n-avea dreptate. Scriitorii tineri și care se vor dovedi importanți în deceniile următoare nu mai scriu ca înaintașii lor: Eliade a intuit schimbarea. Ceea ce el n-a prevăzut este împrejurarea că, deși elita intelectuală adoptă acum romantismul și respinge cîntecele de amor în maniera învechită a lui Alecu Văcărescu și a lui Conachi, acestea continuă să fie pe placul unei mase destul de largi de cititori, de la oraș îndeosebi, recrutați din mica burghezie aflată în plină expansiune și care găsesc încă în ele un aliment delicios și consistent. Dovada ne-o furnizează tocmai Pann, autodidact ca și Mumuleanu, om de spirit, dar cu o cultură modestă, nici el vorbitor de limbi străine, și care se apucă să culeagă și să pună la dispoziția meseriașilor, funcționarilor, cîntăreților de strană, tuturor orășenilor de strînsură, vechile producții literare. Aceștia sunt "prenumeranții" *Erotocritului* din 1837, cititorii *Poeziilor deosebite* din 1831, ai *Spitalului amorului* din 1850. Succesul acestor publicații îl va constata chiar unul din poeții noi ai vremii, Bolintineanu, care va scrie, în anul morții lui Pann, că acesta a fost un "poet popular prin excelență", adresîndu-se adică poporului pe care "îl face să rîdă și să plîngă, și căruia îi vorbește limba" (*idem*, p. LXX). Cum se vede, Pann n-are idee că literatura se schimba radical în acele decenii și nici nu știm să fi fost sensibil la ce se scria pe atunci, el mulțumindu-se s-o popularizeze pe aceea la modă înainte. El rămîne la Béranger, fără să înțeleagă pe Lamartine. Nu oglindește, deci, trecerea spre nou, ci supraviețuirea vechiului. Acest fenomen este curent și în alte epoci. Dacă admitem ideea formaliștilor ruși, "evoluția" se realizează de obicei prin aducerea în prim-plan a unor formule literare marginale și prin marginalizarea celor care dețineseră prioritatea o vreme; iar prim-planul aparține elitelor, marginalizarea însemnînd între altele cădere la nivelul consumului popular. Rolul jucat de Pann este de a furniza materia necesară acestui consum, ceea ce i-a atras din partea pudicului Bogdan-Duică epitetul de "cîrpaci". El procedează ca, mai tîrziu, librarul-editor H.C. Wartha, care scoate edițiile succesive ale mult citatei antologii intitulate *Dorul*: copiază texte sau le prelucrează, lăsîndu-le fără nume de autor, chiar dacă unele sunt celebre, într-un spirit folclorizant care face să dispară practic noțiunea de literatură cultă. În culegerile lui Pann, Văcărești, Conachi și Mumuleanu stau cot la cot cu azi uitații Georgescu, Popescu și Ucenescu, tot așa cum, în *Dorul*, Alexandrescu, Baronzi, C.A. Rosetti și Alecsandri vor duce casă bună cu Paterlageanu, Poppițeanu și Favian. Că *Spitalul amorului* este modelul *Dorului* o arată și faptul că Pann introduce în culegerea lui chiar și poeți noi, absenți din *Poezii deosebite*, dar care au debutat între 1830 și 1850, cum ar fi Cîrlova, Bolliac, Alexandrescu, Aricescu și alții. Anton Pann însuși e prezent cu texte proprii și tot fără nume. Ceea ce arată că editorul are ideea lui precisă despre literatură și că nimic nu e întîmplător. Conachi nu și-a tipărit niciodată ver-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

surile, considerîndu-se probabil, ca și Alecu Văcărescu, "stihurgos" pentru trebuințe proprii. Anonimatul lui Pann are, vom vedea, alt sens, care merge, curios, împreună cu o anumită indecență a scriitorului, ce nu se dă în lături să-și publice testamentul. Iubeț, ca și Alecu sau Conachi, aventurile lui sunt caracteristice altor timpuri și altei pături sociale. Nu mai găsim iatacul secret, în care iubita exhibă din sîn un trandafir norocos, nici imensele grădini private, cu copaci stufoși, ape și grote, unde boierii își desfășurau nevăzuți idilele. Pann răpește o călugăriță de 16 ani, cu care trece munții ca să scape de consecințe, e înșelat de ea și are grijă s-o batjocorească în versuri foarte crude, se însoară de trei ori (Conachi era un adversar moral al divorțului) iar testamentul de care am pomenit ne arată că el dorea ca ultima soție să i se călugărească de îndată ce va rămîne văduvă. Aceste detalii sunt semnificative în măsura în care indică o transformare a mentalității și totodată faptul că Pann, om nou în raport cu Conachi, are, în ce privește literatura, o concepție mai rudimentară, populară în esență.

Poetul însuși trebuie înțeles prin relație cu tipograful, antologatorul și popularizatorul care este Pann. Însăși originalitatea operei sale este în discuție. Dacă uneori, înainte, nu cunoșteam exact ce a scris un poet, aceasta se datora nepăsării cu care priveau în general autorii publicarea sau difuzarea operei lor. Și lui Conachi, și lui Alecu li se potrivește această explicație. Pann împărtășește însă dezinteresul popular pentru numele creatorului. Contează textul, nu autorul. Publicul pe care și l-a ales dictează nu numai comportamentul editorului, dar și pe al poetului. Pann crede că știe ce dorește orășeanul (îndeosebi bucureșteanul) din deceniile 4 și 5 ale secolului trecut: tot ce scrie el, în măsura în care putem fi siguri de paternitatea textelor, denotă cel mai neîndoielnic gust mic-burghez pentru divertismentul unit cu moralizarea și cu satira, tipologia însăși fiind stereotipă (femeia rea, bețivul, nărodul, calicul etc.), atît în snoave, cît și în poezii. Ceea ce-i lipsește lui Pann este lirismul. Om cu simț practic, cu umor, bun stăpînitor al resurselor limbii (după Ivireanul, este al doilea străin care ne învață la perfecție limba), în special al idiomului întrebuințat în Muntenia, la București și la mahala (care n-avea pe atunci sensul peiorativ de astăzi), nu era și un poet liric. Cîntecele de lume pe care i le putem atribui sunt absolut mediocre, de pildă acelea din *Poezii deosebite*. Înainte de acest volum, Pann culesese snoave și versuri într-un *Calendar al lui Bonifatie Setosul* prin 1821 sau 1822 și "îndreptase" niște cîntece de stea, puse pe muzică, în *Versurile musicești* din 1830. Argumentul tipăririi acestora din urmă este semnificativ. Pann susține că le-a scris "din auzite" și a constatat că "se sminți̧se din calea lor, încît nici un înțeles nu avea într-însele" (ediția 1963, vol. 1, p. 265). El este deci sensibil la modificarea limbii și la accesibilitate, dar nu e interesat de corectitudinea transcrierii, nefiind încă ceea ce se cheamă folclorist. Tot așa, în prefața la *Hristoiția* din 1834 (care e prelucrarea unei opere a lui Erasmus!), arată că reia traducerile în circulație cu scopul de a le scrie pe înțelesul cititorilor de azi.

Nu merită atenție alte opere, cum ar fi *Memorialul focului mare*, absolut fără nici un haz artistic, nici fabulele dintr-un volum publicat în 1847, nici *Noul Erotocrit*, foarte greoi versificat. Două cărți au făcut reputația de poet veritabil a lui Pann și anume *Culegere de proverburi sau povestea vorbii* și *O șezătoare la țară sau călătoria lui Moș Albu*. Tot ce se știe îndeobște din Pann, tot ce a fost memorat și este repetat de către iubitorii umorului verbal muntenesc sau balcanic provine din acestea, inclusiv *moto*-ul la *Povestea vorbii*:

De prin lume adunate
Și iarăși la lume date.

Pann nu este neapărat aici altul decît în celelalte cărți. N-a devenit un adevărat culegător de folclor, deși moda începuse și, în *O șezătoare*, se apropie el însuși de folclorul țărănesc pe care nu-l băgase în seamă înainte, ba chiar ceea ce strînge acolo este mai "curat" ca niciodată. N-a devenit nici un scriitor pe de-a-ntregul cult, dacă putem spune așa, cum se va întîmpla cu Ion Creangă peste trei decenii. Pann este mai curînd un Ispirescu al poeziei, situat undeva la mijlocul drumului între prelucrarea simplă și creația cultă originală. Talentul lui rămîne unul popular și, oricît de savuros, nu trebuie scos din cadrele firești. Alături adesea de Creangă și Caragiale, nu e însă cu adevărat comparabil cu nici unul din ei: povestitor îndemînatic, n-are geniul primului; "lingvist" miraculos, dar nu conștient, e departe de a avea arta celui de al doilea. Simpatia de care se bucură este însă ușor de înțeles și, aș adăuga, perfect îndreptățită. Pann rămîne unul dintre cei mai inventivi scriitori români sub raportul vocabularului, comediograf instinctiv al cuvîntului.

(*Istoria critică a literaturii române*, I,
Editura Minerva, 1990)

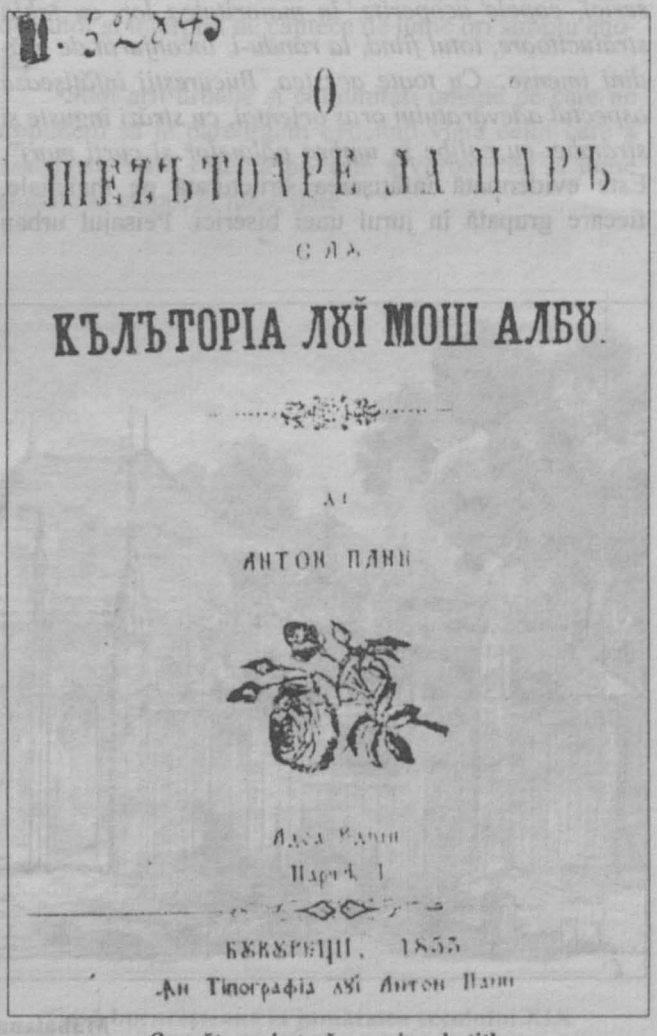
О
ШЕЗЪТОАРЕ ЛА ШАРЪ
САЮ
КЪЛЪТОРІА ЛЮЇ МОШ АЛБЮ.
АЛ
АНТОН ПАНН
Ажа Пани
Парте I
БЮКЮРЕЩІ, 1855
Ан Типографіа лЮї Антон Панн

O șezătoare la țară – **pagina de titlu**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

DIN VREMEA LUI ANTON PANN

Mahalalele bucureștene

(I)

Ana Maria ORĂȘANU

Pentru perioada la care ne referim, termenul *mahala* este întru-totul lipsit de conotațiile peiorative căpătate ulterior și definește, din punct de vedere teritorial, religios, social și administrativ, mici comunități constitutive spațiului bucureștean. Viața fiecăreia se polariza în jurul bisericii parohiale, fapt atestat chiar prin numele vechi de *enorie* (parohie), înlocuit treptat după 1626 cu cel de *mahala*.

Beneficiem de un fond documentar bogat și divers care oferă informații extrem de interesante despre viața mahalalelor. Descrieri, statistici, catagrafii, hărți și gravuri cuprind numele și localizarea lor, identifică populația, construcțiile și zonele de interes.

Iată de pildă, în descrierea unui călător străin, consulul prusac Neigebauer, imaginea orașului în 1842: "*Priviți dinspre sud, Bucureștii dau o panoramă măreață. Din marea de case se ridică o mulțime de biserici, capele acoperite, în majoritatea lor, cu tablă strălucitoare, totul fiind, la rându-i, înconjurat de grădini imense...Cu toate acestea, Bucureștii înfățișează aspectul adevăratului oraș oriental, cu străzi înguste și strâmbe, cu colibe în umbra palatelor și curți mari*". Este evidențiată înfățișarea structurată pe mahalale, fiecare grupată în jurul unei biserici. Peisajul urban pestriț dovedește condițiile sociale foarte diferite ale *mahalagiilor* – locuitorii mahalalelor. Autorul pune la dispoziție și date statistice. Orașul avea un diametru de 24.000 de picioare și ocupa o suprafață de 16.000 stânjeni. Existau 16.000 de case și 100.000 locuitori, precum și un număr considerabil de biserici "câte zile în an", dintre care circa 130 erau importante. Teritoriul era împărțit în 5 circumscripții polițienești, corespunzând celor 5 plăși (boieli, văpsele sau vopsele).

Pentru perioada de referință trebuie menționat comparativ cu alte capitale din zonă, ca Atena sau Sofia, care abia numărau câte 20.000 de locuitori, că Bucureștii erau un oraș mare.

Din punct de vedere etnic, populația românească era majoritară, formată din localnici alături de moldoveni și transilvăneni. Cu ei coabitau străini veniți de oriunde: aromâni sau greci (echivalenți în epocă), sârbi, bulgari și albanezi, turci și evrei, armeni și ruși, unguri, polonezi, germani, italieni, francezi și englezi, care însumau circa o pătrime din totalul bucureștenilor. Unii se stabileau în zone bine definite dând nume străzilor: Italiană, Gabroveni, Lipscani, și mahalalelor: Armenească, Sârbi, Greci.

Printre cele mai importante documente privitoare

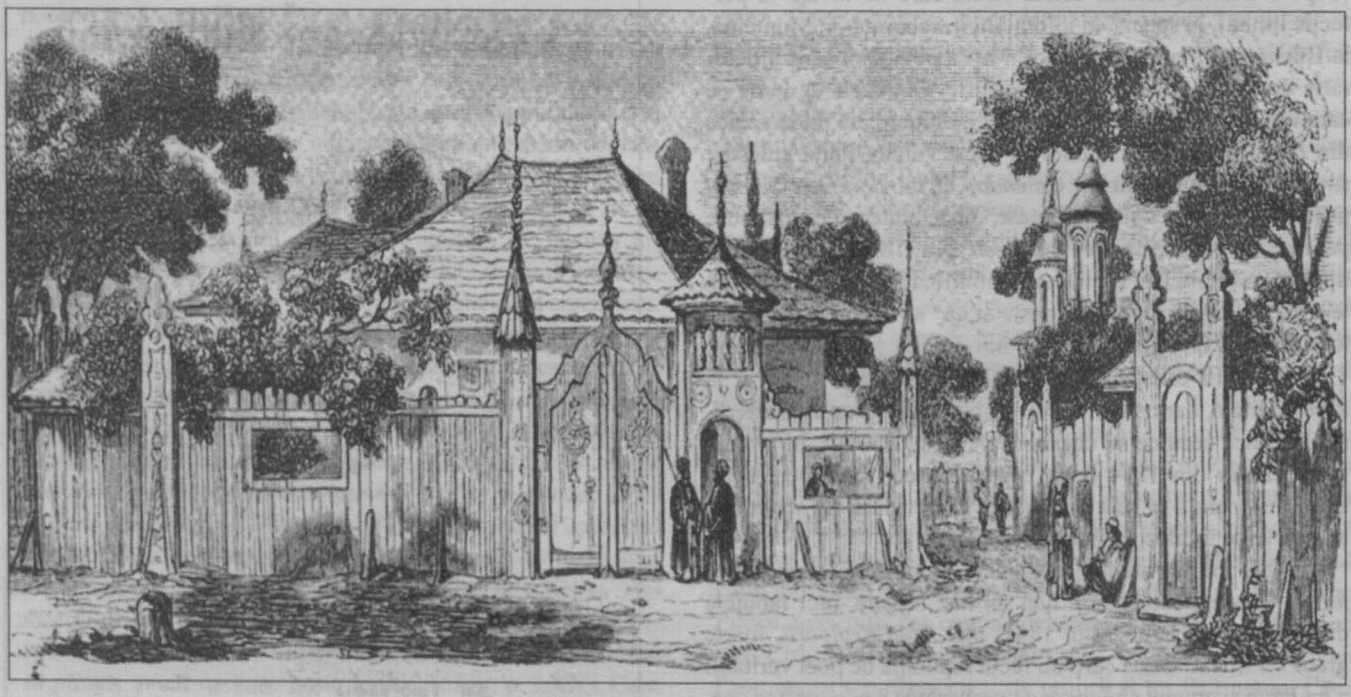

Mahalaua Stelea la 1841

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Școală primară la 1842 în Valahia

la populația orașului în prima jumătate a secolului XIX amintim: Catastihul din 1832 al patentarilor de negustori și meseriași, împărțiți pe corporații, Catagrafia din 1838 și Luminarea și paza de noapte a orașului București în 1840. Informațiile despre onomastică, naționalitate, stare civilă, ranguri și ocupații (Tudorache Făinaru, Iane Grecu, Văduva Tudora Olengioaica, serdarul Manolache, pitarul Costache Vizurescu și alții) reconstituie tabloul social al epocii. Așa erau Bucureștii celor mulți, orașul și oamenii care definesc vremea lui Anton Pann și opera sa.

Viața mahalalelor era fundamental întemeiată pe apartenența religioasă la biserica parohială, după cum notează istoricul Ionnescu-Gion: "*în toate timpurile Biserica a ajutat pe Bucureșteni, iar Bucureștenii au ajutat Biserica*". Biserica reprezenta nu numai serviciul religios pentru enoriași. Preotul era implicat în viața socială, avea autoritate judecătorească în cazuri de interes local, era membru obligatoriu la întocmirea actelor de proprietate, ținea registrele de botezuri și decese. La biserică veneau copii să învețe carte, unele fiind renumite, precum Sfântul Gheorghe Nou și Udricani.

Prin Regulamentul Organic, mahalalele s-au dezvoltat ca unități administrative, cele mai multe înlocuind parohiile al căror nume l-au păstrat, ca de exemplu mahalalele Sfântul Spiridon, Sfântul Dumitru, Sfântul Anton, Icoana.

Cu timpul, diverse grupuri etnice sau profesionale, care au primit drept de a se așeza pe un anumit teritoriu, au constituit în acest fel mahalale, ridicându-și propria biserică și întemeind parohii (Armenească, Tabaci, Cărămidari).

Câteva mahalale bucureștene, împreună cu bisericile lor, au fost locuri legate de viața lui Anton Pann și de activitatea lui de cântăreț în strană, profesor, editor, autor și interpret de cântece de lume ori simplu enoriaș.

Sunt arii urbane și comunități umane pe care ne propunem să le parcurgem evocând viața celui care a lăsat posterității celebra poveste a vorbei "de la lume adunate și înapoi la lume date".

Casă bucureșteană la jumătatea secolului XIX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cuvinte! cuvinte!

Iancu BREZEANU

Cuvinte! cuvinte! Să pot face din sufletul vostru, vin mai vechi ca cel din pahare, omului care bea alături, ar fi argumentul împlinirii care musteşte în mine.

Sunt însă sărac, pentru el, Caragiale.

Îi repet doar la teatru, unde mă ascultă din penumbra lojii, ca şi cum şi-ar asculta propriul suflet, graiul chinului înşiruit cu migală pe hârtia albă a nopţilor.

Dar acela este al lui şi numai înfrumuseţat scenic, de mine.

E noapte, e zi?... Sunt cu el.

Afară poate timpul s'a încolăcit pe bezna nopţii; cum de aur, asemeni părului unei codane, poate străluci lumina soarelui.

– Ce-ai zis, nene Barbule? Cadenţează primăvara în metalul boltit al burlanelor?... Ei şi?

De a doua zi, după debutul în Ipingescu, mă scald în spiritul aromat ca şi licoarea, al maestrului.

Caragiale! Ce extraordinar autodidact! Are în el o mie de diverse Sorbone. A citit tot ce s'a scris pe lume. Ştie mecanică, muzică, plastică, medicină, filosofie, pe lângă teatru şi literatură, unde tot se mai găsesc, unu, doi, care să-i facă slabă opoziţie.

Când e vorba însă de termeni, de astronomie, de ştiinţe, toţi tac chitic.

Bând la cârciumă am învăţat atâtea dela el, cât n'aşi fi reuşit nici dacă rămâneam o mie de ani lângă belferii dela Sava.

Clipele astea, animate de spiritu-i fierbinte, divers, formau taifas luminos şi straşnică închinare vinului. În ele trebueşte căutată şlefuirea anumitor roluri ale mele, mai ales cele din piesele lui. Le palavragiam frecvent; eu invocând viziunea mea, el argumentându-mi-o; purtându-mă adesea pe alte drumuri, la capătul cărora îmi rămânea în minte, distinct, ce trebuia să fac a doua zi la teatru, şi'n ochi, pecetea reliefată a creeatorului.

Mă tolera să-i răspund, înfruntându-l. Cred datorită exactităţii dela teatru; unde dupăce trecusem prin minte înţelegerea de pe marginea halbelor gulerate, iviam strălucirii ochilor sgâiţi, pe Cetăţeanul turmentat, pe Ipingescu, altfel decât o făcuseră ceilalţi, cum mi-o repeta cu fiecare prilej, marele prieten.

Odată, când Delavrancea şi Vlahuţă plecaseră, iar seara pornia din ciocnetul nostru, mi-a spus vădit înfiorat:

– Sunt fericit, Iancule, că n'a trebuit să te caut mult... aş fi obosit. Şi poate...

Îmi prinsesem bărbia în căucul palmelor, pregătit să-l ascult, simţindu-l într'unul din acele momente, frecvente la el, când sufletu-i răsfrânt făcea din tăcere tristeţe, din cel de alături, frate. L-a întrerupt însă Cantilli, sosit cu o probă de vin pe care nu se decidea s'o coboare în pivniţă. Şi Caragiale după ce şi-a împrumutat gâtlejul, găsind vinul bun, a făcut cârciumarului prieten, ca un autentic podgorean, o teorie în care influenţa pământului asupra rodului, era tot atât de însemnată ca asupra oamenilor.

Sinceritatea mea, care mi-a pricinuit atâtea neajunsuri, îi plăcea. A fost dealtfel, încă unul din punctele ţesăturii bunei noastre prietenii. Nu-i răspundeam atoateştiutor, dând din cap, sau admiţându-l, ca ceilalţi. Nici nu căutam să-i alunec printre foarfecele întrebării, necinstit lăsându-i impresia unor cunoştinţe pe care nu le posedam. Răspicat îmi arătam ingnoranţa, ca el lămurindu-mă, să-şi simtă ecoul şi'n trufia mincinoasă a celorlalţi.

La berăria "Bene Bibenti", pe care Caragiale o deschisese în strada Şelari, am venit puţini la început. Afară de mine, care aveam să alerg regulat şi la Buzău, unde fostul director al teatrului ţinea restaurantul gării, Delavrancea, Vlahuţă, Coşbuc, care dacă se îmbăta, nu se mai ducea acasă, fiindu-i ruşine de servitoare.

Iancu Brezeanu

Cât timp nu s'a aflat că patronul păsueşte consumaţia celor cu îndeletniciri aparte, berăria a mers bine. Pe urmă, când lavalierele au ajuns în strada Şelari, Caragiale n'a avut încotro, şi-a ascultat de vântul călduţ al sufletului său mlădiu. Chiar insignifianţii candidaţi ai imaginarelor gloriole, găsind sub acoperişul ctitoriei beţive, adăpost contra urgiei nămeţilor, şi credit, până la urmă neachitat, la consumaţie.

Când venea noaptea şi bunul nostru prieten, berarul, trăgea obloanele, după ele, înăuntru la căldură, rămâneau să-şi scoată visele din marginea meselor, câţiva obişnuiţi; care nu aveau alte vine, decât că unul îşi înfipsese sufletul în ţăpliga de ghiaţă a unei stele; altul mâzgălia figuri ale căror umbre nu eşiau din creion, ci din buricul degetelor; ăsta imaginându-se pe terasa dela Elsinore; cestălalt jinduind să fie reprezentat la teatru. Precum patronul dela tejghea.

Lumina lămpii stăruia asupra lui Caragiale şi a noastră, cei apropiaţi lui. Înţeleasă cu patronul, îşi rotea feştila în jurul tejghelei, lăsând celelalte mese înfăşurate în umbra ocrotitoare. Îi venea atunci berăriei aşa de potrivit obloanele, cum la un făurar de stihuri, noaptea.

Dacă pentru alţii, în acea clipă, "Bene Bibenti" dormea, în schimb noi îi simţeam tumultuos viaţa, din oala smălţuită 'n jar a lui Caragiale, pe buza paharelor des umplute, nici într'un caz să rămână ochiu...

Uneori, la grupul nostru, permanent în apropierea tejghelei, concurenţă sticlelor colorate, se alăturau câţiva întâmplători. Fără păreri şi parcă fără grai. Atunci, Caragiale se 'nflăcăra. Simţiam în el, toţi roibii într'aripaţi ai inspiraţiei, pe infinitele drumuri ale cunoştinţelor sale. Nu mai putea fi oprit. În goana-i năvalnică, cu focul tuturor zeilor în călcâe, lăsa în urmă chiar potoul pe care, nu fără iscusinţă, i-l interpunea Delavrancea.

Alteori, sub lumina mucenică, "Bene Bibenti" se transforma în catedrală; stăpânul, cu extraordinară ureche muzicală, scoţând din pereţi, ca din nişte bolţi, ecoul complex, matematic, pe care nu-l pătrundeam, al lui Beethowen, al lui Bach.

Oprindu-se, se interesa:

– Ce ziceţi?

– Grozav!

– Nemaipomenit!

– Teribil!

Remarcând că nu participam cu repezeala entuziasmului la corul celorlalţi, mi-se adresa:

– Tu, ce zici, Iancule? Îţi place?

Sincer, îl lămuream:

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ion din *Năpasta*

Shylock din
Negustătorul din Veneția

Șbilț din *Patima roșie*

– Nu mă pricep, nene. Zău dacă 'nțeleg ceva.

– Lasă că uite mergem la piață...

În piață, Oaie țiganul, învârtea pe făcălețul arcușului, mămăliga sârbelor.

N'o spunea într'o doară. Spărgea numaidecât liniștea nopții cu zornăitul obloanelor; se despărțea de ceilalți în stradă, ca, umăr la umăr, să coborâm pe Smârdan.

Astfel, de-atâtea ori, am prins dimineața în ochii lui.

Avea părere rea despre scriitori și ziariști. Îl enerva superficialitatea ce le-o atribuia; graba în care își îndepliniau, unii menirea, ceilalți meseria. Devenia adeseori violent, gândind probabil, la chinul său, fără de care, o repeta, nu concepea vr'un soi de împlinire.

Odată, când la "Bene Bibenti" ne risipiam arșița în danful din meiul pământului, a apărut un ziarist. Era mai mult musiu decât jurnalist. S'a învârtit prin berărie, preocupat și-a notat ceva pe un carnet, așezându-se apoi, fără permisiune, la masa noastră.

– Domnule Caragiale, un interview.

Mascându-și enervarea, Caragiale, se arată binevoitor.

– Scrie dom'le.

În fața noastră, atitudinea firțingăului, prelungește antichitatea: unul din acei oameni de piatră, care inspirat, împlântă stiletul în placă.

– Două pacoste există pe lume, focul și apa; dar mai periculoasă e prostia...

Ușa berăriei era lângă noi?

Liciu făcea pe antisemitul. Cu doza puternică a argumentelor pe care, mințile cultivate, le înnoadă fitecărei atitudini. Când venia vorba de un evreu, nu se mai putea vorbi cu el. Se năpustia asupra celui ce făcea imprudența, de parcă ăla ar fi fost jidanul.

Cel care se amuza mai copios de tertipul lui, gata să devină manie, era Caragiale.

De câtva timp, îl simt preocupat să ni-l dea prins, fără falsa armură, pe actorul intelectual. Cred că i-a luat zile dearândul, în compasul pașilor, urmele drumurilor.

Ca într'o seară, să-mi facă semn:

– Vino 'ncoa, Iancule, să-l vezi pe Liciu cum bea la un ovrei în Șelari.

Ne-am dus.

Din stradă, prin geamul luminat al vitrinei, am pândit lângă umărul lui Caragiale, mișcările măsurate ale focosului antisemit. Îndemna paharele, preocupat să nu piardă, desigur, un tren imaginar. Chelnerul se îndoia de șale ca în fața unui obișnuit al cârciumii, pe firma căreia, degetul lui Caragiale, sulița aeriană, a înțepat în punctul privirii mele, numele unui oarecare Ștrulovici.

Când am pășit înăuntru, Liciu surprins, a dat să se uite într'o parte. Dar Caragiale, oprit direct la masa lui, îi întrece băiguiala:

– Bine mă Liciule, tu antisemit, bei la târtanul ăsta?!...

Până la urmă, a comandat și Caragiale câteva rânduri de rachiu moldovenesc. Trânta a fost serioasă; trăscăul lui Ștrulovici grozav!

Și Liciu, de atunci, nici pe departe amestecat în dușmănia ascuțită, frigare contra ovreilor.

Abia peste câțiva ani, aveam să joc pe Ion din "Năpasta", rol interpretat la prima reprezentație – 1890 – de Nottara, lângă Grigore Manolescu, Dragomir; Aristizza Romanescu, Anca.

Totuși, în vremea aceia, frumoasă ca un suvenir întâlnit între coperțile bucoavnelor bătrânești – nopțile-zilele dela "Bene Bibenti" – am fost alături de indignarea tristă a lui Caragiale, transformată până la urmă în îndreptățită furie, contra blestematului Caion, care, mișel, inventase pentru evidențiere, că "Năpasta" e plagiată.

Săgeata dobitocului – acolo unde-o fi! – a izbit așa de dureros, drept în inimă, pe omul cu probitate artistică neîntâlnită, încât nu odată mi-a spus:

– Iancule, nu-mi închipuiam că pot exista asemenea indivizi... E trist... groaznic de trist... Gonești după ideal... ca într'o bună zi... Vezi tu, nu-mi mai doresc decât să tranșez cu moștenirea, ca departe de țară, să-mi văd în liniște de familie.

Un timp, valurile sufletului său, s'au liniștit. Am evitat să mai aducem în discuție infamia.

Când, dobitocul, probabil încurajat de nobila atitudine, Caragiale nu reacționase, s'a împopoțonat cu noui inventate, murdare dovezi ale pretinsului plagiat.

Caragiale, în fața recidivei mârșave, care fără reacțiune simția că poate naște îndoeli asupra operei sale, s'a adresat justiției. Apărători având pe Delavrancea și Petrache Grădișteanu.

Am fost la proces. M'am dus, având în mine voluptatea siguranței că Delavrancea va fi extraordinar.

A fost peste. Așa cum aveam să-l mai aud o singură dată la Cameră, strunindu-și cuvintele pentru împroprietărire; când Matei Cantacuzino, adversar, furat de farmecul vorbitorului, i-a dat mâna peste interese de clasă, replicând:

– Simt venind spre mine o luminiță... (era împroprietărirea).

Dar asta s'a întâmplat mult mai târziu.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Acum, când pierdut în numeroasa asistență, mă simt copilul sosit cu sufletul la gură, pentru dreapta cauză a părintelui, Delavrancea plesnește cuvintele, într'o perorație desprinsă din toate butoaiele podgoriilor și din cel, ochiu de lumină, al lui Demosthene.

După ultima răpăială, deslănțuită asemeni forțelor naturale, am mers să îmbrățișez pe Caragiale, pe care l-am găsit înconjurat de prieteni ajunși mult mai repede la el, prin furnicarul gălăgios, din care pletele lui Delavrancea se desprindeau, coamă de zimbru.

Nici la "Gambrinus", unde săriam din cabină, ca de patron, să mă despart când trebuia să-l continui pe scenă, Caragiale nu era mulțumit.

Dușmăniile, invidiile, își înfingeau din toate părțile săgețile, în panoplia-i de castel feudal.

Apoi, pentru el, omul largilor orizonturi, permanenta frângere a privirii în clădirea de vis-à-vis, pe care, ca un făcut, o ocolea de când îi fusese la conducere, ajunsese să-i dea un fel de încătușare.

L-am găsit într'o zi afară la masă, când m'a vestit:

– S'a făcut, Iancule.

– Ce, nene?

– Am terminat. Iau cei 150.000 lei dela Mumuloaia și dau dracului procesul.

S'a apropiat Matei.

Destul de desghețat, băiatul ăsta care era aproape de douăzeci de ani, avea replici ce umpleau de bucurie inima părintelui.

– Stai că-l bag la apă, îmi face semn Caragiale.

I-a pus o întrebare destul de complicată pentru vârsta lui; însă Matei a răspuns.

Lângă halbele după masă, cine a mai comandat una?

Ce iute s'a răspândit svonul că la "Gambrinus" arginții nu mai pot încăpea!

S'au înfățișat, sigur, mulți.

De unul însă am aflat. Îl cheamă Drăgoescu și e viorist.

A bătut în ușe.

– Ce faci, Iancule?

– Bine.

– Am venit să-ți cer 400 lei, că am auzit că ești bogat.

– N'am mă, n'am... Ți-aș da, dar știu că n'o să mi-i dai înapoi și mă cert cu tine.

Solicitantul simulează o bruscă plecare, ca dela uşe să se'ntoarcă.

– Mă Iancule, tu ești prieten cu mine.

– Da.

– Mergem la teatru împreună, braț la braț; mergem la berărie împreună, braț la braț; mergem pe stradă împreună, braț la braț... Așa e, mă?

– Da.

– Îți cade ție de sus un țucal în cap, nu mă atinge și pe mine?...

Argumentația i-a plăcut lui Caragiale, Drăgoescu având la despărțire, fără termen, banii.

Amintiri! Amintiri!

Cu voi am rămas, flori ale depărtatului său suflet. Să vă mângâi petalele anotimpurilor, la teatru unde sunt măscărici și pe delături, la cârciumă...

Dacă nu era Caragiale, nu era să fiu eu.

Și-acum...

De ce să se oprească viața? De ce să nu-mi spue ăsta, ca atunci... demult... "Caragiale director!"

Acelaș peron... aceeași ploaie... de toamnă. În trecere, i-am luat dela Patelli, câteva sticle... profiriul să nu-i lipsească la Berlin...

Au trântit sticlele de perete... să curgă viața?

Singur. Ca altădată... pe un peron de gară.

Cerul își frânge odgoanele vântului.

Nimeni. Tot el, în mine, ca și în viață, să îl primim...

Tăriile nezăvorâte, plâng. În mine, sufletul.

Strada goală... în apele furtunii... Dumnezeu în mine...

Am rămas singur... cu el... Înainte-ne, printre șuvoaie, Caragiale... Și graiul?

Umbre, puteam ajunge la "Gambrinus"...

Drumul însă, a dus la Bellu.

(Din *Vinurile mele* pritocite de Gaby MICHAILESCU, București, 1939)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București

***Les Géorgiques* de VIRGILE**

Avec la traduction en vers françois par M. Delille, professeur en l'Université de Paris, au Collège de la Marche. A Genève, M. DCC. LXXVII

LES
GÉORGIQUES
DE VIRGILE,
AVEC LA TRADUCTION
EN VERS FRANÇOIS;
Par M. Delille, Professeur en l'Université de Paris, au Collège de la Marche.
A GENÈVE.
M. DCC. LXXVII.

Nous espérons que le Public recevra favorablement cette Édition: nous avons tâché de la rendre correcte, & nous croyons avoir réussi. D'autres, avant nous, ont assez parlé du Poëme des Géorgiques; son immortel Auteur n'a pas besoin de nos éloges. Nous observerons seulement que cette traduction en vers françois, a mis ce Livre entre les mains de tout le monde. C'est sur-tout à la campagne, & au milieu des occupations champêtres, qu'il est gracieux de lire ce Poëme: cette considération nous a engagés à donner ce format commode & agréable.

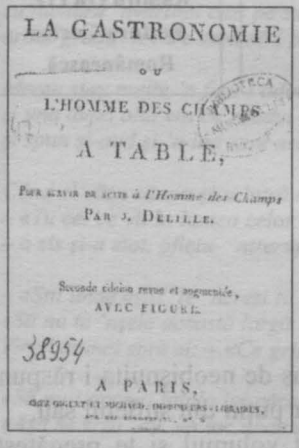
LA GASTRONOMIE
OU
L'HOMME DES CHAMPS
A TABLE,
Pour servir de suite à l'Homme des Champs
PAR J. DELILLE.
Seconde édition revue et augmentée,
AVEC FIGURE.
38954
A PARIS,

La Gastronomie ou L'homme des champs a table

Pour servir de suite à *l'Homme des Champs* par J. Delille.

Seconde édition revue et augmentée, avec figure. A Paris. Chez Giguet et Michaud, Imprimeurs-Libraires, 1803

Il est bien difficile de ne pas faire des mécontens, quand on entreprend de donner à dîner au public. Quelques personnes ont trouvé mon repas trop long, et quelques autres l'ont trouvé trop court. J'ai songé seulement à contenter ces dernières; car les premières étant maîtresses de s'arrêter au premier service, et même de n'en pas tâter du tout, elles ne peuvent être incommodées que par leur faute. J'ai donc augmenté mon dîner de plusieurs plats nouveaux, que j'ai tâche d'accommoder de mon mieux...

JO. CHRISTIANI ENGEL
NOB. HUNGARI LEUTSCHOVIENSIS,
E CANCELLARIÆ TRANSILVANICO-AULICÆ
JURATI NOTARII, J. COMITATUS SCEPUSIENSIS JURATI ADSESSORIS,
COMMENTATIO
DE
EXPEDITIONIBUS TRAIANI
AD DANUBIUM,
ET
ORIGINE VALACHORUM.
AB ILL. SOCIETATE SCIENTIARUM
GOETTINGENSI FRANCISCO AB IANEM PROPOSITO PROXIME ACCLDERE IUDICATA.
CUM EPISTOLA C. G. HEYNE, CONSILIARII REGII M. BRITANNIAE AULICI
ET PROF. GOETTING.
AD AUCTOREM MISSA,
ET COLUMNAM TRAJANI ILLUSTRANTE.
VINDOBONÆ,
Apud JOS. CAMESINA & COMPAG.
MDCCXCIV.

JO. CHRISTIANI ENGEL, *Commentatio de Expeditionibus Traiani ad Danubium, et Origine Valachorum*

Vindobonæ, MDCCXCIV

Quodsi omnia illa recensere deberem, quæ me ad ponendum TIBI publicum hocce cultus ac reverentiæ Monumentum incitaverunt, motiva; susissima Oratione TUAM erga Regem & Leges Regni observantiam, in propugnanda veritate constantiam, in tuendis oppressorum juribus industriam, in promovendis literis & bonis artibus solertiam, in rebus omnibus agendis moderationem & prudentiam persequi opporteret. Sed cum virtutes TUAE non me solum, sed totum orbem Hungaricum, imo complures exterorum admiratores habeant ac spectatores...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

DANTE ALIGHIERI
DIVINA COMEDIE

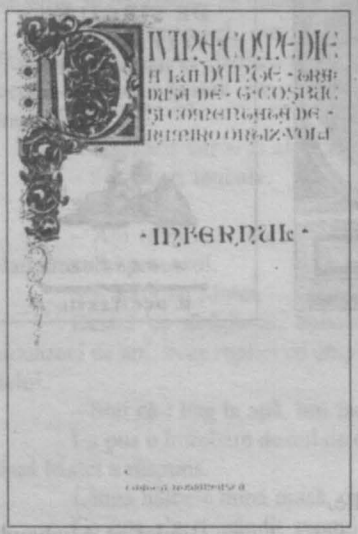

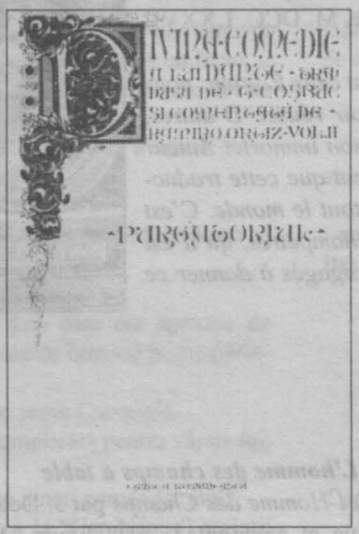

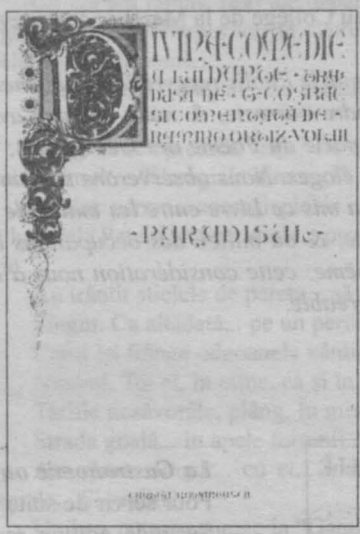

DIVINA COMEDIE **a lui DANTE ALIGHIERI s-a tipărit în trei volume: *INFERNUL*, *PURGATORIUL* și *PARADISUL* între anii 1924 – 1932. Traducere de G. COȘBUC. Ediție îngrijită și comentată de Ramiro ORTIZ. Editura Cartea Românească.**

Ramiro ORTIZ

Dante și epoca sa

Ai cumpărat, prietene cetitor, astă carte și, de ai cumpărat-o, e semn că ai de gând să o cetești. Ea e rezultatul multor puteri și multor voințe ce se întâlnesc într'o singură țintă, foarte nobilă și înaltă: aceea de a face cunoscută în România una din cele mai mari capodopere ale omenirei, într'un veșmânt literar și tipografic vrednic de Dante și de valoarea universală a operei sale. Coșbuc a lucrat la ea neîntrerupt cincisprezece ani, jertfind acestui ideal opera sa individuală de poet. Casa editoare, chiar și după moartea regretatului C. Sfetea, ce a fost fericitu-i promotor, nu a ținut seamă de jertfele bănești, pentru ca volumul pe care-l ai în mână să iasă măreț și sever împodobit. Cel ce l-a adnotat a jertfit timp de un an întreg ceasurile-i de odihnă, pentru ca Dante să-ți fie lesne de înțeles din istoria, din știința și din arta vremii sale. Două suflete nobile de poeți contimporani au dăruit munca lor, pentru ca puținele cărămizi ce lipseau uriașei clădiri să fie puse la locul lor, așă fel încât să nu fie nepotrivite cu formele și culoarea străveche a celor originale. Până și muncitorul tipograf a simțit lucrând la astă mare operă, suflul Duhului, și, pe deplin pătruns de neobișnuita-i răspundere, a pus în munca mânilor puțin din sufletul său.

Acum tu ai cumpărat volumul și te pregătești să-l cetești.

Dar tu ești, ca și noi toți, un *cetitor modern*: nu ai prea mult timp la îndemână și nici măcar prea multă răbdare. Ia seama! Cartea asta nu e ca toate celelalte. Spre a fi gustată, cere o anume stare de spirit. Se cuvine să nu te grăbești, sufletul tău să fie senin, să te poți smulge, câtevà ore pe zi, din lupta brutală pentru viață.

De nu te afli în starea aceasta, închide cartea și așteaptă ceasul prielnic…

* O veche dorință a mea erà aceea să văd reproduse într'o ediție modernă a *Commediei*, minunatele xilografii cu care e împodobită *editio princeps* a poemei dantești. Mulțumită bunăvoinței deplânsului C. Sfetea, care n'a lăsat nimic nefăcut pentruca tiparul să fie vrednic de autor și traducător, pot azi să-mi văd împlinită vechea dorință.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CÂNTUL V

Cercul al doilea: Desfrânații. ⊙ ⊙ ⊙

Minos (1—24). Desfrânații (25—69). ⊙ ⊙ Francesca da Rimini și Paolo Malatesta (70—96). Povestea de amor și moarte (97—138) ⊙ ⊙ Mila lui Dante (139—142) ⊙

Din starea 'ntâiu așa 'ntr'a doua stare
venim, în cerc ce loc mai strâmt rotește,
ci cazne-atât mai mari, stârnind urlare.

Grozav aici stă Minos și rânjește,
județ el ține-acolo 'n poartă stând
și-asvârle 'n Iad precum se 'ncolăcește.

Eu zic că rău născutul duh intrând,
silit e culpa 'ntreagă să și-o spue,
iar el, cunoscător de rău, văzând

ce loc din iad e vrednic să-l încue,
cu număru 'nvârtitei cozi pe spate
arată gradu 'n care vrea să-l pue.

Mereu stau multe 'n față-i adunate,
și una după alta vin cu rândul
și spun și-aud și 'n iad sunt aruncate.

Când el văzu că vin și-a 'ntrà mi-e gândul:
– «Tu cel ce vii în lumea celor morți», –
– a zis și-a stat, oficiu- 'ntrerupându-l,

– «Știi unde ești? Te 'ncrezi tu vr'unei sorți?
«Să nu te 'nșele această largă 'ntrare!». –
Virgil atunci spre el: – «Ce grijă porți?

«Să nu-i oprești fatala lui cărare.
«Așa se vrea 'ntr'un loc unde se poate
«ori ce se vrea, și curm'a ta întrebare». –

Acu 'ncepui s'aud acele toate
urlări de-aici și-amar fui străbătut
de multul plâns ce tristul neam îl scoate.

Era 'ntr'un loc de-orice lumină mut,
ce muge-așa ca marea 'ntărâtată
când largul ei de volbură-i bătut.

Vârtej drăcesc ce nu mai stă vr'odată,
ia morți de-avalma 'n furia lui cu sine,
să-i sgudue 'nvârtindu-i și să-i sbată.

Iar când simt furia volburei ce vine
cum plâng atunci, cum urlă toți în vale,
și-asvârl blestem puterilor divine!

Știui că ăstor chinuri infernale
supuși sunt cei ce-având plăcerea țel
fac mintea roabă poftelor carnale.

Cum grauri ia și-al toamnei vânt cu el
pe mii de-aripi mulțimea lor sbătută,
pe-acești mișei, cumplitul vânt astfel

și 'n jos și 'n sus și-aici și-acolo-i mută,
și nu mai pot să spere 'n veci încai
nu stare 'n loc, ci caznă mai scăzută! –

Și cum își plâng cocorii tristul laiu
când fac pe drum coloane 'ndelungate,
așa vedeam că vin cu mare vaiu

și-aceste umbre de vârtej purtate;
și-am zis: – Maestre, cine-au fost acei
«pe care-astfel ăst negru-amurg îi bate?» –

– «Întâia 'n stolul despre care vrei
«să știi, a fost împărăteas' odată
«și neamuri multe-avù sub sceptrul ei,

«ci-atât fu 'n viciu-acesta de 'necată
«că 'n legi sancțiune unei crime-aduse,
«spre-a fi și-a ei legal astfel scuzată.

«Ea e Semiramis, ce din cetite
«o știm c'a fost urmașa și femeea
«lui Nin în țări de Turci acum domnite.

«Se-ucise-a doua din amor și-i ceea
«ce spuzei lui Sicheu perfidă-i fuse;
«perversa Cleopatră este-a treea». –

Văzui și pe Elena care-aduse
cumplitul timp; pe-Ahil cel mare-al cui
războiu cu-amorul trist sfârșit îi puse.

Pe Paris și Tristan, și mii văzui
goniți din viața lor de-amor, pe care
Virgil mi-i arăta cu mâna lui.

După ce [dat-am maestrului-ascultare
de vechi femei și cavalerii mii,
a fost mai să leșin de milă mare.]

Și-așa 'ncepui: – «Cu drag eu le-aș vorbi
«acelor doi ce-aduși de vijelie
«așa de-ușor păreche par a fi». –

Iar el: – «Tu vei vedea când au să fie
«aproape-aici și-atunci pe-acea putere
«ce-i leag' astfel, să-i chemi și au să vie». –

Când vântul deci le dete-apropiere,
strigai spre dânșii: « – O suflete 'ntristate,
«vorbiți de nu v'oprește-a altui vrere». –

Precum prin aer pe-aripi nemișcate,
iau două turturele-alături sbor
de-același dor spre cuibul drag purtate,

așa și ei, dintr'al Didonei cor
veneau prin noaptea ce-o frământă vântul;
atât cu ruga 'nvinsei vrerea lor.

– «O suflet bun și nobil ce'n mormântul
«cumplitei nopți te-oprești la noi, ce-odată
«cu-al nostru sânge-am înroșit pământul,

«amic de l-am avea pe-al lumii Tată,
«noi rugi l-am face pentru pacea ta,
«căci milă simți de-amara-ne răsplată.

«De vrei să ne vorbești, vom asculta,
«și vom vorbi, de-ai dorul de-ascultare,
«cât timp stă vântu 'ntr'astă pace-a sa.

Născută fost-am în cetatea care
«stă 'n malul mării unde Po de-acum
«trudit, cu-ai săi, își cat' odihnă 'n mare.

«Amor, ce 'n inimi iute-și face drum,
l-a prins cu-a mea frumusețe, ce răpită
«mi-a fost astfel, că și-azi mă doare cum.

«Amor, ce-a sa iubire-o vrea iubită,
«plăceri de el atare'n mine-a pus,
«că sunt de el cum vezi și-acum robită.

«Amor spre-o moarte pe-amândoi ne-a dus;
«Caina pe-ucigaș va fi având-l.» –
Atât și-aceste vorbe ei ne-au spus.

Și-astfel trudit suflet ascultându-l,
plecându-mi fața mi-o ținui plecată,
până 'ntrebat Virgil: – «La ce ți-e gândul?» –

Târziu, când am răspuns, am zis: – «Vai tată,
«ce visuri dulci, ce dor nepotolit
«a'mpins pe-aceștia către-amara plată!» –

Spre dânșii-apoi mă'ntoarsei și-am vorbit:
– «Francesco, vai, a voastră suferință
«cu plâns îmi umple sufletul mâhnit.

«Dar spune-mi tu 'n ce chip găsi putință
«să-și dea pe față-ascunsul dor al său
«acea de mult nesigură dorință?». –

Iar ea: – «Nimic nu doare-atât de rău
«decât de-un timp ferice-a-ți fi aminte
«în timp de-amar, și-o știe domnul tău.

«Dar vrerea ta de-ți este-așa fierbinte
«să știi al nostru-amor din focu-i prim,
«voiu spune-amestecând cu plâns cuvinte.

«Spre-a pierde timpul stam ca să cetim
«de Lancelot, cum l-a 'ncurcat iubirea,
«noi singuri doi și făr'să bănuim.

«Făcu să ne privim ades, cetirea,
«și ne-am surprins cu-obraz descolorat,
«ci-un punct făcut-a să ne pierdem firea.

«Când am cetit cum zâmbetu-așteptat
«de mult, amantul și-l sărută 'n fine,
«atunci, în tremur tot, m'a sărutat

«acest ce-acum în veci va fi cu mine.
«Galeot fu basmul și-autorul lui
«și-aici am pus cetirii pe-astăzi fine.» –

Și 'n timp ce unul povestea, văzui
plângând pe-al doilea'ncât de 'nduioșare
păream c'aș fi murit, și-apoi căzui

cum cade-un corp ce viață 'ntrînsul n'are.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar

PETRE PANDREA
1904 – 1968

Omul grăbit sau psihologul superficial nu pot cunoaşte decît o faţă a fiinţei adevărate a lui Petre Pandrea şi anume aceea oferită de omul de toate zilele: spiritual, tăios, inteligenţa analitică, omul hotărît. Chemîndu-l la telefon eşti întîmpinat de o voce ascuţită, casantă; conversaţia este rapidă, refuzîndu-se taifasului şi tărăgănelii; omul merge grăbit către concluzie. Impresia aceasta este întărită de caracterul unei inteligenţe dialectice, lucide, căutînd poziţiile clare şi ajungînd la formula rezumativă. Se desemnează profilul unei înţelegeri însetate de certitudini şi de poziţii clare, operînd cu noţiuni conturate şi cu realităţi circumscrise.

Omul pare să ocolească vagul şi suspensia; se cantonează pe poziţii răspicate, faţă de care ia atitudini. Temperamental îşi interzice îndoielile şi aşteptarea. E un om activ, însetat de limpezime, acceptînd riscul, afirmînd sau negînd, cultivînd chiar stilul de viaţă primejdios. Are uri şi dispreţuri masive, ireductibile. Reacţionează cu vioiciune la întîmplări şi totdeauna excesiv, repudiind violent sau îmbrăţişînd entuziast. Sensibilitate care se aprinde, într-un sens sau altul, îndreptăţind sau conducînd la atitudini definitive. A cunoscut de bună seamă, cîndva, ca orice adolescent pasionat, drama inteligenţei, a apetenţei imense, neistovite, de a cunoaşte totul...

Ion BIBERI

Bibliografie

- 1933: *Germania hitleristă*, Editura Adevărul
- 1934: *Psihanaliza judiciară*, Editura Cultura Românească, H. Steinberg
- 1934: *Beiträge zu Montesquieus deutschen Rechtsquellen* (Eine Untersuhung der hinterlassenen Manuskripte), Editura Cultura Românească
- 1935: *Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuţiu*, Editura Fundaţiilor Regale
- 1939: *Procedura penală*, Editura Spor
- 1945: *Criminologia dialectică*, Editura Fundaţiilor Regale
- 1945: *Portrete şi controverse*, vol. I, Editura Bucur Ciobanul, colecţia Meridian
- 1945: *Pomul vieţii. Jurnal intim 1944*, Editura Bucur Ciobanul, colecţia Meridian
- 1948: *Portrete şi controverse*, vol. II, Editura Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă
- 1967: *Brâncuşi, amintiri şi exegeze*, Editura Meridiane

Traduceri

- 1939: Aurel C. Popovici, *Stat şi Naţiune* (din limba germană), Editura Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă (reeditare Editura Albatros, 1997)
- 1955: Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei* (din limba latină şi limba germană), Editura ESPLA

Postume

- 1971: *Eseuri*, Editura Minerva
- 1976: *Brâncuşi, amintiri şi exegeze*, Editura Meridiane (reeditare)
- 1981: *Atitudini şi controverse*, Editura Minerva
- 2000: *Memoriile mandarinului valah*, Editura Albatros
- 2000: *Reeducarea de la Aiud (Jurnal penitenciar: 1961 – 1964)*, Editura Vremea
- 2000: *Brâncuşi, amintiri şi exegeze*, Editura Fundaţiei Constantin Brâncuşi, Târgu-Jiu
- 2001: *Garda de Fier, Jurnal de filozofie politică (Memorii penitenciare)*, Editura Vremea
- 2001: *Helvetizarea României (Jurnal intim, Pomul vieţii 1947)*, Editura Vremea
- 2002: *Crugul mandarinului. Jurnal intim (1952 – 1958)*, Editura Vremea
- 2003: *Călugărul alb*, Editura Vremea
- 2004: *Turnul de ivoriu*, Editura Vremea

... Ce diferenţă între un Mircea Eliade sau un Emil Cioran, care-aveau la îndemână toate bibliotecile mari ale Occidentului, ca să nu mai vorbim de liniştea necesară creaţiei, şi intelectualul militant Petre Pandrea, căruia-i fuseseră confiscate până şi cărţile din propria bibliotecă şi care-şi scria, pe genunchi sau pe măsuţa mizerabilă din celula Aiudului, caietele sale de dictando sau foile sale de hârtie de ambalaj, folosind adeseori un creion bont, care lăsa urme abia lizibile. Sigur că nu numai din aceste motive este atât de mare Petre Pandrea, dar ele vin parcă să ne confirme că, atunci când cineva are într-adevăr ceva de spus, nimeni şi nimic nu-l pot împiedica s-o facă. Cu atât mai mult atunci când cărturarul, înzestrat cu darul divin al creaţiei, este dublat de omul de acţiune şi triplat de omul de mare curaj. Acesta este, de fapt, Petre Pandrea care, în plus, mai avea şi un acut sentiment al datoriei de martor, pentru eternitate, al timpului său, ca şi puterea de a se sacrifica în numele unei idei atât de nobile şi de înălţătoare...

Ştefan DIMITRIU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

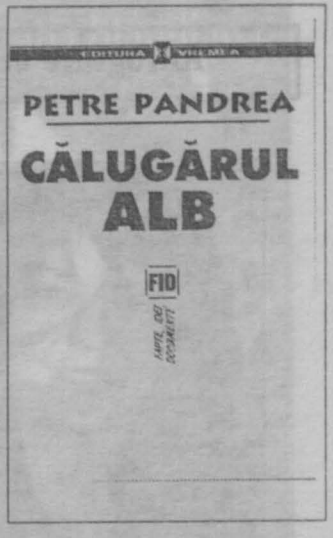

Ediții îngrijite de Nadia Marcu-Pandrea

Vânturi, zăpada, ploaia

De ce iubesc vânturile, zăpezile și ploile?

Când bate oblonul ferestrei, inima mea tresaltă de bucurie. Oare aici sunt instinctele omului luptător, ale omului care tinde la vitejie?

De ce îmi plac ploile și noroaiele, lupta de Popa Tanda prin noroaiele prietenilor și semenilor?

De ce iubesc până la nebunie albul zăpezilor printre brazii vânzoliți de crivăț?

De ce nu mă tem de furtuni, de bombardamente și de evenimente politico-sociale complicate?

Decizia străbunilor

În fond, nu trebuie să te decizi niciodată, fiindcă străbunii tăi s-au decis o dată pentru totdeauna. Ei au știut mai mult decât noi, prin intemperii naturale (zăpadă, vânt, ploi), sau prin evenimente istorice (năvăliri barbare), sau prin memorie ancestrală, sau prin legende, sau prin lirică, sau prin proverbe.

Înțelepciunea străbunilor ține loc de îndrumar. Evident, înțelepciunea trebuie verificată pe propria ta piele, printre meandrele evenimentelor, ale prietenilor și ale dușmanilor de tot soiul. În specie, **fereşte-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc singur.** *Nu am încredere (relativă) decât în rude cu fizionomie similară. Studiez* **Proverbele Românilor,** *în zece volume, de Iuliu Zane, pentru a afla etica românească și pentru a pregăti un* **Cod etic,** *similar și anexă, la* **Codul penal** *(comentat și adnotat).*

Darul

Darul suprem al omului puternic către sine, în meditațiile sale, este să se gândească la Dumnezeu. Fără acest principiu coordonator, totul este egal cu zero sau cu inanitate.

Nici unul dintre valahii mandarinali n-a ajuns (în afară de călugări, de unii preoți, de strămoșii, de părinții și – de mirare – chiar de soțiile noastre) la asemenea principii coordonatoare.

N-ar fi rău, totuși, să ascultăm de părinții și de soții clericali. Poate, chiar, domnii călugărași ne-ar învăța experiențele lor. Prea puțin vor spune. Dar, cine este tare în vâna lui, în experiența lui proprie, nu va lăsa în adormire asemenea amintiri și asemenea idealuri plurimilenare. Chiar dacă e ateu și agnostic, se apropie cu respect de lucrurile sacre tradiționale.

În anul 2000, vor veni biografii care vor cerceta enigmatica figură a lui Petre Pandrea, avocat, scriitor, jurnalist, sociolog, economist, moralist și filosof. Biografia lui va fi mai *simbolică* decât opera, fiindcă ideile de umanism au fost pecetluite cu patru arestări burghezo-moșierești pentru PCR, și cu șapte arestări PCR în epoca 1946 – 1964, cu avertismente, sfaturi, propuneri de posturi de ministru plenipotențiar la Paris, la Bruxelles, universitar și academician, toate respinse pentru a-și păstra autonomia și lupta pentru umanismul judiciar.

Sub burghezie a salvat de la moarte, gratuit, o mie de comuniști, antifasciști, muncitori și israeliți. Numai prin procesul *Mediaș*, judecat în mai 1941 la Curtea Marțială, Craiova, au fost 300 de inși încadrați la moarte și eliberați, în numele umanismului judiciar.

Sub dictatura proletariatului, problema s-a repetat. Huliganismul de dreapta a fost înlocuit cu huliganismul judiciar de stânga. Au fugit avocați de la datorie, așa cum au fugit și sub cele trei dictaturi burghezo-moșierești. Acei avocați au abdicat de la funcția de apărător, au devenit acuzatori, codoși de securitate plătiți și anexe ale procuraturii.

A onorat profesia de avocat cu probitate și neînfricare. A fost arestat în 1948. A stat 4 ani și 7 luni în lagăr. Eliberat, a reintrat iarăși în barou, de la 11 mai 1952 la 23 octombrie 1958, pledând în marile procese ale epocii, cu viziera ridicată și în altercații cu ministerul public al internelor. A fost rearestat în anul 1958. A fost condamnat 15 ani "pentru agitație".

Dr. Petre PANDREA

Texte reproduse din volumele: *Eseuri (Portrete și controverse. Germania hitleristă. Pomul vieții)*; *Memoriile mandarinului valah*; *Helvetizarea României*; *Crugul mandarinului. Jurnal intim (1952 – 1958)*; *Călugărul alb.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Ana BLANDIANA

Bibliografie

Poezie:
- 1964: *Persoana întâi plural*
- 1966: *Călcâiul vulnerabil*
- 1969: *A treia taină*
- 1970: *50 de poeme*
- 1972: *Octombrie, Noiembrie, Decembrie*
- 1974: *Poeme*
- 1977: *Somnul din somn*
- 1980: *Întâmplări din grădina mea*
- 1981: *Ochiul de greier*
- 1984: *Ora de nisip*
- 1986: *Stea de pradă*
- 1987: *Alte întâmplări din grădina mea*
- 1988: *Întâmplări de pe strada mea*
- 1988: *Poezii*
- 1990: *Arhitectura valurilor*
- 1991: *100 de poeme*
- 1996: *În dimineața de după moarte*
- 1997: *La cules îngeri*
- 1998: *Cartea albă a lui Arpagic*
- 1998: *Balanța cu un singur taler*
- 2000: *Soarele de apoi*

Eseuri:
- 1970: *Calitatea de martor*
- 1975: *Eu scriu, tu scrii, el/ea scrie*
- 1978: *Cea mai frumoasă dintre lumile posibile*
- 1983: *Coridoare de oglinzi*
- 1985: *Autoportret cu Palimpsest*
- 1987: *Orașe de silabe*
- 1998: *Geniul de a fi*
- 2000: *Ghicitul în mulțimi*
- 2001: *Cine sunt eu?*

Proză:
- 1977, 2001: *Cele patru anotimpuri*, nuvele fantastice
- 1982: *Proiecte de trecut*, nuvele fantastice
- 1992, 1998: *Sertarul cu aplauze*, roman
- 1995: *Imitație de coșmar*, nuvele

Traduceri:
Cărți de proză și de poezie traduse în Germania, Franța, Italia, Statele Unite, Olanda, Norvegia, Suedia, Albania, Anglia, Rusia, Ungaria, Polonia, Letonia, Estonia, Serbia, Bulgaria.

Măsură

Maibinele și mairăul
Nu există.
Ele sînt doar fantasme,
Visuri fără măsură
Ale binelui și ale răului,
Promisiuni
Menite să amîne clipa
Înspăimîntătoare
În care am putea descoperi
Că nici binele, nici răul
Nu există,
Ci sînt numai fantasme,
Visuri fără măsură
Ale unor și mai neînsemnate,
Și mai ambigue
Adverbe.

O țară e făcută și din păsări

O țară e făcută și din păsări,
Din V-urile mari căzînd spre sud
Rănite, alungate de frig
Și de trădare,
Venind înapoi
Umilite de dor,
Lunecînd pe toboganul cerului
Recunoscătoare
Streașinei că nu s-a mutat
De pe vechiul pridvor.
O țară e făcută și din păsări,
Cum o biserică e făcută
Și din viața de-apoi.

Genealogie

Sîntem visați de cineva
Visat la rîndul său
De altul
Care e visul unui vis
Anume.
Cuprinși de somn
Visăm și noi o lume
Sălbatec zvîrcolită-n somn
Visînd,
Verigă fragedă sîntem
În șirul fără început
Ce nu se va sfîrși
Nicicînd,
Deși,
Ar fi destul
Un singur țipăt
Puternic doar cît să poată trezi
Pe jumătate
Primul domn
De somn,
Pe cel care doarme
La temelia lumilor
Visate.

Exil

Pornesc în mine în exil,
Tu ești patria mea
De care nu pot să m-apropii,
Tu ești țara în care m-am născut
Și am învățat să vorbesc,
Numai pe tine te cunosc în lume.
Prin ochii tăi am înotat de-atîtea ori
Ieșind pe mal cu trupul tot albastru.
De-atîtea ori am navigat prin tine
Pîndind bolborositul prevestitor de hulă
Al sîngelui în stare să mă înece-oricînd.
Tu ești partea mea de pămînt,
Numai din tine știu să mă înalț.
Stăpîne tu, împădurit
Și semănat cu lacuri,
Ținut pe care-l stăpîneam cîndva
Și-n care nu mai pot să mă întorc
Din mine, din străinătatea mea,
Lasă-mă noaptea să mă mai visezi,
Să-ți trec prin somn legănător,
Lasă-te locuit de mine noaptea,
Ca genii morți, de gîndurile lor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

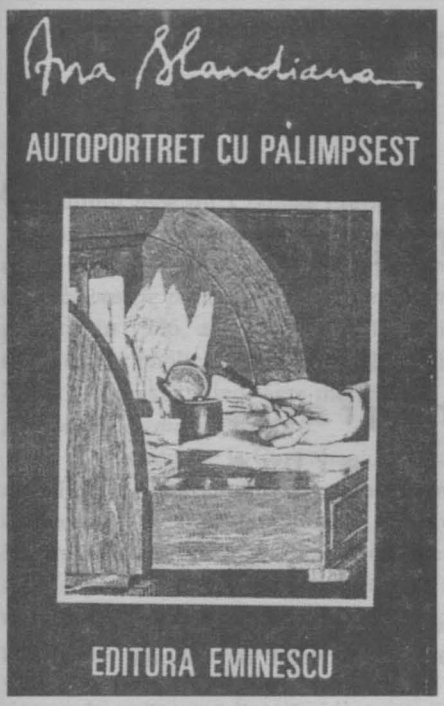

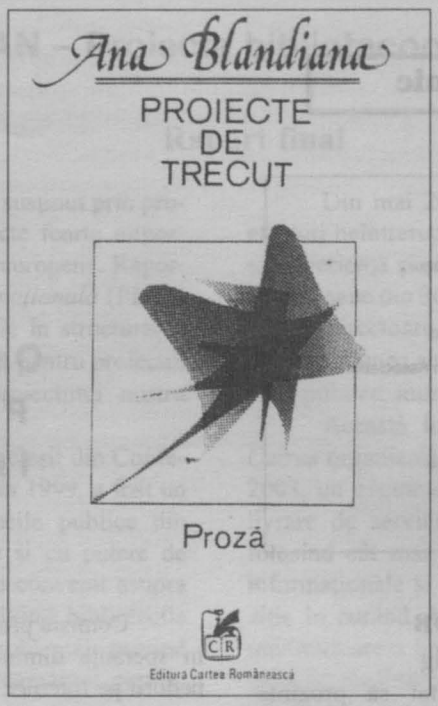

Dealuri

Dealuri, dulci sfere-mpădurite
Ascunse jumătate în pămînt
Ca să se poată bucura şi morţii
De carnea voastră rotunjită blînd,

Poate un mort stă ca şi mine-acum,
Ascultă veşniciile cum cură,
Îşi aminteşte vechi vieţi pe rînd
Şi contemplîndu-vă murmură:

Dealuri, dulci sfere-mpădurite
Ascunse jumătate în văzduh
Ca să se poată bucura şi viii
De nesfîrşit de blîndul vostru duh...

Ţară

În tine nu mi-e dor de nimeni,
Pămînt apus în somn
Prin verzi orbite,
Şi sînt străină dacă trec hotarul
Pletelor tale obosite.
Eu numai limba ta
O ştiu vorbi în vis
Şi spune basme numai pentru tine
Prea trecătoru-mi paradis,
Prea trecătorule stăpîne.
E frig afară
Şi e ceaţă deasă,
Se face seară,
Timpu-ncet se lasă,
Dar cît de bine şi de cald e-acasă,
Cînd unul altuia ne sîntem ţară.

Armura

Trupul meu
Nu-i decît armura
Pe care un arhanghel
Şi-a ales-o să treacă prin lume
Şi, astfel travestit,
Cu aripile împachetate
Înlăuntru,
Cu viziera zîmbetului
Coborîtă etanş peste faţă,
Pătrunde în iureşul luptei,
Se lasă-acostat de măscări,
Împroşcat cu priviri,
Şi chiar mîngîiat
Pe platoşa rece a pielii
Sub care repulsia clocește
Îngerul exterminator.

Pe cer

Treceau clipe mari zdrenţuite pe cer,
Mişcînd pe zăpadă umbre-abia colorate,
Le priveam cum răsar, cum vîslesc şi cum pier
În lumina din care izvorîseră toate.

Vinovate de-a fi doar atît se-oglindeau
Înmulţindu-şi himera în omătul complice,
Ca şi cum s-ar scuza că-s prea gingaşe sau
Ca şi cum, uluite, ar cerca să explice

Veşniciei fiorul împăcat şi intens
Al făpturii lor lungi, de nor auster.
Căci, scăpate istoriei şi curate de sens,
Treceau clipe mari zdrenţuite pe cer.

Ora

Oasele mele de-argint
În jurul cărora
Se torc lungi orbite de sori
Luminînd disperării,
Simt că se-apropie ora
Anunţată de atîtea ori.
Totul e pregătit.
Înşiră-ţi, stăpîne,
Generaţii mute de sclavi
Sub catarg!
Valurile mării se trag
Ca nişte gingii bătrîne
De pe dinţii bolnavi.

Pietá

Mai dormi, mai dormi atît de greul
Somn al seminţei în pămînt,
Ca să încolţească-n primăvară zeul
Cu moartea pre moarte călcînd.

Mai dormi, visînd cum celor din morminte
Viaţă dăruindu-le, învii
În groaza bucuriei care-aprinde
Ochii bătrîni ai foştilor copii.

Şi-atunci cînd peste iarna veşniciei
Te vei trezi în soarele de-apoi
Ridică-te din braţele Mariei
Şi-nvie-ne, Isuse, şi pe noi.

https://biblioteca-digitală.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

EBLIDA

European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiative

EBLIDA la congresul anual BDB şi la Târgul de Carte din Leipzig

Directorul EBLIDA a fost invitat să prezinte subiectele curente şi politicile EBLIDA la congresul anual al Asociaţiei Bibliotecilor din Germania şi al BIB, desfăşurat în paralel cu Târgul de Carte din Leipzig pe 24 şi 25 martie 2004. Parlamentarul González Pereira a avut ocazia să se întâlnească şi să prezinte colegilor din Germania cele mai noi probleme legate de lobby şi de politică susţinute de EBLIDA, precum şi alte subiecte relevante, precum Strategia EBLIDA pentru perioada 2004 – 2005 şi proiectul CALIMERA finanţat de Comisia Europeană.

Capitalele europene ale culturii după lărgirea Uniunii Europene

Pe 15 martie 2004, Comitetul pentru cultură a adoptat raportul parlamentarului Rocard cu privire la schimbările de procedură în selectarea oraşelor desemnate Capitale ale Culturii. Iniţiativa din 1985 a fost lansată în vederea sublinierii bogăţiei şi diversităţii culturilor europene şi a promovării dimensiunii europene a patrimoniului cultural comun. Propunerea curentă a Comisiei urmăreşte adaptarea sistemului pentru a reflecta lărgirea UE.

Parlamentarii din Comitetul pentru cultură au acceptat propunerea Comisiei de a completa agenda şi de a stabili un sistem prin care, din 2009, în fiecare an, două oraşe să fie alese Capitale europene ale culturii, unul dintr-un nou stat membru, celălalt dintr-un stat membru cu un statut mai vechi.

Raportorul şi-a exprimat îngrijorarea faţă de impactul proiectului celor două capitale asupra bugetului şi a cerut o mai mare competenţă în procedura de selecţie. Comitetul a respins orice schimbare majoră pentru acest moment şi a adoptat amendamente pentru obţinerea de fonduri pentru proiect. Totodată, el a cerut fiecărui stat implicat să nominalizeze cel puţin două oraşe, asigurându-se astfel competiţia.

Un Internet mai sigur

Comisia Europeană a publicat pe 12 martie 2004 o comunicare în vederea dezvoltării unui program (2005 – 2008) de promovare a folosirii mai sigure a Internetului şi a tehnologiilor on line.

Comisia propune această Decizie (COM (2004)0091) în speranţa diminuării problemelor de conţinut ilegal şi nedorit pe Internet.

Obiectivele programului sunt promovarea unei întrebuinţări mai sigure a Internetului şi a noilor tehnologii on line, în special pentru copii, şi lupta împotriva conţinutului ilegal şi nedorit, beneficiarii finali fiind părinţii, educatorii şi copiii.

Cele patru acţiuni propuse sunt:

1. Lupta împotriva conţinutului ilegal.
2. Depistarea conţinutului nedorit şi dăunător.
3. Promovarea unei ambianţe mai sigure.
4. Crearea de opinie publică.

(Din Buletinul EBLIDA "Hot News", martie 2004)

Traducere de Julieta MOLEANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PULMAN – Proiecte biblioteconomice

Raport final

În ultimii zece ani, Comisia Europeană a susținut prin programele sale de cercetare câteva proiecte foarte importante în legătură cu bibliotecile publice europene. Raportul *Bibliotecile publice în societatea informațională* (PLIS), publicat în 1996, a fost o piatră de temelie în structurarea bibliotecilor publice, o platformă importantă pentru proiectul *PubliCA*, acesta fiind ante-mergătorul proiectului nostru *PULMAN Thematic Network*.

Declarația de la Copenhaga, care a reieșit din Conferința PubliCA susținută în orașul omonim în 1999, a fost un act decisiv în cooperarea dintre bibliotecile publice din Europa. Peste 100 de biblioteci influente și cu putere de decizie politică din 31 de țări europene au convenit asupra acestui document strategic de intenție privind bibliotecile publice și rolul lor vital în democrație, în problemele privind cetățenii, viața economică și socială, învățământul permanent și dezvoltarea culturală și lingvistică.

De atunci, în multe părți ale Europei s-a înregistrat un progres rapid. Contextul prilejuit de *Agenda eEuropa 2005* îngăduie acum bibliotecilor publice să joace un rol din ce în ce mai important în conturarea de obiective majore sociale, economice și culturale în parteneriat cu o rețea largă de instituții locale, cel mai adesea muzee și arhive. Dar mai rămân multe de făcut.

Din mai 2001, timp de doi ani, PULMAN a depus eforturi neîntrerupte, totale și de calitate, aducând sub egida sa experiență și știință din toată Europa. Mai mult de 2.500 de persoane din 36 de țări au contribuit, pornind de la crearea liniilor directoare și până la frecventarea unui seminar național, la acțiunea susținută de PULMAN de întărire a bibliotecilor publice, muzeelor și arhivelor.

Această lucrare a culminat prin *Conferința de la Oeiras* organizată de PULMAN în Portugalia în luna martie 2003, un eveniment de informare cu privire la procesul de livrare de servicii de înaltă calitate cetățenilor europeni, folosind cât mai adecvat potențialul uriaș al tehnologiilor informaționale și de comunicare, care vor fi puse la dispoziție în curând. Manifestul PULMAN și întreprinderea de monitorizare a implementării Planului său de acțiune îi vor ajuta pe profesioniști și pe factorii de decizie să înregistreze progrese în viitorul apropiat.

Jan Van VAERENBERGH
Director, Bibliotecile publice din Antwerp, Olanda
Coordonator PULMAN

Activități curente

Rețeaua tematică PULMAN a fost înființată sub egida Comisiei Europene (Programul-Cadru General 5) pentru perioada mai 2001 – mai 2003. Au fost întreprinse o varietate de activități cu scopul de a întări performanța și potențialul bibliotecilor publice în noul rol economic, social și cultural. Principalul scop a fost promovarea unui schimb de experiență la nivel european, de știință teoretică și practică în cadrul și între comunitățile de profesioniști și de factori de decizie, responsabili pentru bibliotecile publice din 26 de state-membre și candidate și, prin proiectul de lărgire PULMAN-XT, din 10 țări învecinate.

În cursul acțiunii, s-a urmărit obținerea unei promovări cu un impact mare și divers a serviciilor digitale și a celor mai bune centre aplicate de pe continent. PULMAN a abordat această problemă din punctul de vedere al bibliotecii publice. Din această poziție, dezvoltarea unor agende pe domenii opuse pentru servicii locale a fost printre problemele principale pe care am încercat să le abordăm. În particular, modul în care bibliotecile publice interacționează și colaborează cu instituțiile culturale locale, arhivele și muzeele, a stat la baza multor activități întreprinse de PULMAN, în special a seminariilor.

Programul nostru a fost ghidat puternic de prioritățile pentru *eEuropa 2005*, incluzând direcția pentru serviciile publice moderne în domenii precum *e-guvernare*, *e-învățare*, *e-sănătate*, nevoia pentru o interactivitate mai mare în serviciile pentru cetățeni, nevoia de a exploata infrastructura de comunicare și potențialele platforme (mobil, televiziune digitală) pentru livrarea de servicii. Mai presus de toate, nevoia de a asigura integrarea electronică ("O societate informațională pentru toți"), pentru sprijinirea tuturor cetățenilor în însușirea cunoștințelor necesare în domeniul electronic și a învățământului permanent, incluzându-i pe cei cu probleme speciale și pe cei care locuiesc în zone mai îndepărtate ale Europei.

Bibliotecile publice își dezvoltă deja un Punct de Acces Public la Internet (PIAP) în multe țări. Următoarea treaptă de dezvoltare este crearea unui conținut digital local mai dezvoltat și integrarea bibliotecilor într-o structură de servicii bine definite, care să întrunească nevoile reale ale utilizatorilor.

Principalele activități PULMAN sunt:

• Compilarea *Manualului de servicii digitale* și traducerea lui în peste 20 de limbi. Manualul este structurat pe trei mari coordonate: politică socială, management și tehnică, care sunt mai departe împărțite în subiecte individuale.

Datorită interesului deosebit pentru acest Manual, a apărut și a doua sa ediție cu informație de ultimă oră, cu multe link-uri, ilustrând practica și modificările care subîntind multe dintre comentariile primite.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

• A fost organizat în fiecare țară un **Atelier Național** pentru a lansa Manualul, a discuta strategii privind bibliotecile publice și a dezvolta o înțelegere comună cu privire la cooperarea între biblioteci, muzee și arhive locale. La aceste ateliere au participat peste 2.500 de profesioniști de marcă și factori de decizie, mai ales din comunitățile muzeelor și arhivelor. În multe cazuri, concluziile stabilite și acțiunile programate se dovedesc a fi un factor catalizator important pentru noile dezvoltări. Alte activități vizând obținerea unui consens între comunitățile bibliotecilor, muzeelor și arhivelor au făcut subiectul unui atelier la nivel european ținut la Haga în iunie 2002, cu asociațiile reprezentative din domeniu din Europa.

• A fost întocmit pentru fiecare țară un **Raport de țară** despre bibliotecile publice, acoperind subiecte precum structura organizatorică, strategiile de dezvoltare, întrebuințarea tehnologiei și standardele. Majoritatea acestor rapoarte au fost reînnoite recent prin integrarea datelor unice obținute prin NAPLE (National Authorities in Public Libraries). Pagina de web a PULMAN (www.pulman.org) oferă acces la detalii despre contactele principale și legăturile cu alte documente importante și informații din fiecare țară.

• Dintre alte inițiative importante ale PULMAN, mai menționăm: peste 70 de manageri din bibliotecile publice din sudul și sud-estul Europei au participat la cursuri de specializare în câteva dintre cele mai bune biblioteci publice din Europa, în Danemarca, Finlanda, Grecia și Slovenia. Un registru al materialelor de învățare la distanță a fost pus la dispoziție pe pagina de web a PULMAN.

• Toate știrile, informația și serviciile produse de PULMAN sunt accesibile atât pe pagina de web a PULMAN, un website cu un conținut bogat, cât și prin broșura în format electronic *PULMANexpress*, amândouă puse la dispoziție de partenerul nostru grec, Veria Public Library.

• Evenimentul culminant al PULMAN a fost de departe **Conferința de la Oeiras**, ținută în Portugalia între 13 – 14 martie 2003. La acest eveniment au participat factori de decizie și profesioniști din fiecare țară a rețelei PULMAN și nu numai. Cel mai important rezultat a fost semnarea Manifestului de la Oeiras și Planul de acțiune, care avem încrederea că va fi un ghid în dezvoltarea de strategii pentru serviciile locale oferite de bibliotecile publice, muzee și arhive în următorii ani.

Nu putem încheia scurta trecere în revistă a activităților PULMAN, fără a ne exprima gratitudinea pentru eforturile depuse de rețeaua Coordonatorilor de țară. Ei au avut meritul pentru rezultatele strălucite ale proiectului, printr-o serie de responsabilități, incluzând reunirea "grupurilor de susținere", organizarea traducerilor, a Manualului și a atelierelor naționale, oferind informație la nivel național și promovând, în general, activitatea PULMAN. Tot ceea ce s-a realizat în fiecare țară reprezintă o mărturie a eforturilor acestora.

Rob DAVIES
Manager de proiect

(Din *Public Libraries, Museums and Archives: the eEurope Agenda for Local Services. Final Report of the PULMAN Network of Excellence*, European Comission, 2003)

Traducere de Julieta MOLEANU

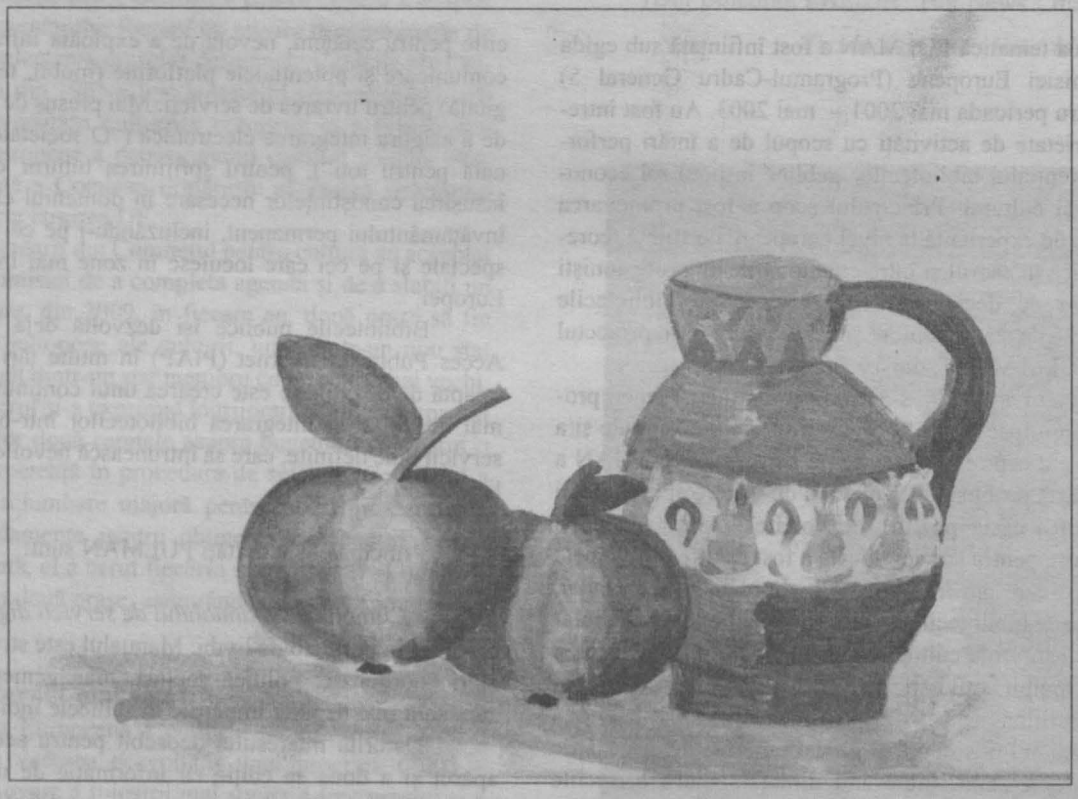

Cristina Anghel – ***Ulcica și merele***

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecarul public, eminența cenușie a comunității

Sergiu GĂBUREAC

Simpla citire a titlului poate stârni diverse reacții. De la a acuza lipsa de modestie a comunicatorului, până la aprobarea sa. Nu urmărim nici unul dintre efecte. Dorim doar motivarea deținătorului de informație. În cazul de față bibliotecarul public. Cum ierarhia valorilor contemporane este grav tulburată și mai mereu contestată în regăsirea drumului nostru spre democrația Uniunii Europene, găsim necesar să afirmăm, în mod constant, cu o insistență care poate părea supărătoare, rolul celui pus în slujba comunității menit pentru a asigura accesul la informație și lectură publică. Acest serviciu public este, de altfel, și o formă de protecție socială pentru întreaga comunitate, care funcționează cu motoarele subturate din foarte multe motive.

Realitatea românească demonstrează că nevoia de informație la nivel comunitar sau microcomunitar este tot mai mare. O realitate de necontestat. Tot mai mulți membri ai comunității, odinioară apatici, devin conștienți că, într-adevăr, **informație înseamnă putere** nu este un simplu slogan.

Bibliotecarul public a fost dintotdeauna, chiar de la deschiderea primei biblioteci publice în Atena secolului al VII-lea î.Hr., deținătorul informațiilor din toate domeniile. La curțile puternicilor zilei, cel care stoca și clasifica informațiile era, de cele mai multe ori, și sfătuitorul de taină al celui aflat pe tronul țării.

În cadrul unei comunități locale contemporane, democrate, există diverse servicii publice cu misiunea de a fi în slujba cetățeanului, de a-i ușura existența. Însăși existența primarului demonstrează acest lucru, el fiind primul dintre cetățenii comunității aflat în serviciul semenilor săi. Este una dintre persoanele cele mai vizibile. Asta nu înseamnă că automat este și o personalitate. Doar timpul face ca el să fie sau nu recunoscut ca atare din punct de vedere administrativ. Preotului i se conferă aura personalității din start, fiind cel care răspândește, care comunică, întărește și alimentează credința în divinitate. "Fă ce spune popa și nu ce face el" sintetizează plastic rolul acestuia în comunitate. De aici și marea credibilitate de care se bucură instituția bisericii. Nu și toți slujitorii ei. Membrii comunității știu, de asemenea, de existența medicului de familie cu un rol bine definit ca și cel al medicului veterinar tot mai solicitat, mai ales, în mediul urban, unde mesajul medicului de familie privind continuarea speciei umane nu este prea convingător, tot mai mulți indivizi găsindu-și motivația maternă sau paternă în lumea animală sau vegetală.

Polițistul face parte, fără îndoială, din lumea personajelor importante locale, chiar dacă la nivel național, pentru unii, constituie o țintă predilectă generatoare de umor voluntar sau involuntar. Rolul său nu poate fi, însă, contestat atunci când este profesionist și cu adevărat în slujba comunității. O apariție specializată, care lasă urme adânci în memoria individuală și, uneori, colectivă este educatoarea, învățătorul sau profesorul de... sau de... Efectele primilor pași în lumea educației instituționalizate au reverberații pe tot parcursul vieții individuale și colective. Cei care nu reușesc asimilarea elementelor de bază ale educației primare devin "vip-urile" jurnalelor de la ora 17 sau subiectele "tari" ale altor jurnale sau tabloide. Intră, tot mai mult pe scena comunității, avocatul. Al familiei sau al unui grup de interese. Se conștientizează rapid rolul decisiv al acestuia, în contextul legislației actuale, mai ales de către marii corupători și corupți.

Toate aceste persoane publice, la care pot fi adăugate altele, la fel de necesare bunului mers al comunității locale, sunt extrem, am putea spune, de vizibile. Au momentele lor de importanță, de ascensiune, de popularitate, de căutare disperată din partea noastră. Deseori marchează, într-un fel sau altul, existența membrilor unei comunități. Există, de multe ori, o concurență tacită sau zgomotoasă pentru ocuparea locului sau locurilor de sub reflectoarele care reliefează rolul lor în comunitate. Ceea ce constituie, nu de puține ori, deliciul amatorilor de evenimente mondene în sos picant.

Vă veți întreba pe bună dreptate: Unde este bibliotecarul public? Care este locul său în această galerie? ș.a.m.d. Răspuns. Îl găsim peste tot în comunitate. Acolo unde există biblioteca publică. Pentru că nu peste tot există această instituție esențială pentru buna informare a cetățenilor. Așa cum nu există, în multe locuri, nici biserici, nici cabinete medicale, nici școli, nici secții de poliție etc. etc. Este o realitate îngrijorătoare care grevează asupra viitorului microcomunității și asupra viitorului națiunii. Nu sunt deloc vorbe mari. Mai mult, se pare că unele autorități locale nici nu vor o bibliotecă publică la standardele legii, știind că biblioteca oferă și conferă putere tuturor membrilor comunității.

Tot realitatea zilelor noastre și a celor apuse demonstrează că cea mai vie instituție de cultură, cea mai solicitată rămâne biblioteca. Chiar dacă tipurile de suport pe care este stocată informația se schimbă cu viteze din ce în ce mai mari. Iar tehnologiile ajung să fie tot mai accesibile.

Toate personajele amintite mai înainte sunt deținătoare ale unor părți din informațiile care se concentrează într-o bibliotecă publică. Toate, într-un fel sau altul, frecventează biblioteca publică, specializată sau personală. Bibliotecarul deține, indiferent de mărimea bibliotecii publice, informații din toate domeniile de cunoștințe. Și din domeniul religiei, și din cel al administrației sau al politicii, și al medicinii sau al educației, din al limbii, al literaturii beletristice, tehnice sau sportive, istoriei sau geografiei...

Bibliotecarul public, persoană cu o activitate nespectaculoasă prin caracterul general al profesiei, cunoaște, ceea ce este extrem de important, unde să găsească cu rapiditate informația necesară utilizatorului sau comunității în ansamblul ei. În timp, bibliotecarul public acumulează cunoștințe din toate domeniile, nu se specializează doar într-unul singur. Se știe că un individ cu cât cunoaște mai mult, cu atât devine

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mai rezervat în a emite păreri personale, în orice împrejurare, şi, mai ales, în a da verdicte neacoperite de argumente. Un individ cu cât ştie mai mult, cu atât ştie că ştie mai nimic. Adevăr multimilenar pe care bibliotecarul public profesionist îl conştientizează pe măsura acumulării anilor.

Unul dintre cei mai buni comunicatori este acest personaj fantomatic, pentru unii, dar atât de real şi util pentru cei avizi de informaţie, dornici de a cunoaşte ce se întâmplă sau ceea ce s-a întâmplat odinioară sau ceea ce se va întâmpla. Această eminenţă cenuşie a localităţii sau microcomunităţii, în slujba căreia se află, vine în contact cu sute şi mii de oameni de diferite vârste şi profesii. Constatăm, uneori, cât de greu este să comunici cu membrii familiei, cu rudele. Sau cu vecinii, mai ales în condiţiile locuirii în betoanele cenuşii ale oraşelor remodelate acum câteva decenii. Într-o unitate mică de timp, bibliotecarul trece de la dialogul cu un copil, la cel cu un matur. Mai mult, solicitarea creşte odată cu diversitatea cererilor în funcţie de pregătirea profesională a utilizatorilor. Răspunsurile date şi rapiditatea cu care este oferit documentul solicitat contribuie la formarea părerii individuale şi generale despre acest personaj public al comunităţii. Bibliotecarul devine, astfel, de neînlocuit în căutarea răspunsurilor la neliniştile noastre existenţiale. Părerea lui, sfatul pe care îl oferă gratis contează şi îţi recolorează viaţa în care pătrunsese negura furtunii. Drumul către biblioteca publică este greu. Depinde, de multe ori, şi de bibliotecar ca el să fie găsit cu uşurinţă şi permanentizat. Odată găsit, conştientizezi că numai aici poţi găsi răspuns la orice întrebare, că biblioteca publică este centrul centrelor de informare comunitară.

Locul bibliotecarului public, ca şi locul celorlalte personaje descrise, este uşor de stabilit. Avem nevoie cotidiană de fiecare. Simplul fapt că ei există acolo, pe o stradă anume, că ne aşteaptă într-un ambient civilizat ca să ne ajute, este benefic psihicului nostru, atât de greu încercat de tot felul de experienţe individuale sau colective traumatizante. Desigur, realitatea ne poate îndemna la nesfârşite discuţii în contradictoriu, dezbateri, întrebări, revolte, resemnări, speranţe. Nimeni nu le neagă şi nici nu pot fi ocolite. Nici nu trebuie să le ignorăm. Trebuie doar să conştientizăm că doar de noi depinde aducerea lucrurilor în făgaşul lor normal. Un fapt verificat şi aplicat de atâtea popoare în cursul existenţei lor.

Dătător de speranţă este faptul că dorim cu adevărat să accedem în acea zonă a lumii cu standarde superioare nivelului general al planetei.

Una dintre marile probleme cu care se confruntă biblioteca publică românească este legată de stabilitatea celor care lucrează într-un asemenea sistem. Un bibliotecar nu se formează atât de uşor cum sunt unii înclinaţi să creadă. Sunt necesari ani de zile de educaţie şi experienţă profesională. Saltul de la mânuitorul de documente de bibliotecă, atât de dorit şi practicat în timpul totalitarismului, la cel de autentic bibliotecar public este greu de realizat. Extrem de mulţi factori concură la devenirea şi stabilizarea unui bibliotecar public. Nu este de neglijat nici faptul că bibliotecarul public este cantonat într-o zonă de salarizare aflată sub cota de interes a pieţei de valori româneşti.

Ierarhizarea valorilor unei comunităţi locale se poate face doar în cazul existenţei pe acelaşi post a mai multor persoane sau a unor înaintaşi. Abia atunci pot interveni diferenţierile, aprecierile şi clasamentele. Lipsa unuia dintre aceste personaje puse în slujba comunităţii sau slaba sa pregătire profesională afectează, cu siguranţă, evoluţia generală a comunităţii pentru care munceşte. Efectele se resimt, uneori, peste ani şi ani.

Filip Finta – *Primăvara*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fundații culturale

Cristina CHIȚA

În România modernă un rol important în cadrul procesului de modernizare culturală le-a revenit și fundațiilor culturale create la inițiativa unor persoane particulare. Aceste fundații au înființat institute de învățământ, dar cel mai adesea s-au implicat în încurajarea dezvoltării culturale prin acordarea de burse studenților și elevilor ce doreau să-și continue studiile în țară sau în străinătate. Fiind create de particulari, fundațiile aveau anumite interese culturale legate de un domeniu sau altul de activitate, încurajând cercetarea, bursele fiind pentru anumite sectoare. Pentru acordarea burselor, fondatorul, prin instituția sa, impunea anumite condiții, în sensul atragerii în acest sistem a tinerilor capabili.

Fundațiile culturale erau create în general având la bază un testament care conținea dorințele și intențiile testamentarului. Testamentarul era deci fondatorul, chiar dacă instiuția se crea după moartea sa. Prin testament se lăsa o sumă de bani sau (și) imobile. Legatarul testamentar avea obligația să ducă la îndeplinire intențiile testamentarului. De obicei, în epoca modernă, ca legatar testamentar era aleasă Academia Română, recunoscându-i-se astfel meritele de importantă instituție de cultură.

Fondurile lăsate prin testament se capitalizau, iar din veniturile acestora se acordau stipendiile. Condițiile de capitalizare, cuantumul ajutoarelor materiale se precizau în regulamentele ce însoțeau de obicei un astfel de testament. Acolo unde nu exista un regulament alături de testament, Academia Română sau alt legatar de drept alcătuia regulamentul. Unele fundații particulare funcționau ca o instituție de învățământ (Institutul Ottetelișanu din București și Școala Vasile Adamachi de la Iași), acordau stipendii românilor ce studiau în afara granițelor (Fundația Gojdu de la Budapesta) iar altele încurajau anumite scrieri literare sau istorice (Fundația Kogălniceanu).

Toate fundațiile se constituiau în ideea încurajării și dezvoltării culturii române. Prin intermediul lor s-au putut instrui numeroși tineri care s-au implicat mai târziu în cultură ori în politică. Tinerii încurajați erau dintre cei mai inteligenți, dar care, din cauza condițiilor materiale, nu ar fi putut să-și formeze o educație aleasă.

De multe ori părinții adresau scrisori Ministerului Instrucțiunii arătând în ce domeniu erau capabili fiii lor, cerând în același timp sprijin financiar pentru a studia, mai ales, în străinatate.

De la Ministerul Instrucțiunii Publice se primeau informații despre modul în care se poate obține o bursă dintr-un fond particular, ministerul însuși având puține mijloace de a susține studenții la studii, deși au existat situații în care unii dintre studenți au studiat sprijiniți fiind și pe această cale.

În afară de testamente cu scop cultural exista și sistemul donațiilor. Donatorul devine fondator, acesta acorda o sumă de bani sau (și) imobile pentru a se constitui într-un fond. Cel ce gestiona fondul avea obligația de a capitaliza suma și de a acorda stipendii din venit. Și în acest caz era aleasă tot Academia Română, dar puteau fi și alte persoane sau chiar fondatorul. Aceste fonduri pentru acordarea stipendiilor culturale erau denumite tot fundații. Donațiile erau și ele însoțite de regulamente, în care donatorul explica rostul donației și condițiile pe care trebuiau să le îndeplinească cei ce solicitau stipendii. Concursul pentru obținerea burselor sau ajutoarelor era o condiție generală. În cele mai multe cazuri, donatorul dorea să acorde ajutoare materiale tinerilor români, care trebuiau să elaboreze o lucrare în limba română. Au fost foarte puține cazuri în care bursele și ajutoarele puteau fi obținute și de persoane aparținând altor naționalități. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că, la sfârșitul secolului al XIX-lea, linia politică dominantă este aceea a construcției naționale, accentul cazând mult pe românism.

Aceste tipuri de ajutoare veneau să completeze și să dezvolte politicile culturale promovate de stat și de fundațiile regale. Chiar dacă rămân încă foarte mulți neștiutori de carte, proporția menținându-se destul de mare până la cel de-al doilea război mondial, ajutorul cultural venit și din partea acestor fundații este de luat în seamă.

Mai departe, vom încerca să analizăm activitatea, scopurile și obiectivele urmărite prin politica desfășurată de fundațiile particulare, a instituțiilor celor mai importante create prin inițiativă particulară, precum și soarta fondurilor particulare lăsate, în general, spre gestiune Academiei Române.

Credem că, prin ajutorul pe care l-au primit tinerii pentru a studia în țară sau în străinătate, fundațiile particulare au realizat un deziderat, indiferent de numărul celor ce au reușit să se formeze pe această cale. În marea lor majoritate stipendiații s-au întors în țară și și-au adus aportul la devenirea țării pe o traiectorie modernă. Ele s-au constituit într-o pepinieră de formare a unei intelectualități vitale pentru România de atunci.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fundația Mihail Kogălniceau

În anul 1935, Mihail Ion Kogălniceanu, nepot al lui Mihail Kogălniceanu, fondează un așezământ cultural ce va purta numele *Fundația Culturală Mihail Kogălniceanu.*

Mihail I. Kogălniceanu este singurul urmaș bărbătesc al fiilor lui Mihail Kogălniceanu și care a strâns o avere considerabilă. Această avere va urma un destin special: "*Nu mă pot îndupleca să știu că tot ce am strâns și format un patrimoniu național să fie sortit ca după moartea mea să se împartă și să se fărâmițeze prin moștenire și iarăși mijloacele mele nu mă lasă să binecuvântez pe unul din fiii mei cu păstrarea agonisirii dragi a ostenelii mele. De aceea, crezând că Dumnezeu îmi va da încă zile ca să pot, cu ajutorul tuturor românilor, să măresc patrimoniul strâns de mine și să-l așez într-un cadru folositor neamului, m-am hotărât să întemeiez, prin act de fundație, aici în București, în capitala țării, un așezământ de cultură, care să poarte numele de Fundația Culturală Mihail Kogălniceanu*"[1].

Scopul declarat al Fundației este acela de a "*întreține viu spiritul lui Mihail Kogălniceanu, care alături de contemporanii săi și mai presus de cei mai mulți dintre ei, a pus bazele Statului român modern*"[2]. Se avea în vedere publicarea unei reviste istorice numite "Arhiva României", cu un supliment "Dacia Literară", ridicarea unui monument în București cu chipul lui Kogălniceanu, înființarea unui așezământ de educație agricolă, ce va purta numele lui Kogălniceanu, pe moșia Râpile stăpânită de familia lui, ajutorarea și susținerea operelor și instituțiilor din Iași pentru *renașterea trecutului său cultural.* Clădirea din București, din str. Izvor nr. 110, urma să aibă un muzeu, o bibliotecă publică, un institut de cercetare, o sală de conferințe.

Donația este autentificată la Tribunalul Ilfov, Secția notariat cu numărul 7438 din 13 martie 1935[3]. Mihail I. Kogălniceanu donează pentru așezământul său întreaga colecție de mobilier și obiecte ce au aparținut lui Mihail Kogălniceanu, o colecție de medalii, decorații, statui, tablouri, o colecție de documente vechi ale familiei Kogălniceanu și ale altor familii înrudite, acte publice, diplomatice, scrisori, întreaga bibliotecă a fondatorului compusă din cărți rare, evaluate la suma de 2 milioane lei. Fondatorul invită și alte persoane de a dona în folosul Fundației diverse sume de bani. Acestea puteau veni și prin subscripție publică, subvenții etc.

Fundația avea mai multe organisme de conducere: un Consiliu format din Nicolae Iorga, G. Mironescu, Mihail Sadoveanu, părintele Nicodim, Constantin I. Brătianu, Nicolae Titulescu, Constantin Angelescu, Al. Donsecu, Nicolae Lupu, I. Simionescu, Gheorghe I. Brătianu, Pamfil Șeicaru, Mihail I. Kogălniceanu. Consiliul avea ca sarcină conducerea activității și administrarea averii fundației. Era ales pe o perioadă de patru ani. Membrii de drept erau mitropolitul Moldovei, ministrul Instrucțiunii, primarul Municipiului București, unul din membrii familiei Kogălniceanu. Consiliul trebuia să aleagă un președinte, doi vicepreședinți și un administrator delegat care va îndeplini și funcția de director al Fundației.

Existau și un Comitet de Control și membri de onoare, printre care: Constantin Kogălniceanu, Vasile Kogălniceanu, Miron Cristea, Gheorghe Tătărescu (președinte al Consiliului de Miniștri), Stelian Popescu, Ion Inculeț.

Statutul preciza scopul fundației, acela de a întreține cultul lui Mihail Kogălniceanu, și în plus prevedea publicarea ediției complete a operelor lui Mihail Kogălniceanu.

Pentru a informa populația României despre existența unei astfel de fundații și pentru a încuraja donațiile în vederea întemeierii acesteia, Mihail I. Kogălniceanu a rostit o cuvântare la radio:

"*Condus de iubirea firească, ca scoborâtor al neamului său, am adunat și am pregătit neîncetat în anii mei de muncă, o bază vrednică pentru opera ce poporul român urmează să o închine mereu lui Kogălniceanu. Am strâns pentru biblioteca fundației 2 mii de cărți vechi românești și scrisori ce se ocupă de trecutul nostru istoric și literar, am strâns mii de documente vechi ce împing trecutul nostru până în secolul al XV-lea, am strâns cu dragoste relicvele ce amintesc de Kogălniceanu. Și având casa bogată în copii, am făcut act de danie în folosul Fundației culturale Mihail Kogălniceanu, de tot ce am, de tot ce am strâns cu iubire. Și acum, după tot ce am avut s-a deslipit de la mine, după ce am golit casa mea, pot ridica o mână cerșetoare și îndemn poporul român: Dați Kogălniceanului, căci istoriograful României moderne, zice Goga voind să stabilească ierarhia valorilor la noi, gândindu-se la înțelesul vieții din care a radiat lumina celor mulți, va trebui să scrie ca un cuvânt de letopiseț, ticluit după cartea facerii: La început a fost Kogălniceanu*"[4].

Note:

1. *Fundația Culturală Mihail Kogălniceanu*, București, 1935, pp. 9 – 10.
2. *Ibidem.*
3. *Ibidem*, p. 14.
4. *Ibidem*, p. 23.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fundațiile Culturale Principele Carol

Regele Carol al II-lea, atât de mult comentat și contestat datorită acțiunilor sale politice, este regele care s-a implicat intens în activitatea culturală, încă de pe când era principe moștenitor, considerând aceasta o datorie, de altfel ca și regii cărora le-a urmat la tronul României. Aflându-ne după realizarea Marii Uniri, obiectivele politice se împleteau cu cele culturale. Provinciile românești unite în statul național la 1918 trebuiau acum să fie armonizate cu nucleul reprezentat de Capitală. De aici proveneau acum deciziile cele mai importante și se răspândeau în țara unificată. Nivelul de cultură a fost o temă în continuare menită să preocupe factorii politici de la București. Ministerul Instrucțiunii Publice era cel mai important factor, legile învățământului aprobate după anul 1918 aplicându-se la scara întregii țări.

Învățământul gratuit și obligatoriu s-a extins la șapte clase, prin legea învățământului din anul 1924, susținut de stat. De această lege beneficiau tinerii până la 18 ani; astfel, copiii între cinci și șapte ani intrau în grădinițele pentru copii, copiii între șapte și 16 ani în școlile primare. Tinerii cuprinși în grupa de vârstă 16 – 18 ani, care n-au frecventat cursul primar și care doreau să învețe, urmau școlile pentru adulți. Această lege nu excludea însă învățământul particular. Asupra statutului învățământului particular a fost adoptată o lege la 19 decembrie 1925. Învățământul se putea face și în școlile și instituțiile particulare, precum și în familie. Școlile prticulare trebuiau însă să obțină autorizație de la Ministerul Educației Naționale, iar manualele școlare folosite trebuiau de asemenea să fie autorizate. Tinerii care obțineau educația în familie, cu profesori angajați de părinți, dădeau examene de sfârșit de an în școlile de stat, care le eliberau certificate de absolvire. Legile învățământului adoptate în anii 1928, 1932, 1936, organizau învățământul pe cicluri. Astfel, în anul 1928 se organizează învățământul secundar teoretic, în anul 1932 învățământul superior, iar în anul 1936 învățământul comercial și industrial. Legile învățământului din anii 1924 și 1928 prevedeau măsuri de perfecționare a cadrelor didactice. Legea din anul 1924 prevedea măsuri de perfecționare prin conferințe didactice ce se puteau organiza pe lângă școlile normale sau speciale, iar cea din anul 1928, perfecționări prin conferințe pe specialități, cursuri și lucrări practice. Ținând cont de starea culturii de la sate mai ales, principele Carol s-a orientat către reducerea gradului de analfabetism. Dacă tinerii puteau avea acces la carte, adulții analfabeți trecuți de vârsta de 18 ani nu mai puteau urma școlile de stat. Pentru aceștia din urmă existau alternative, una fiind Fundația Principele Carol. Prin intermediul acestei fundații, cel ce va deveni rege la 8 iunie 1930 a orientat, organizat, îndrumat activitatea culturală pentru mediul rural și nu numai. Activitatea desfășurată de Carol al II-lea a fost deosebit de bogată, regele asumându-și grele responsabilități. Era convins că de ridicarea nivelului de cultură al întregii țări depinde și ridicarea nivelului de trai și nu în ultimul rând progresul ei. În vederile sale intrau nu numai preocupări pentru tineretul universitar dar și pentru tineretul ce nu aspira la o pregătire universitară, precum și pentru adulți. Programul asumat a fost deci mult mai complex. Programele culturale s-au axat mai mult asupra mediului rural, fiind după părerea lui Pamfil Șeicaru "*o operă de cimentare a sufletului național prin întărirea și zămislirea a tot ce este trecutul și prezentul acestui neam, într-o supremă cultură națională, biruitoare mai presus decât biruința armelor*"[1]. Dincolo de ambițiile sale politice, regele a fost convins că, dacă are o menire culturală, atunci trebuie să o afirme cu tărie și să se implice în efortul general de culturalizare început de înaintașii săi și de anumiți miniștri ai Instrucțiunii Publice.

În anul 1937, la 7 iunie, în cadrul Adunării Generale a Fundațiilor Regale, regele Carol al II-lea mărturisea mijloacele pe care le-a folosit în politica culturală pe care a promovat-o: "*Am priceput și m-am înhămat cu acest gând, că nu numai printr-o muncă lungă, dar printr-o muncă serioasă, printr-o stă-ruință de ridicare a satului se va putea ajunge la un progres vădit și nu la un progres de spoială, pe care l-am făcut adesea, ci la un progres care să aibe o temelie cât se poate de bine zidită – și temelia acestui progres s-a arătat prin Căminul cultural. Pornite de la un alt gând decât acela la care am ajuns astăzi, pornite de la gândul de a fi mai mult o Bibliotecă, un loc de întâlnire a câtorva cărturari și a celor dornici de citit, Căminele Culturale s-au dezvoltat și și-au dibuit singure drumul. Astăzi, Căminul Cultural devine pe zi ce trece adevărata conducere a satului*"[2]. Programul cultural pe care și-l asuma regele era greu de realizat, în condițiile în care existau foarte mulți analfabeți, concentrați în marea lor majoritate la sate. Obiectivele propuse sunt mult mai vaste. Politica de ridicare culturală a satului va cuprinde obiective legate de cultura trupului, a muncii și apoi obiective cu adevărat culturale. Este un plan "*mult mai complet* – după cum îl apreciază Bucur Țincu într-un articol publicat în revista "Țara noastră" la 13 mai 1933 – *ca principe moștenitor a fost cel mai mare sprijinitor al educației poporului. Ca comandant al cercetării a conceput marea operă de educare a tinerimii prin cultura fizică și intelectuală. Ca rege sprijinea toate inițiativele și toate instituțiile de cultură, asista la deschiderea școlilor, fixând în cuvintele sale crezul său puternic în puterea sufletească biruitoare*"[3].

Pentru a-și putea realiza programul, regele s-a gândit nu numai la înființarea și organizarea unor asociații culturale, dar și la asociații economice, cu scop lucrativ, de gospodărie, igienă, care permiteau organizarea deopotrivă a muncii și a minții.

Preocupările preponderente s-au orientat către sat,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

dar s-au înființat și instituții cu scop științific, spre exemplu Institutul de cercetare științifică "Carol al II-lea" de la Cluj. Pentru realizarea întregului program cultural, regele a cerut sprijinul unor iluștri oameni de cultură din țară. Acest apel a fost formulat ori de câte ori regele ținea o cuvântare la o universitate. Un astfel de apel a fost lansat la Universitatea din Cluj, cu ocazia cuvântării din 15 octombrie 1930: "*Doresc ca Universitățile prin reprezentanții ei să-mi dea tot concursul pentru reușita acestei opere în care noi punem cele mai mari nădejdi*"[4]. Regele era de acord că școala își are rolul său primordial în formarea unei personalități, dar educația și instrucția pot fi continuate și după terminarea acesteia. Aici intră în scenă asociațiile culturale care pot iniția acțiuni culturale, educative acolo unde școala nu a existat, sau pot continua instrucția acolo unde școala a existat, realitățile cerând deci o adaptare la condițiile existente. Cu ocazia Adunării generale a Societății culturale ASTRA de la Caransebeș din 14 noiembrie 1930, regele Carol al II-lea rostea cu convingere că "*acolo unde nu poate pătrunde școala, să pătrundă asociațiile culturale*"[5].

După realizarea Marii Uniri, coordonatele politicii românești s-au situat pe liniile uniformizării economice, politice, culturale a provinciilor istorice românești în ansamblul țării, de aceea și politica culturală a regelui Carol al II-lea s-a situat pe această direcție. S-au creat diferite organisme culturale conduse prin intermediul fundațiilor culturale, mai ales în fostele provincii, la Cluj (Institutul de cercetare științifică), Cernăuți, Chișinău. Aceste organisme erau fie institute de cercetare, fie filiale în fostele provincii românești pentru realizarea obiectivului de uniformizare culturală, făcând parte astfel dintre obiectivele oficiale prioritare. Politica culturală a statului era uniformizarea culturală prin extensia legilor învățământului și în fostele provincii, a modului de organizare a școlilor și a programelor învățământului. În acest sens, activitatea desfășurată de Fundațiile Regale constituia un sprijin major.

Fundația Culturală Principele Carol este înființată în anul 1922, cu scopul inițial de a se crea depozite de cărți în toată țara, dar mai ales în mediul rural. Sediul Fundației era în București, str. Latină nr. 10, în imobilul dăruit instituției de generalul Averescu. Scopul prioritar, expus cu cea mai mare claritate, este ridicarea culturală a țării: "*Mai ales a păturii celei mari a țăranilor* – aceasta fiind – *o operă de închegare a tuturor nevoilor din viața de toate zilele*"[6]. Sprijinirea culturii ar trebui să fie, după regele Carol al II-lea, pentru toți oamenii cărții "*o sarcină de dragoste, o sarcină de credință care devine un comportament moral mai presus de orice pentru aceia care-și iubesc Patria*", iar "*pregătirea tinerei generații sănătoase pentru ziua de mâine este cel mai înalt și mai sfânt comandament pe care trebuie să-l aibe conducătorul unui neam*"[7].

Asumându-și largi responsabilități, Carol, încă de când era principe moștenitor, a inițiat, organizat, condus și supravegheat activitatea desfășurată. A elaborat legi, regulamente, statute, programe generale împreună cu organismele de conducere ale fundației, și-a dat acordul asupra unor decizii ce priveau modul prin care se promova cultura și se realiza propaganda culturală. Tipografiile fundației au fost, de asemenea, un mod prin care aceasta realiza propaganda culturală. Tipografiile publicau periodic legile fundației, dările de seamă, regulamentele, statutele, dar și lucrările științifice sau literare subvenționate.

Obiectivele fundației s-au axat asupra unei educații complexe și continue. În anul 1922, Principele Carol elabora statutul fundației. Potrivit acestuia, s-au înființat patru direcții (obiective) ale Fundației. Prima, numită Direcție generală, se concentra asupra organizării și conducerii fundației regale: organizare generală, elaborarea planului general de lucru, se ocupa de corespondență, controlul activității, acorda burse și ajutoare, încredința misiuni inspectorilor și specialiștilor; Direcția I era direcția administrativă, arhivă și contabilitate, organiza întreprinderi economice

Mădălina Agapie – *Dimineață la mare*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

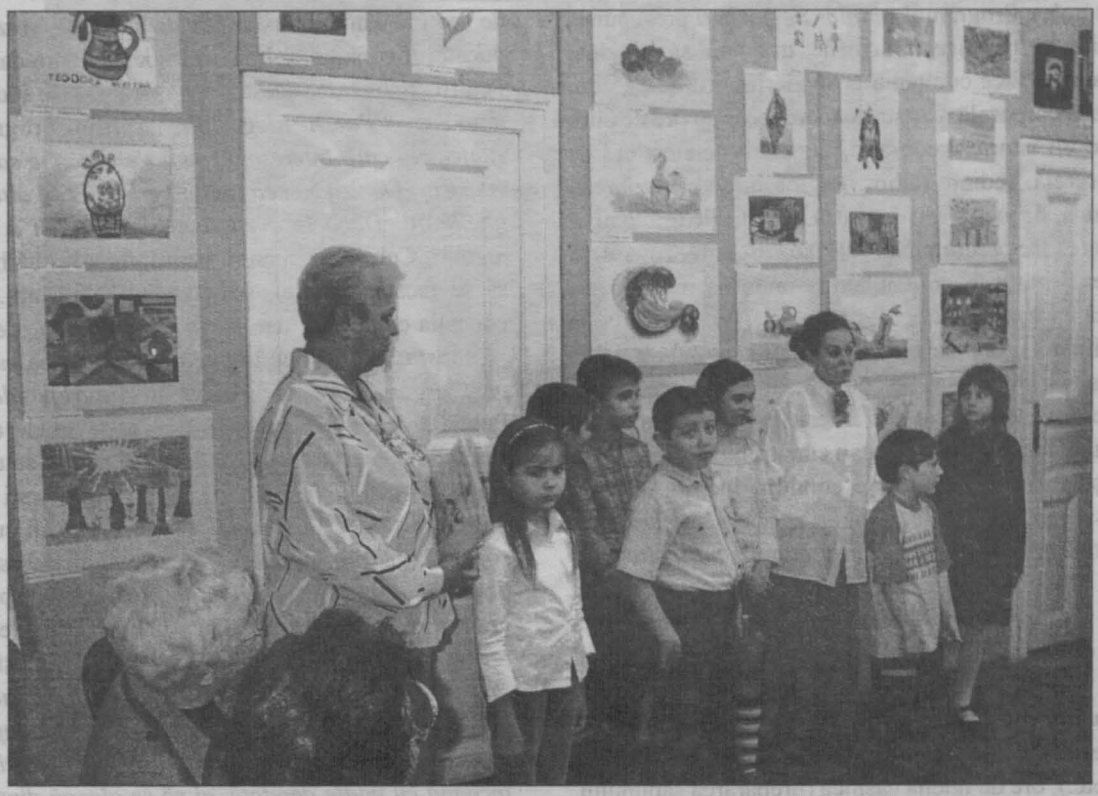

(fabrici şi ateliere, imprimerii, depozite de cărţi, laboratorul cinematografic) şi culturale (teatre, cinematografe, serbări, şezători, conferinţe etc.); Direcţia II: Cultură generală. Informare şi propagandă cuprindea trei servicii: Serviciul cultură generală, care se ocupa de biblioteci, organizarea de şezători, conferinţe, serbări şi reprezentaţii teatrale; Serviciul artistic care trebuia să organizeze Institutul de studii şi educaţie artistică, Muzeul etnografic al Ardealului, muzee regale şi săteşti, vizite la monumente istorice, organizaţii corale şi orchestre; Direcţia III sau cultura populară se ocupa cu serviciul căminelor, biblioteci, muzee, expoziţii; serviciul publicaţiilor, al propagandei (misiuni culturale, conferinţe cu învăţători, preoţi, studenţi, conferinţe şi comunicări etc.), serviciul asistenţei generale pentru membrii căminelor culturale (sfaturi, intervenţii); Direcţia IV sau Cercetăşia includea serviciul cohortelor, serviciul activităţii marii Legiuni, serviciul publicaţiilor şi un serviciu extern de legătură cu toţi cercetaşii din lume.

Statutul şi legea Fundaţiei Culturale Principele Carol au fost publicate în Monitorul Oficial nr. 164 din 23 octombrie 1923. Articolul I precizează scopul întemeierii: "*Ajutorarea, susţinerea şi crearea faptelor de cultură*". Durata instituţiei este nelimitată. Conducerea aparţine unui director general care trebuie să reprezinte instituţia, să răspundă de întreaga organizare şi administrare. Veniturile fundaţiei pot proveni din veniturile întreprinderilor, subvenţii, donaţii, legate etc. Întreprinderile şi imobilele fundaţiei sunt scutite de orice impozit. Fundaţia beneficiază de legea stabilimentelor tipografice, putând primi un exemplar din orice tipăritură din partea editurilor.

Legea precizează modul în care se desfăşoară activitatea culturală, şi anume prin intermediul căminelor culturale care vor trebui să se construiască în orice localitate, "*pentru educaţia şi cultura poporului*".

Articolul opt al legii fixează scopul căminelor culturale. Acestea trebuie să existe în orice comună rurală şi să organizeze "*case de cetire*", biblioteci, depozite pentru desfacerea cărţilor, băi publice, depozite de medicamente. Căminului cultural îi revine, conform legii, un rol important în realizarea programului cultural al Fundaţiei Culturale Principele Carol. Este instituţia care duce la îndeplinire obiectivele şi scopul fundaţiei, cea care trebuie să adapteze programele generale elaborate la Bucureşti la condiţiile reale existente în fiecare comună rurală.

Căminul cultural trebuie deci să organizeze şezători, conferinţe, ore de citit, jocuri, cinematograf, sfaturi, comunicări de sfaturi bune, ore de muzică, cursuri duminicale sau serale etc.

Legea stabileşte şi modul de finanţare a căminului. Acesta trebuie să-şi asigure veniturile din subvenţii, veniturile întreprinderilor economice, donaţii şi legate sau din cotizaţiile membrilor. Conducerea se realiza de către un *sfat cultural* compus din patru membri aleşi de către adunarea generală şi confirmaţi de conducerea fundaţiei. Trei membri erau aleşi de sfat, cu scopul de a îndeplini funcţiile de preşedinte, secretar şi casier. Toţi trebuiau să fie intelectuali. Fundaţia Principele Carol elabora programe pentru aplicarea principiilor culturale, dar acestea erau orientative. Căminul putea să se ghideze după acestea, dar îşi putea orienta activitatea în funcţie de interesele oamenilor şi de condiţiile existente. Pentru realizarea programului cultural, fundaţia a elaborat un program pentru culturalizarea ţăranilor. Este un program complex care vizează educaţia muncii, educaţia sanitară şi culturală. Se recomanda să se ţină un calendar al şezătorilor, serbărilor religioase şi naţionale, al demonstraţiilor economice pe sezoane. Se avea în vedere organizarea unor şcoli pentru bărbaţi şi altele pentru femei în vederea unei educaţii complexe (gospodăreşti, sa-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nitare, culturale). Programul *școlilor de bărbați* presupunea ore teoretice și practice. Cursurile trebuiau să prezinte țăranilor cum se face curățenia gospodăriilor, ulițelor, cum se face igiena corporală. Cursurile teoretice erau ore de citit, socotit, ore de istorie, geografie, legislație, cunoștințe de economie rurală, ședințe radio, religioase, de citit ziarele, ore de muzică, de jocuri sau de teatru. Șezătorile trebuiau să fie nelipsite, se recomanda să se organizeze într-o gospodărie. Șezătorile erau întâlniri unde se muncea, se citea, se cânta sau se juca, dar puteau fi și ore unde se spuneau ghicitori, ore de citit, scris sau socotit. Se putea vorbi și despre politică sau se comunicau cunoștințe despre mediu, geografie, legislație etc. Lucrările practice erau ore demonstrative, unde țăranii vedeau cum trebuie să realizeze curățenia și dezinsecția în bune condiții, lucrări edilitare (drumuri, șanțuri, poduri etc.), lucrări agricole sau de atelier (coșuri de răchită, frânghii etc.). Programul *pentru fete mari și femei* își propunea să "*încadreze femeia în rosturile ei de gospodină și muncitoare*"[8]. Ele trebuiau să dobândească deprinderi de bucătărie, igienă, muncă casnică. Programul cuprindea ore în care se predau cunoștințe legate de întreținerea locuinței, a gospodăriei, a bucătăriei (conservarea alimentelor, prepararea gemurilor, dulcețurilor, rostul posturilor etc.), ore de igienă casnică (prepararea săpunului, a leșiei, vopsitul, confecționarea de coșuri, papuci etc.) și medicală (prepararea remediilor, cunoștințe despre nutriție, igiena femeii, munca femeii pe sezoane, boli femeiești, căsătorie, ereditate, sarcină, igiena prenatală etc.). Educația se făcea și în cadrul șezătorilor, unde se putea citi, povesti, se putea vorbi despre costumul sau arta naționale. Se organizau excursii la gospodării-model, la culturi agricole, monumente istorice, după care cursurile se închideau. Programul prevedea și orientări de ordin moral: "*Sufletul unei femei mari: sinceritate, curățenia inimii, bunătate, milă, tandrețe, ținerea cuvântului dat, credință și statornicie, curaj și persistență*"[9]. Cursurile se încheiau cu spectacole de teatru, cântece, expoziții de lucrări și rezultate. Conducătorul cursului trebuia să întocmească o dare de seamă. Pentru organizarea acestor școli țărănești se adoptau și recomandări: "*Puteți alege din el* (din program) *numai subiectele care interesează mai de aproape satul dumneavoastră. De asemenea puteți adăuga și altele potrivite localității. Dacă le aveți fixate, vă rugăm a ni le comunica*"[10]. Cele două cursuri, pentru femei și bărbați, trebuiau să se facă în paralel, selectându-se cursanții. Scopul era educația complexă, dar și "*să simtă că aduc ceva nou care să constituie o distincție față de tineretul ce nu s-a instruit prin organizări gospodărești și culturale ale satului*"[11]. Publicațiile fundației notează că toate satele au organizat astfel de cursuri anuale. Se dorea să se dea satului "*contingente de țărani luminați*"[12]. Școlile țărănești trebuiau să împlinească deci foarte multe. Ele începeau cu 20 de persoane, împărțite pe sexe, și erau organizate astfel încât să permită legarea cunoștințelor teoretice de cele practice. Programa lor evidențiază caracterul integral al educației. Se recomanda să se țină cursuri pe serii de cunoștințe: "*Să se înceapă cu ce este mai de nevoie în sat și mai adânc simțită de săteni. Programul să se discute și să se adapteze împreună cu localnicii, să iasă dintr-o cerință colectivă. Să nu se înceapă cu multe deodată, ci să se aleagă dintr-o ramură, două, dar care să fie demonstrat temeinic*"[13].

La sfârșitul cursurilor țăranii care se evidențiau primeau premii în natură, cărți și diplome.

În anul 1935 se adoptă un nou statut pentru funcționarea căminelor culturale. Scopul lor este acela de "*a ajuta la întărirea sănătății trupești, îndrumarea muncii către o mai bună producție, înălțarea sufletului în obștea satului*" (art. 1)[14]. Pentru îndeplinirea acestor obiective, statutul precizează mijloacele de realizare. Căminele trebuiau să organizeze o mică farmacie, baie, sfaturi și îndrumări practice pentru întreținerea sănătății, întreceri practice, jocuri naționale, precum și lecții practice de muncă

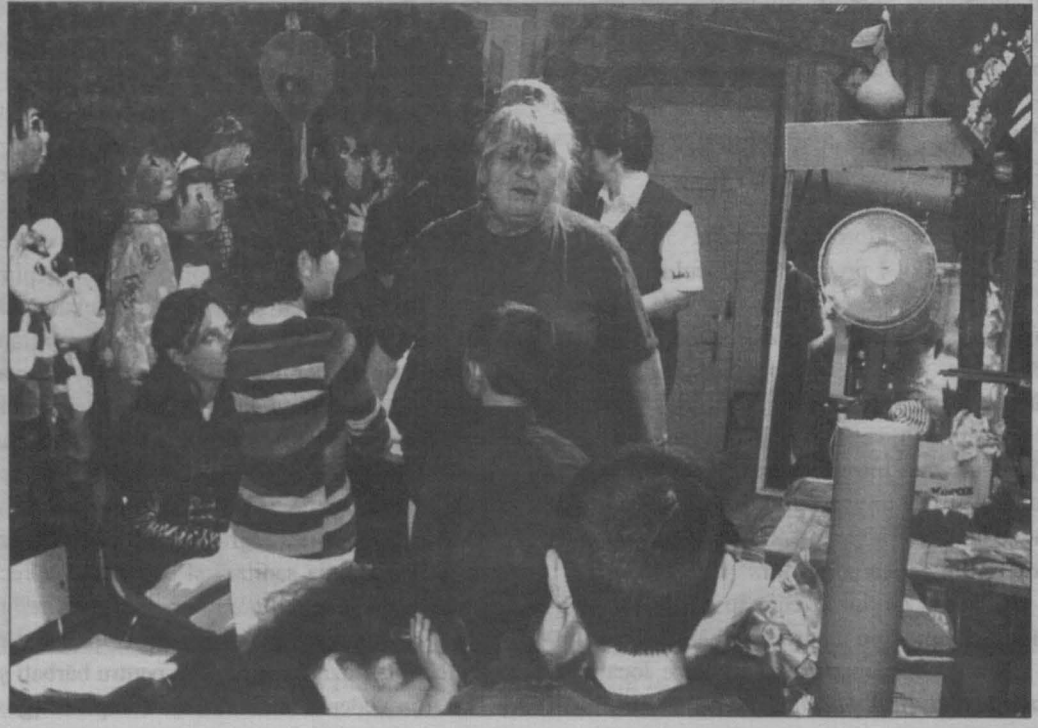

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

agricolă și meșteșugărească, ateliere de lucru, reparații de drumuri, construcția de clădiri publice sau poduri, șanțuri, fântâni. Cooperația locală trebuia să se dezvolte. Un mijloc principal de realizare a obiectivelor culturale era organizarea pe lângă căminul cultural a șezătorilor religioase, predicilor la biserică, organizarea bibliotecilor comunale, a șezătorilor artistice, *jurnalul vorbit*, lecțiile de alfabetizare, școlile țărănești, conferințele și lecțiile științifice. Se recomanda organizarea muzeelor sătești.

Programul poate fi dus la îndeplinire de conducătorii căminelor. Statutul recomanda organizarea de cămine și pe lângă unități militare.

Bugetul căminului era întocmit de membrii sfatului care trebuiau să trimită anual dări de seamă asupra activității fundației. Orice cămin purta un nume, cu rezonanță locală sau națională.

Statutul recomanda organizarea anuală de conferințe, consfătuiri între cămine, în centrul județului sau la București, pentru a se realiza un schimb de experiență util.

Modul în care căminele își desfășurau activitatea era evaluat de inspectori de specialitate și de delegați ai fundației. Și elevii puteau deveni membri, dar fără drept de vot, cu plata unei cotizații. Ei aveau dreptul să folosească biblioteca și să ajute în bibliotecă la răspândirea cărților. Alături de membrii obișnuiți, existau și membri de onoare (orice persoană cu legături de rudenie în localitate), toți *fiii satului* (cei stabiliți în alte părți). Orice membru plătea o cotizație. Conducerea era asigurată, conform statutului, de către un *Sfat Cultural* format din 7 – 21 persoane, alese pe trei ani dintre *cei mai vrednici*. Două treimi dintre aceștia sunt aleși, o treime sunt numiți de fundație, dintre care trebuie să fie cel puțin patru țărani. Directorul căminului poate primi leafă. Sarcina Sfatului era aceea de a conduce din punct de vedere administrativ căminul și de a asigura implementarea programului cultural. Statutul precizează că trebuie să se țină conferințe în cea de-a doua duminică a lunii martie. El impune ca averea căminului să se compună din cotizații, subvenții, donații, legate, terenuri agricole, venituri din întreprinderi proprii. Sfatul plătește toate cheltuielile legate de întreținerea localului și a personalului (salariile nu trebuiau să depășească o cincime din buget). Bugetul se verifica și se aproba de fundație. Căminele trebuiau să respecte acest statut, dar în conformitate cu acesta puteau să-și elaboreze statute proprii, aprobate de fundație. Controlul exercitat de fundație se materializa, potrivit statutului, și prin dări de seamă semestriale, un raport de activitate. În cazul desființării căminului, fundația păstra averea acestuia (art. 46). Concepția conducerii fundației era aceea că o creștere economică duce la ridicarea nivelului de trai și de cultură, de aceea s-au elaborat mai multe regulamente privind asociațiile economice. Un exemplu în acest sens este statutul elaborat în anul 1937 care cuprindea trei modele de program pentru înființarea de societăți pentru asigurarea mutuală a vitelor, creșterea viermilor de mătase și procurarea de unelte agricole și pomicole. Aceste statute sunt programe practice, "*nu au fost elaborate de la birou, ci pe bază de aplicare și experiență, așa că ele aduc fructul unei confruntări cu realitatea*"[15]. Statutele aveau un caracter orientativ, putând fi modificate în funcție de condițiile specifice: "*nevoile satului sunt, de la loc la loc, mai complexe, potrivit cu ele și modelele noastre de statute pot suferi modificări. În orice caz ele rămân ca o bază serioasă de plecare*"[16]. Pentru promovarea culturii, fundația elabora recomandări și regulamente. În 1934, prin regulament se înființa secțiunea de conferințe pe lângă Secretariatul General al fundației. Conferințele se organizau în întreaga țară pentru a se cunoaște "*realitățile culturale românești precum și problemele esențiale din cultura universală*"[17]. Sediul

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

acestei secțiuni era la București, str. Lascăr Catargiu nr. 39. Secțiunea, formată din subsecții conduse de un comitet și de un organism executiv – Secretariatul subsecției, era condusă de un Secretariat General, prin secretarul central al Secțiunii de Conferințe, ajutat de una sau mai multe persoane care formau Secțiunea Centrală. Comitetul era format din 5 – 12 membri, dintre care făceau parte prefectul, primarul, comandantul garnizoanei, preotul etc. Comitetul numea un președinte, ratificat de Secțiunea Centrală.

Subsecțiunea era obligată să acorde concursul Secțiunii Centrale pentru organizarea de conferințe cu subiecte de cultură generale și locale, pe baza unui program. Conferențiarii erau plătiți de subsecția organizatoare.

Pentru conducerea activității de culturalizare, fundația elabora îndrumări pentru aplicarea programului de activități culturale: "*Acolo unde s-au pornit cursurile pentru învățarea cititului și a scrisului, vă rugăm să țineți seamă de experiența noastră și a altor țări care lichidează cu analfabetismul. Să nu reduceți lecțiile la simple exerciții tehnice lipsite de suflet. Să nu-i tratați cu istorioare morale copilărești, cu întrebări și teme școlărești. Totul să fie legat de viața sufletească adultă și profesie. Lecțiile să fie animate cu cetiri atractive, povestiri și arătări de ilustrații, ca să le stimuleze gustul de învățătură. Să-i țineți în atmosfera șezătorilor la rând cu ceilalți adulți știutori de carte, să-i încurajați prin orice mijloace, dându-le acasă foi ilustrate, tablouri cu texte ca să desluşească singuri înțelesul lor*"[18].

Regulamentul pentru organizarea de conferințe publica și o listă bibliografică pentru fiecare parte din program. Se recomandau anumite cărți pentru săteni, altele pentru conducătorii cămînelor. Aceştia alcătuiau ordinea demonstrațiilor economice pe sezoane, a orelor de istorie, de agricultură, de administrație etc.

Fundația a putut funcționa de la început prin sprijinul unor personalități, cum a fost gen. Averescu, care a donat clădirea din str. Latină nr. 10, unde se va înființa sediul central. Banca Națională a acordat un sprijin material constant iar Aristide Blank a oferit bani pentru amenajarea localului și pentru tipografie. Dl. Mârzescu a donat mașinile tipografice, ministrul Instrucțiunii Publice, Angelescu, a acordat sprijin pentru întreținerea mașinilor tipografice, Al. Lapedatu a sprijinit Filarmonica și muzeul etnografic din Cluj, I.G. Duca a sprijinit acțiunile fundației în străinătate. Directorul general al fundației era sociologul Dimitrie Gusti, care a participat la redactarea statutelor și a programelor.

Căminele culturale erau unitatea de bază în cadrul programului de culturalizare la sate. S-au creat cămine în toată țara, cu o grijă deosebită pentru fostele provincii, la Orhei, Bălți, Tecuci, Cetatea Albă, Chișinău, Bucovina, Tighina, Cernăuți etc. În scurt timp, până în anul 1925 existau 454 de cămine.

Pentru înființarea de cămine, fundația trimitea *misiuni culturale*, mai întâi o singură persoană pentru a cerceta satul, un doctor, un jurist sau un învățător. "*Doctorul îi cheamă pe suferinzi, îi cercetează, le dă leacuri și povețe. Juristul intră în ghemul încurcat al nesfârșitelor procese și jelanii. Unul cercetează răsfrângerea școlii și bisericii în viața satului, alții cutreieră satul, casă după casă, sfărâmând prejudecăți. Până seara satul e răscolit*"[19].

În Basarabia s-au construit cămine culturale care au primit, la 15 martie 1925[20], o întărire de la Principele Carol: "*Cultura e întărirea slovei românești, reînvierea strămbunelor datini, împuternicirea credinței întru care au murit înaintașii voștri, chezășia că voi sunteți nu numai ai Moldovei ci Români din țara moșilor și strămoșilor voștri*". După construirea căminelor, echipele misiunii organizau serbări culturale. Din Basarabia au fost aduși 1.000 de țărani pentru a cunoaște Ardealul, Maramureșul și Bucureștiul.

Conducătorii fundației începeau apoi să deruleze

Camil Agapie – *Suflet de copil*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

programele pentru "*a lega şcoala cu viaţa, insul cu naţia, tradiţia cu umanitatea, instinctele cu idealele, superstiţia cu credinţa cea adevarată.* Pentru că *în om zace umanitatea, toată setea şi bogăţia culturii şi libertatea... această lume scufundată trebuie auzită, răscolită, potenţată, înţeleasă şi ajutată pentru a crea viaţa culturală a satelor*"[21].

Pentru pregătirea misionarilor, fundaţia organiza şcoli de vară la Mangalia sau cursuri în şcoli. Pentru realizarea propagandei culturale, fundaţia colabora cu membrii corespondenţi, oameni care se reprezinte fundaţia, care să informeze conducerea acesteia despre cerinţele locale. Prin intermediul ziarului "Căminul Cultural" se putea realiza eficient propaganda culturală, de fapt informarea sătenilor despre obiectivele fundaţiei, realizări deosebite la sate, regulamente, legi şi alte informaţii utile activităţii căminului. Fundaţia pregătea şi un buletin de informare despre activitatea culturală din lume, având legături cu Societatea Naţiunilor şi Biroul de Cooperare Internaţională.

Fundaţia a pregatit turneul "Cântarea României" în cinçi mari oraşe ale lumii, organizat prin membrii corespondenţi din Europa.

Pentru desfăşurarea programelor culturale, sătenii dispuneau de revista "Albina", care publica lucrări ale personalităţilor literare româneşti. Din 1934 exista "Revista Fundaţiilor Regale".

Regele dorea să prefacă viaţa satului, chemându-l la o ridicare economică, morală, culturală. El considera că reforma agrară şi sufragiul universal nu sunt suficiente pentru ridicarea satului.

Pentru construirea căminelor, primăriile puneau la dispoziţie terenul. Până la construirea lor, cursurile se ţineau în şcoli. În acest sens, Ministrul Instrucţiunii Publice emite o circulară în anul 1923 prin care cere şcolilor să pună la dispoziţie o sală de clasă. Pentru organizarea bibliotecilor, Ministerul de Interne a dispus comunelor înscrierea în bugetul lor a unor sume pentru procurarea de cărţi şi pentru acţiunile lor culturale. În cadrul căminelor, bibliotecile erau organizate pe trei secţii: pentru copii, săteni şi funcţionari. De asemenea, fundaţia trimitea cărţi căminelor pentru biblioteci. Biblioteca fundaţiei beneficia de legea stabilimentelor tipografice prin care acestea erau obligate să trimită câte un exemplar din orice tipăritură şi Fundaţiei Principele Carol. Biblioteca se mai putea aproviziona prin donaţii şi achiziţii. În 1926 biblioteca fundaţiei avea 8.000 de volume. O donaţie importantă a venit din partea soţilor Helen şi Radu Murgoci, în anul 1924, care au donat 800 de cărţi. Fundaţia trimitea cărţi şi românilor din străinatate, în general în America.

Pentru publicaţiile sale, fundaţia beneficia de o tipografie, în str. Latină nr. 8-10. Printre publicaţiile fundaţiei se numărau şi revistele: "Albina", "Gândirea", "Căminul", "Calendarul sătenilor", "Căminul Cultural", Statutele şi Legea Fundaţiilor Regale, se tipăreau colecţii precum "Cartea Vremii" îngrijită de Nichifor Crainic. "Revista Fundaţiilor Regale" începe să fie publicată din 1934, după unificarea fundaţiilor regale (1933). Cu ocazia lansării revistei, Regele Carol al II-lea publica un articol de început: "*Mi-a fost hărăzit Mie, ca Rege al acestei Românii întregite, ca un convins al vitalităţii intelectuale a neamului Meu, să pot după ani de trudă, să aduc la îndeplinire, prin instituţia nou creată, acest ideal al Meu, ideal lăsat Mie ca o sfântă moştenire, de Iubitul meu Tată, Regele întregitor de Neam, care vedea într-o astfel de publicaţie mărturia intelectualităţii poporului nostru şi a afirmării entităţii culturale româneşti în faţa lumei civilizate*"[22].

În anul 1922 România participă la o expoziţie de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

carte organizată la Florența de Fundația Principele Carol. Publicațiile Fundației scriau că "*această situație a sporit încrederea publicului străin în mișcarea culturală din România de astăzi, căci cu toate că am expus la Florența numai arta grafică a ultimilor trei ani, am convins pe oricine că intelectualitatea română este un organism viu, satisfăcând o gamă largă de nevoi practice și culturale*"[23].

Fundația s-a prezentat și la Expoziția de la Veneția cu artă românească, în general pictură, la Londra, în 1924, cu artă tradițională, la Paris și Geneva, în 1925, tot cu pictură românească.

În țară, fundația organiza conferințe susținute de personalități ale culturii române, șezători în principalele orașe. De asemenea, a întemeiat Institutul de studii artistice, Muzeul etnografic din Cluj, Filarmonica, un observator astronomic la Dubăsari și numeroase depozite de cărți sau bănci populare. Fundația și-a întemeiat și o secție cinematografică pentru a-și sprijini înfăptuirea programului cultural.

Regele s-a aflat în fruntea echipelor regale studențești trimise la sate pentru a ajuta la realizarea obiectivelor fundației. În 1934 au lucrat la sate 12 astfel de echipe, în 1935 – 25, iar în 1937 – 75. Studenții lucrau alături de țărani la diverse munci, organizau biblioteci și manifestări culturale, dar aveau și misiunea de a iniția diferite cercetări sociologice, monografice. În 1938 au organizat o expoziție în care și-au făcut cunoscute cercetările și activitatea de la sate, precum și analiza acestei activități. Astfel, sala I a expoziției era dedicată acțiunilor sociale, din care rezulta că până în anul 1934 au rămas în afara programului 14 județe, din cele 71 existente. În 1938 existau 2.034 cămine, față de 555, câte erau în 1934 când au început să lucreze studenții la sate[24].

Carol al II-lea era mulțumit de activitatea fundației. În 1935, cu ocazia unui congres al căminelor culturale, regele aprecia pozitiv activitatea: "*Pornită de la mic, pornită din greu acum 14 ani, Fundația Principele Carol se găsește astăzi în plin avânt, în plin progres*"[25].

În anii '30 ai secolului XX, fundația avea ca secțiuni principale de lucru: Oficiul de studii și statistică, Oficiul căminului cultural în care intrau: școlile pentru pregătirea conducătorilor de cămine, un birou de îndrumare și control, un corp al inspectorilor îndrumători.

În 1933 fundațiile regale s-au unificat, înființându-se atunci Fundația pentru Literatură și Artă "Carol al II-lea", ocazie cu care regele afirma: "*Se știe că eu însumi voi veghea asupra dezvoltării culturii noastre prin intermediul acestei Fundații. În privința răspândirii cărții avem cu toții o datorie... suntem datori să încurajăm în primul rând cărțile care pot sluji la ridicarea morală a poporului și care pot fi difuzate în întreaga națiune*"[26]. Regele anunță acum că pentru răspândirea culturii va înființa Biblioteca Energia. În cadrul acesteia s-au publicat numeroase cărți, care au fost trimise căminelor, pentru dezvoltarea bibliotecilor.

Note:

1. *Ab. put.*, Al. Tzigara-Samurcaș, *Fundațiunea Universitară Carol I*, Editura Socec, București, 1934, p. 153.
2. *Ab. put.*, Dimitrie Gusti, *Enciclopedia României*, vol. II, București, 1938, p. 953.
3. *Ab. put.*, Al. Tzigara-Samurcaș, *op. cit.*, p. 154.
4. Cuvântarea Regelui Carol al II-lea, 15 oct. 1930, în *Politica Culturii*, Institutul Social Român, București, 1937, p. 30.
5. Cuvântarea Regelui Carol al II-lea de la Caransebeș, 14 noiembrie 1930, în *Politica culturii*, Institutul Social Român, București, 1937, p. 21.
6. Cuvântul regal la Congresul Căminelor Culturale, în "Revista Generală a Învățământului", mai 1935, p. 234.
7. Cuvântul regal către Tineretul Țării, 8 iunie 1935, în "Revista Generală a Învățământului", iunie 1935, p. 244.
8. Fundația Culturală Principele Carol, *Program pentru activitatea Căminelor culturale*, București, p. 6.
9. *Ibidem.*
10. *Ibidem*, p. 1.
11. *Ibidem*, p. 2.
12. *Ibidem.*
13. *Ibidem.*
14. Fundația Culturală Principele Carol, *Statut pentru funcționarea Căminului Cultural*, Editura "Curierul Judiciar", 1935, p. 857.
15. Fundația Culturală Principele Carol, *Trei modele de statut pentru înființarea de societăți*, 1937, p. 1.
16. *Ibidem.*
17. Fundația Culturală Principele Carol, *Regulament pentru organizarea de conferințe*, Imprimeria Fundațiilor Culturale Regale, 1934, p. 3.
18. Fundația Culturală Regală Principele Carol, *Îndrumări pentru aplicarea programului de activități culturale*, Extras din revista "Căminul Cultural", p. 2.
19. Fundația Culturală Regală Principele Carol, *Statut pentru funcționarea căminelor culturale*, Editura "Curierul Judiciar", 1935, p. 16.
20. *Ab. put.*, Fundația Culturală Regală Principele Carol, *idem*, p. 36.
21. Fundația Culturală Regală Principele Carol, *idem*, p. 7.
22. "Revista Fundațiilor Regale", an I, 1934, p. 3.
23. Fundația Culturală Principele Carol, *Statutul pentru funcționarea căminelor culturale*, 1935, p. 57.
24. Fundația Culturală Principele Carol, 1934 – 1938, p. XLI.
25. Cuvântul Regal la Congresul Căminelor Culturale, în "Revista Generală a Învățământului", mai 1935, p. 234.
26. Dimitrie Gusti, *Enciclopedia României*, vol. II, 1938, p. 570.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Globalizare vs. identitate națională

Adrian MAC LIMAN

Nu ne propunem să vă expunem în continuare cercetările lui Anthony Lake asupra globalizării și nici teoriile lui Samuel D. Huntington legate de "ciocnirea civilizațiilor". Plecăm de la ideea că este vorba de concepte mai mult decât cunoscute, care au constituit obiectul de studii a numeroase opere publicate atât de către adepții cât și de detractorii globalizării, de prietenii și dușmanii inevitabilei confruntări culturale propusă de Huntington.

Dacă se analizează pe îndelete problema identității naționale în țările din Europa Centrală și Orientală, candidate la integrarea în Uniunea Europeană, se ajunge foarte ușor la concluzia că ne aflăm în fața unor națiuni relativ tinere, a căror independență a fost dobândită, în cel mai bun caz, în cea de-a doua jumătate a secolului XIX. Altele, în special cele care fac parte din marile imperii ale Europei Centrale – cel austro-ungar și cel prusac –, și-au câștigat independența în cea de-a doua decadă a secolului XX, mai bine zis, în urmă cu mai puțin de o sută de ani. Pentru majoritatea, problema identității se limitează la sentimentele naționaliste existente atât înainte cât și în timpul încorporării lor în așa-zisul "bloc socialist", unde URSS juca un rol hegemonic. De fapt, identitatea națională, care apare în perioada de decădere a imperiilor (sfârșitul secolului XIX), a făcut ca populațiile țărilor aflate în zona cu influență sovietică să se diferențieze și să se distanțeze, în măsura posibilului, de "bunul frate" moscovit.

Această identitate națională, respinsă de către partizanii "internaționalismului proletar", a făcut posibilă deschiderea unor breșe în Ungaria, în timpul răscoalei din 1956, în Cehoslovacia, în epoca "Primăverii de la Praga" (1968) și în Polonia începând cu anul 1981.

În alte ocazii, identitatea națională (sau poate naționalismul pur) a fost folosită de regimuri autoritare, cum ar fi cel al lui Nicolae Ceaușescu, în încercarea de a obține recunoașterea "faptului diferențiat", asimilat cu primul pas pe calea disidenței. Dusă la extrem sau, cel puțin, la limitele permise de Moscova, erezia naționalistă funcționa ca o simplă formă de scăpare din regimuri totalitare, cu libertate limitată de exprimare. Acesta a fost și cazul revoltei ungare și al încercării renovatoare a comuniștilor cehi, ambele dur reprimate de către adepții ortodoxiei sovietice.

Dar este clar că țările Europei Centrale au puternic impregnat sentimentul european, care le permite abordarea procesului de integrare cu convingerea că nu este neapărată nevoie să adere la Uniunea Europeană pentru... a fi europeni. Pentru majoritatea, integrarea constituie ultima etapă a procesului de desprindere de comunism, cu alte cuvinte, o garanție pentru libertatea lor viitoare. Unii politicieni din țările candidate la Uniunea Europeană estimă că această libertate ar trebui să implice o mai mare autonomie în materie de politică externă, ceva ce apartenența la UE nu garantează câtuși de puțin.

Alt factor important – poate cel mai important – este perspectiva de îmbunătățire a condițiilor economice ale unei populații care înregistrează în prezent o rată de dezvoltare mult inferioară mediei comunității. De fapt, se pare că doar Republica Cehă atinge nivelele de convergență acceptabile – în jur de 65% din veniturile medii ale UE – apropiindu-se de nivelul atins de Spania în momentul integrării sale în CEE.

Și încă ceva: evoluția socio-politică a statelor din Europa Centrală și Orientală nu urmează traiectoria străbătută de membrii UE de-a lungul anilor '90, perioadă-cheie în ceea ce privește emanciparea politică a țărilor candidate. De fapt, în timp ce Europa Occidentală și Statele Unite primesc cu bucurie și surprindere căderea blocului comunist, căutând în același timp un nou "dușman" (pe vremea aceea politicienii occidentali țințeau asupra Islamului), statele din Europa de Est treceau printr-o rapidă și extrem de dificilă perioadă de tranziție la democrație și la economia de piață, a căror problematică nu are de-a face cu teoriile lui Lake sau Huntington. Cu toate acestea, când este vorba de a căuta opțiuni pentru viitor, guvernele acestor țări trebuie să cedeze în fața exigențelor marii puteri mondiale, care este unică: Statele Unite ale Americii.

Perspectiva unei "ciocniri a civilizațiilor", și de asemenea primul război din Golf, îi obligă pe guvernanții vechiului bloc comunist să-și reconsidere relațiile – diplomatice și economice – cu țările arabe din Orientul Mijlociu, care absorb mare parte din exporturile COMECON, furnizându-le la rândul lor importante cantități de petrol. Politica pro-arabă impusă de URSS de-a lungul zecilor de ani a constituit primele demersuri pe calea normalizării relațiilor cu Israel, relații întrerupte în 1967 ca urmare a "războiului de șase zile". Legăturile cu lumea a treia, obiectiv prioritar al Moscovei începând cu anii '60, se deteriorează. Crește interesul pentru Occident și în special pentru integrarea în Uniunea Europeană.

Dar să nu ne afundăm prea mult în tema integrării. Ceea ce se urmărește este să se realizeze o scurtă trecere în revistă a evoluției unor state candidate la integrarea în UE și, în mod concret, a țărilor aparținând celui "de-al doilea val" – Bulgaria și România – care se confruntă cu problema identității și compatibilității sau incompatibilității lor față de fenomenul globalizării. Sau mai bine zis, cu perceperea acestui fenomen în două țări cu moșteniri culturale diferite. Ceea ce au în comun cele două țări este poziția geografică. O situație limită, care reiese din scrierile lui Huntington și din discursurile susținute la acel timp de fosta Secretară de Stat, Madeleine Albright, este cea în care au coincis în a cataloga fosta Iugoslavie drept "ultima frontieră" din zona de influență

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

a Statelor Unite. Ultima frontieră? De fapt, în opinia politologilor din epoca Clinton, frontiera între lumea catolică și cea ortodoxă trece prin Croația; cea care separă lumea latină de zona slavă este Serbia; hotarele între Creștinătate și Islam sunt în Kosovo.

În aparență, Bulgaria și România se găsesc la frontiera dintre aceste două lumi sau, mai bine zis, dincolo de această frontieră. Pe pământul nimănui sau într-un spațiu geostrategic conflictual? Recenta integrare în NATO a celor două țări constituie un prim răspuns la întrebările noastre. Deși, adevărul este că NATO nu are o imagine bună în presa din aceste țări. Și asta nu atât datorită sentimentului antiamerican întipărit în timpul perioadei comuniste, dar în special ca urmare a implicării Alianței în conflictul din Kosovo și, înainte de toate, a așa-numitelor efecte colaterale ale bombardamentelor împotriva Serbiei. Dacă în această regiune dușmănia reprezintă numitorul comun al relațiilor între vecini, impactul acțiunii militare condusă de Alianță a reușit să corecteze această normă de comportament. Este suficient să citești comentariile publicate în ziarele românești și bulgare din timpul războiului din Kosovo pentru a înțelege că liderii de opinie nu erau de aceeași părere cu respectivele guverne.

În acest context, își are loc următoarea întrebare: ce va aduce nou NATO noilor săi asociați balcanici? Răspunsul este foarte simplu: o creștere impresionantă a investițiilor străine în materie de apărare, ceea ce va implica și o îmbunătățire a nivelului de viață și, prin urmare, o mai mare stabilitate politică.

Dar noua identitate atlantică sau atlantistă nu constituie un paliativ în abordarea acestei teme a identității naționale, care este mult mai complexă. De la această identitate, aflată în fața supraidentității care sprijină integrarea europeană, de la cesionarea de către state a unor "parcele" de suveranitate la instituțiile comunitare. Este adevărat că doar cesiunea voluntară, încrederea statelor-națiune în forurile internaționale, au făcut posibilă crearea identității europene. De asemenea, este adevărat că pentru majoritatea țărilor candidate această condiție *sine qua non* nu constituie un sacrificiu indispensabil.

Pe de altă parte, este evident că în lumea globalizată, independența economică a țărilor mici și mijlocii reprezintă doar o utopie. Rămâne deci opțiunea identității naționale, reflectarea identității culturale; un mozaic compus din valori specifice, cum ar fi de exemplu arta, educația, literatura, religia, folclorul etc. Nici nu mai este nevoie să spunem că în cazul apărătorilor neoliberalismului este vorba de "agenți patogeni ai antiglobalizării și corupției". Pentru discipolii lui Denis de Rougemont, tatăl "Europei regiunilor", este vorba de una din principalele caracteristici ale identității și diversității culturale ale națiunii europene. De fapt, poate exista un continent fără identitate culturală sau o națiune fără identitate națională? Este posibilă crearea unei civilizații – societatea globalizării – renunțând la valorile etice și culturale ale umanității? În ambele cazuri răspunsul este negativ.

Cele două identități, bulgară și română, încep să se formeze spre a doua jumătate a secolului XVIII. Numitorul comun posibil celor două națiuni este amprenta lăsată de ocupația turcă de mai multe secole, de nevoia definirii în fața "celuilalt", a ocupantului, a celui diferit. În ambele cazuri, problema religioasă – este vorba de țări cu populație majoritară ortodoxă – constituie un element diferențial.

Pentru Bulgaria, țară slavă, Turcia este "celălalt", Grecia, cu care are în comun aceeași religie, este un pretins "frate bun", Macedonia, cu care are în comun limba, este o posibilă za pierdută dintr-un lung lanț istoric, Serbia este "alter ego"-ul diferit și, în fine, România este "străinul". Am dori să atragem atenția asupra unor excelente lucrări despre modelele de alteritate elaborate de dra. Dessislava Lilova, care analizează percepția bulgarilor aparținând diferitelor etnii care fac parte din aceeași religie: serbi, albanezi, greci, armeni, români, țigani.

Pentru România, țară latină sau, mai bine spus, "insulă a latinității în mijlocul unui ocean slav", viziunea este distinctă. Românul coincide cu bulgarul, considerând Turcia drept "celălalt". În schimb, în cazul său, Rusia joacă rolul (teribilului) "frate bun" slav. Bulgaria, Iugoslavia și Ucraina formează panorama alterității. Și, în sfârșit, Ungaria, cu care își dispută mai mult din jumătate din teritoriu – Transilvania – nu încetează să fie "străinul".

Fac o paranteză pentru a aminti că de-a lungul mai multor secole, pentru români au existat două personaje istorice de referință în definirea identității: împăratul Traian și regele dac Decebal, care a înfruntat legiunile romane. În a doua jumătate a secolului XX, dictatorul Nicolae Ceaușescu pretinde să-i eclipseze pe "părinții patriei", transformându-se în referința unică și obligatorie a istoricilor oficiali. În 1989, în urma căderii regimului lui Ceaușescu, românii își adoptă din nou identitatea lor originară. În schimb, spre anul 2000, unii politicieni încearcă să învie legenda prințului Vlad Țepeș, transformat de literații britanici în Contele Dracula pentru a oferi o identitate națională alternativă și, înainte de toate, generatoare de venituri în valută. Încercările de a transforma țara într-o specie de *Draculandia* – țara vampirilor – au fost criticate de diferiți istorici și sociologi români, care pretind să stabilească norme mai stricte (și dure) în ceea ce privește studiul problemei identității.

În ciuda faptului că sunt state create recent (sfârșitul secolului XIX), atât Bulgaria cât și România au dat civilizației occidentale filosofi și artiști, scriitori și oameni de știință renumiți. În cazul concret al Bulgariei, ajunge să îi citâm pe Julia Kristeva și Tzvetan Todorov; în cel al României, pe Tristan Tzara și Mircea Eliade, Eugen Ionescu și Emil Cioran. Nu are rost să specificăm că, în ambele cazuri, lista de bărbați și femei celebre este mult mai lungă.

În apropierea țărilor candidate la adăpostul Europei comunitare, identitatea națională, uitată și respinsă, se recuperează treptat. Dar oare există o îndoială în ceea ce privește țările din "al doilea val" care sunt la fel de europene, sau poate chiar mai mult decât colegele lor de călătorie din Europa Centrală și zona baltică?

(Comunicare prezentată la
Universitatea Europeană din Madrid,
noiembrie 2002)

Traducere din limba spaniolă de
Alina Crăița MIHALACHE

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Franța

Un colț emoționant pentru istoria Moldovei: mormântul familiei prințului Ghika la Le Mée-sur-Seine

Un omagiu pentru PS Vladimir Ghika, decedat pe 16 mai 1954 la Jilava

Vechea comună Le Mée-sur-Seine se află pe valea Senei, la 50 kilometri în sudul Parisului. Localitatea s-a dezvoltat foarte mult în ultimii 20 de ani, astăzi fiind o suburbie atractivă pentru locuitorii din prefectura departamentului Seine-et-Marne (Melun).

După moartea ultimului rege din perioada capetiană ("Carol IV cel Frumos"), s-a întemeiat aici o casă domnească, primul domn fiind Guillaume du Mas, iar ultimul Pierre-Nicolas-Florimont Fraguier, până la Revoluția franceză care a desființat cele trei clase: nobilii, clerul și starea a treia.

În 1856, când armata austriacă a invadat Moldova, familia Ghika (prințul, a treia soție și cei doi copii, Grigore și Ferdinand), cu prințul Grigore V Ghika, ultimul domnitor al Moldovei în frunte, s-a retras în Franța unde a cumpărat castelul Fraguier din Le Mée. După puțin timp, pe 24 august 1857, la ora 21.00, fostul prinț al Moldovei (1849 – 1853, apoi 1854 – 1856), s-a sinucis cu o armă în castelul său, la vârsta de 50 de ani.

De atunci, descendenții prințului Ghika sunt înmormântați alături de el în cimitirul vechi al comunei.

Iată cine doarme somnul de veci acolo, în mormântul principal, care se află lângă zidul cimitirului: prințul Grigore Ghika (1807 – 1857); prințesa Maria-Prudența Eufrosina Ghika, de origine franceză, cu numele Rollin (1817 – 28 decembrie 1889), care a fost învățătoarea copiilor (6), născuți din primele două căsătorii ale prințului, și care i-a devenit amantă la sfârșitul Domniei sale. Deși a avut cu el doi copii înainte de căsătorie (Grigore, în 1851, și Ferdinand, în 1853), viitoarea prințesă și prințul Ghika au săvârșit cununia civilă la primăria Parisului (familia stătea mai ales la Hotel Meurice) abia în prima duminică din octombrie 1856, iar cea religioasă la capela ortodoxă română din str. Racine 22, oficiată de arhiepiscopul Iosafat Snagoveanu; prințul Ferdinand Ghika, fiul lor cel mic, s-a născut la Iași în 1853 și a decedat la La Tronche, lângă orașul Grenoble, în 1933; prințesa Maria-Ferdinand Ghika, a doua soție a prințului Ferdinand (2 februarie 1861 – 1 februarie 1907), născută Marie Percher Goliond; prințul Alexandru Ghika (București, 1914 – Cannes, 2001), nepotul prințului Ferdinand Ghika; prințul Dimitrie-Ion Ghika, nepotul prințului Grigore Ghika și fiul generalului-prinț Ion Ghika, diplomat și fost ministru al Afacerilor Străine al României (21 ianurie 1875 – 13 octombrie 1967); prințesa Elisabeta Dimitrie Ghika, născută tot Ghika (3 august 1886 – 14 iunie 1975); prințul Emanoil Bogdan (28 aprilie 1922 – 22 august 1981).

Pe zidul mormântului se află emblema familiei Ghika iar pe ambele părți, două litere grecești: un "Ω" și un "I", relative la originea albaneză a familiei Ghika.

Vizavi se află o stâncă ascuțită de gresie provenind din pădurea Fontainebleau, sub o tisă majestuoasă și mărginită cu borne tot de gresie, legate cu lanțuri metalice. Locul acestui mormânt plin de farmec și foarte emoționant a fost ales să fie aici pentru Nicolae Ion Ghika, născut la Iași la 6/18 decembrie 1849, care a murit în duel, în pădurea Fontainebleau (la locul zis "Crucea frumoasă") pe data de 26 noiembrie 1873. Prințul Nicolae Ion a fost grav rănit în spate și s-a sprijinit de această stâncă ascuțită înainte de a fi transportat la Hotel, apoi în Anglia, unde a murit a doua zi. Adversarul său, prințul valah Constantin Șuțu, a fost condamnat la curtea de jurați din Melun pentru "crimă involuntară cu premeditare".

Aici mai dorm somnul de veci: prințul Ion Alexandru Ghika

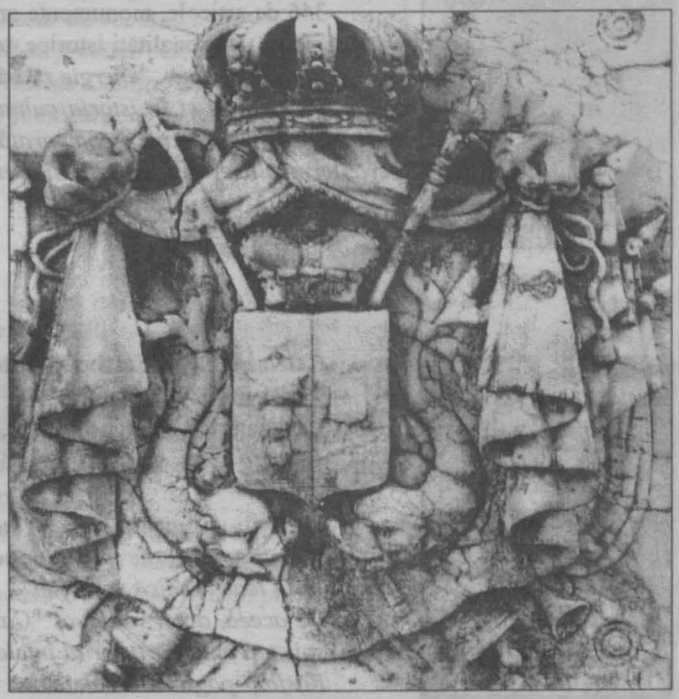

(1846 – 1902), ambasador al României la Sankt-Petersburg și la Viena; prințul Alexandru Ion Ghika, fiul ambasadorului, născut la Miroslava în 1875, decedat la Paris, în 1922; prințesa Maria Hazel Ghika, soția lui Alexandru Ion Ghika, născută la Chicago pe 25 iunie 1882, fiica unui industriaș american, Singer, decedată la Cannes pe 8 mai 1951. Cuplul a avut o fiică, Alexandra, născută la 31 august 1902. Ea a fost căsătorită prima dată cu comandantul Paul-Louis Weiller, primul Președinte CIDNA, companie care a succedat Companiei Franco-Române de Navigație Aeriană, devenită subiect al cărții lui Paul Morand, *La Flèche d'Orient*, și care a devenit apoi Air France, în 1933.

Alături, pe partea cealaltă a tisei, se află un alt mormânt unde se odihnesc: Grigore Alexandru Ghika (Paris, 6 august 1867 – Paris, 14 august 1875) și sora sa Ana A. Ghika (17 august 1870 – 8 mai 1883), copiii unui Alexandru Ghika din partea liniei valahe a familiei; contesa Isabelle de Briey (1951 – 1999), rudă cu familia Ghika.

Îmi permit să reamintesc aici și de un alt nepot al prințului Grigore Ghika, PS Vladimir Ghika (Constantinopol, 1873 – Jilava, 1954), care a murit la 81 de ani, pe 16 mai 1954, în închisoarea de la Jilava, condamnat din 1952. Născut ortodox, devenind preot în 1923 în biserica ortodoxă română Jean de Beauvais din Paris, convertit la catolicism, ajungând arhiepiscop din 1948, PS Vladimir Ghika, socotit un "sfânt", a fost un cărturar eminent, specialist strălucit în istoria legăturilor dintre Țările Române și Vatican. Memoria sa a rămas puternică în Polonia, pentru tot ceea ce a întreprins în timpul celui de-al doilea război mondial în ajutorul polonezilor refugiați în România.

Jean-Yves CONRAD

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Fenia DRIVA, *Lucian Blaga. Dicționar*
Editura OFFSETCOLOR, Râmnicu Vâlcea, 2003, 152 p.

346 de articole, monumente arhitecturale și religioase, nume biblice și mitologice, oameni de cultură și artă, personalități istorice, toponime românești și străine.

Lucian Blaga – "energie românească" sau "logos în ethosul" neamului său, deține în istoria culturii românești și în istoria culturii europene un loc singularizat. Viața și opera sa, cum spun biografii săi, "nu poate fi comparată cu nimeni și cu nimic. Dacă, totuși, ar putea fi asemănate cu ceva, termenii cei mai nimeriți ai asemănării ar fi fără îndoială mitul lui Prometeu și legenda lui".

***Caietele Blaga.* Festivalul internațional "Lucian Blaga", ediția a XXIII-a, 9 – 11 mai 2003**
Realizatori: Gheorghe Maniu, Gabriel Rustoiu, Ioan Mărginean, Editura ALTIP, Alba Iulia, 2004, 100 p.

Odihniți-vă spiritul în Casa memorială "Lucian Blaga" și veți simți cum pământul, ca duh al copilăriei, ni se reașterne la tâmple semn al crucii sub care anotimpurile se circumscriu unui "sat de lacrimi fără leac", adică veșniciei.

De aceea, acest volum al "Caietelor Blaga" se vrea doar un crâmpei din respirația mirabilă a unui spirit, a unui cărturar al înțelepciunii, demnității și înaltei responsabilități literare!

Răsfoiți paginile "Caietelor" și bucurați-vă! Fac parte din felul blagian de-a roti după dor, datină, după soare. (Autorii)

Maria D'ALBA, *Chiriaș al cuvântului*
Editura Unirea, Alba Iulia, 2003, 126 p.

Coșmarul cuvintelor

Tăcerea-i limba cea mai veche? / suntem un dialect al ei? / având origini nepereche / e fantezia căror zei? // Atâtea litere ea are / că nu încap în Univers! / câte explozii-s necesare / spre-a-și etala sensul divers? // Semințele-s numai o parte / din alfabetu-i anonim? / pământul fiind singura carte / în care toți ne regăsim? // Ucenicia de ce oare / doar omului îi este dat / ca în cuvinte s-o măsoare / de-al lor coșmar persecutat?!

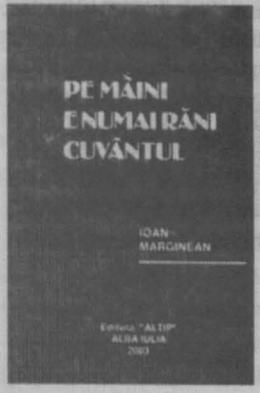

Ioan MĂRGINEAN, *Pe mâini e numai răni cuvântul*
Editura ALTIP, Alba Iulia, 2003, 128 p.

Culcată liniște-ntr-o dungă, / precum în pagină cuvântul / rămâne scoarță să ascundă / prologul când îmi vine rândul, / ca epitaf să dorm pe-o dungă / într-un sicriu doar cât cuvântul / Să nu împingi cumva pădurea / în van să-mi rumenească somnul, / când rugăciunile de-aiurea / sunt felu-n care-mbracă Domnul / cu bob de liturghii pădurea / căzând să îmi afume somnul- / culcată liniște-n-tr-o dungă / precum în pagină cuvântul. **(Manuscrise privilegiate)**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nicolae COMȘA, *Portrete și studii literare*
Ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Vistian Goia, Editura ASTRA, Blaj, 2004, 336 p.

În galeria intelectualilor blăjeni din perioada interbelică a veacului al XX-lea, pe care o comparăm mereu cu cele anterioare, atât de numeroasă și diversă în preocupările componenților ei, Nicolae Comșa ocupă un loc distinct, pe care nici un confrate de generație nu l-a contestat și pe care posteritatea l-a recunoscut fără amendamente. Dacă Pavel Dan a fost prozatorul de marcă iar Radu Brateș poetul, Nicolae Comșa a fost criticul și istoricul literar de vocație...

Ediția de față, concepută după criterii selective, încearcă să prezinte cele mai semnificative și durabile pagini din scrierile criticului și istoricului literar Nicolae Comșa, la care am adăugat portretele și studiile, precum și prețioasele însemnări de călătorie și cu caracter memorialistic.

(Vistian Goia)

Ion BUZAȘI, *Andrei Mureșanu – poetul Revoluției de la 1848*
Editura ALTIP, Alba Iulia, 2003, 118 p.

"Deșteaptă-te, române" – scrie Goga – a fost trâmbița fermecată prin care anul patruzeci-optist al neamului românesc și-a strigat lumii avântul "spre ideal, expresia de înalt talent literar a curentului de idei ce îndruma literatura ardeleană în acest timp"...

Prin creația sa majoră Andrei Mureșanu a intrat în conștiința națională ca poetul Revoluției transilvane de la 1848. Așa l-a văzut Eminescu, care în poema **Epigonii** *îi dăltuiește imaginea unui poet revoluționar, a unui cântăreț profetic: "Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet".*

Margareta Maria HODOȘIU, *Poezia populară românească din zona Blajului*
Ediție îngrijită de Ion Buzași și Silvia Pop, prefață de Monica Anton, studiu introductiv de Vasile Veteșanu, Editura ASTRA, Blaj, 2003, 152 p.

Fiică a Blajului, prin naștere și simțire, Margareta Hodoșiu este prima femeie care, româncă fiind, obține în anul 1915 titlul de doctor în Litere, acordat cu felicitări de Universitatea din Budapesta. Ceea ce surprinde însă mai mult este teza ei de doctorat, dacă se are în vedere conjuncturа politică a momentului istoric: A román népköltészet Balázsfalva vidékén, *adică* Poezie populară românească din zona Blajului. *Sub acest titlu se ascunde, fără îndoială, nu doar o mare și curată pasiune, ci încrederea nestrămutată a unei femei în puterea invincibilă a artei poporului ei.*

(Monica Anton)

Gheorghe DĂNCILĂ, *Liniștea cu sfinți*
Editura ALTIP, Alba Iulia, 2004, 96 p.

Liniștea poetului și traducătorului Gheorghe Dăncilă, așternută în pagină sub forma unor ciorchini de sfinți, este de altfel, o lecție de sacralitate, ridicată din genunchii pământului, bântuită de umbre și neliniște trecută prin sita deasă a nemuririi cuvântului, pentru a deveni ea însăși un strat al sufletului absorbit de dumnezeire. (Ioan Mărginean)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Târgul de Carte BOOKAREST 2004

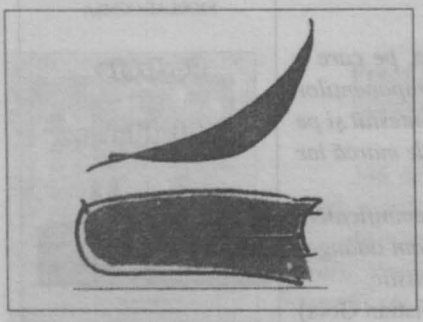

Miercuri, 26 mai 2004, la Galeria etaj 3/4 a Teatrului Național București, s-a deschis ediția a XII-a a Târgului de Carte BOOKAREST. Timp de cinci zile au avut loc aproape 200 de evenimente, lansări de carte, mese rotunde, premieri. Au participat 238 de expozanți, din care 50 de reprezentanți ai unor edituri străine.

Un eveniment important al acestei ediții l-a reprezentat literatura din diaspora: Gabriela Melinescu, romanul *Acasă printre străini*; Toma Pavel, cu volumul *A șasea lumină* și Matei Călinescu, *Tu: elegii și invenții* – lucrări apărute în Editura Polirom.

Din foarte multele noutăți editoriale, am consemnat: *Orașul cu un singur locuitor* de Matei Vișniec, Editura Paralela 45; *Opere* de Virgil Mazilescu, Editura Muzeul Literaturii Române; *Jurnal intim* de Marin Preda, Editura Ziua; *Duhul sfânt și unitatea bisericii*, *"Jurnal" de conciliu*, scrieri de André Scrima, Editura Anastasia; *Blazoanele anatomiei feminine, poeți francezi ai Renașterii*, în traducerea lui Șerban Foarță; *Obscenitatea publică* de Andrei Pleșu, ambele în Editura Humanitas, și volumul de memorii al lui Gabriel Garcia Marquez, *A trăi pentru a-ți povesti viața*, lansat de Editura RAO.

Premiile ASPRO: Asociația Scriitorilor Profesioniști din România a acordat la Bookarest premiile literare pentru anul 2003: Ioan Es. Pop, *Petrecere de pietoni*, Editura Paralela 45; Matei Călinescu, *Portretul lui M*, Editura Polirom; Cristian Teodorescu, *Îngerul de la benzinărie*, Editura Paralela 45; Andrei Pleșu, *Despre îngeri*, Editura Humanitas; Ciprian Șiulea, *Retori, simulacre, impostori*, Editura Compania. Premiul pentru experiment: romanul *Fric* de Ștefan Agopian. Marele Premiu ASPRO a fost acordat ex-aequo volumelor *Copacul din Câmpie* de Gelu Ionescu, Editura Polirom, și *Despre îngeri* de Andrei Pleșu, Editura Humanitas.

Premiile AER: cartea lui Andrei Pleșu *Despre îngeri* a fost desemnată drept "Succesul anului". Cartea pentru copii a anului: *Dicționar explicativ ilustrat*, Editura Litera Internațional; Cea mai bună editare în limba română a unei cărți străine: *Septuaginta*, Editura Polirom; Cea mai frumoasă carte ilustrată: *România. Delta Dunării*, Editura Ad Libri; Cea mai bună colecție: *Ego-grafii*, Editura Polirom; Cea mai frumoasă carte: *Cincizeci de sonete de Mircea Cărtărescu cu cincizeci de desene originale de Tudor Jebeleanu*, Editura Brumar.

Biblioteca "Ion Creangă" și colaboratorii săi

În perioada 20 mai – 12 iunie 2004, la Biblioteca pentru copii "Ion Creangă" a fost deschisă expoziția de grup "Suflet de copil", coordonată de Elena Oana Agapie, artist plastic. Au expus: Cristina Anghel, Școala generală nr. 49; Mădălina Agapie, Școala generală nr. 117; Marina Barbu, Școala germană nr. 168; Teodora Finta, Școala Centrală București; Camil Agapie, Școala generală nr. 49; Matei Bucătaru, Școala generală nr. 49; Andrei Deușteanu, Școala generală nr. 49; Filip Finta, Grădinița Aschiuță.

Biblioteca "Ion Creangă" a încheiat mai multe convenții de colaborare cu școli și fundații care au ca obiect de activitate educația și grija pentru copii. Școlile generale nr. 70, 134, 157, 114, Școala specială nr. 10, Fundația "Copiii noștri", Asociația "Sfântul Stelian" sunt cei mai apropiați dintre colaboratorii noștri.

În acest sistem de colaborare este încheiat și parteneriatul cu Fundația "Copiii noștri" (FCN), în cadrul proiectului "Suport comunitar pentru copil și familie", finanțat de USAID, prin World Learning, în programul "ChildNet" de prevenire a abandonului familial și școlar, a neglijării și abuzării copiilor din familii defavorizate.

Obiectivele colaborării sunt: educarea și socializarea copiilor asistați de Fundația "Copiii noștri" prin activități culturale și artistice organizate de bibliotecă; cooptarea copiilor în colectivul teatrului "Licurici"; formarea interesului și abilităților unui grup de copii, părinți și educatori pentru construirea și mânuirea păpușilor; organizarea unor evenimente artistice în comunitățile cuprinse în proiectul "Suport comunitar pentru copil și familie"; atragerea și includerea copiilor asistați de FCN în activitățile permanente culturale și artistice ale filialei "Ion Creangă" și formarea lor ca cititori ai acestei biblioteci.

Primele rezultate ale acestei colaborări au fost făcute cunoscute în cadrul conferinței "Suport comunitar pentru copil și familie. Rezultate și perspective de dezvoltare" care a avut loc în zilele de 27 – 28 mai 2004 la Centrul de conferințe "Infoturism SA", bd. Poligrafiei nr. 3A. Copiii cuprinși în proiect și integrați în colectivul teatrului de păpuși "Licurici" au deschis festivitatea printr-un mic program artistic, apoi participanții au avut ocazia să vizioneze și filmul despre teatrul de păpuși, prezentat în Indonezia în 1995 la un simpozion internațional. Din partea Bibliotecii Metropolitane București au participat doamnele Delia Nistor, șef serviciu "Programe pentru copii" și Gabriela Stamatiade, coordonator al teatrului "Licurici". Colaborarea celor două foruri va continua, primele rezultate au fost apreciate de participanți.

30 mai 2004, ora 11 – în cadrul programului dedicat zilei de 1 Iunie desfășurat de Primăria Capitalei în parcul Cișmigiu sub sloganul "Cișmigiul Copiilor", teatrul de păpuși "Licurici" a participat cu spectacolul "Varietăți muzicale". 20 de copii au fost pentru o oră vedete pe scena special amenajată iar părinții, copiii și bunicii spectatori i-au aplaudat la scenă deschisă.

Delia NISTOR

(În paginile 18, 20, 22, 26, 27, 28, 29, 30 și 31, reproduceri din expoziția "Suflet de copil" și fotografii cu cititorii și păpușarii Bibliotecii "Ion Creangă", alături de d-nele Delia Nistor și, respectiv, Gabriela Stamatiade).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

iunie 2004

♦ iunie 1824. 180 de ani de la nașterea lui **Avram Iancu** (iun. 1824 – 10 sept. 1872)

♦ 1 iunie 1919. 85 de ani de la moartea lui **Ioan Bogdan**, istoric, filosof și publicist (25 iul. 1864 – 1 iun. 1919)

♦ 2 iunie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Romulus Guga**, poet, prozator, dramaturg și publicist, redactor-șef al revistei "Vatra" (2 iun. 1939 – 17 oct. 1983)

♦ 2 iunie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Dumitru Caracostea**, folclorist, istoric și critic literar (10 mart. 1879 – 2 iun. 1964)

♦ 3 iunie 1899. 105 ani de la nașterea lui **Georg Von Bekesy**, fizician și medic maghiar, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină pe anul 1961 (3 iun. 1899 – 13 iun. 1972)

♦ 3 iunie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Athanase Joja**, filosof, editor și publicist (3 iun. 1904 – 8 nov. 1972)

♦ 3 iunie 1924. 80 de ani de la moartea lui **Franz Kafka**, scriitor ceh (3 iul. 1883 – 3 iun. 1924)

♦ 4 iunie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Ioan Massoff**, istoriograf al teatrului românesc (4 iun. 1904 – 27 ian. 1985)

♦ 4 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Vasile Donose**, compozitor și critic muzical

♦ 5 iunie 1779. 225 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Lazăr**, întemeietorul învățământului modern românesc (5 iun. 1779 – 17 mart. 1823)

♦ 5 iunie 1859. 145 de ani de la nașterea actorului **Constantin I. Nottara** (5 iun. 1859 – 17 oct. 1935)

♦ 5 iunie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Ștefan Roll**, poet (5 iun. 1904 – 14 mai 1974)

♦ 6 iunie 1599. 405 ani de la nașterea pictorului spaniol **Vélasquez** (6 iun. 1599 – 6 iul. 1660)

♦ 6 iunie 1799. 205 ani de la nașterea lui **A. S. Pușkin** (6 iun. 1799 – 10 feb. 1837)

♦ 6 iunie 1894. 110 ani de la nașterea lui **Sabin V. Drăgoi**, compozitor și folclorist (6 iun. 1894 – 31 dec. 1968)

♦ 6 iunie 1914. 90 de ani de la nașterea lui **Ion Șiugariu**, poet (6 iun. 1914 – 1 feb. 1945)

♦ 8 iunie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Gabriel Drăgan**, poet și prozator (8 iun. 1904 – 11 feb. 1981)

♦ 8 iunie 1924. 80 de ani de la nașterea **Andei Boldur**, scenaristă și traducătoare (8 iun. 1924 – 1996)

♦ 10 iunie 1839. 165 de ani de la nașterea lui **Ion Creangă** (10 iun. 1839 – 31 dec. 1889)

♦ 10 iunie 1904. 100 de ani de la apariția, în România, a **Regulamentului asupra obligațiunei tipografiilor și litografiilor din țară**

♦ 10 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Vasile Herman**, compozitor și muzicolog

♦ 10 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Ion Popescu-Udrișteș**, scenograf

♦ 11 iunie 1864. 140 de ani de la nașterea lui **Richard Strauss**, compozitor și dirijor (11 iun. 1864 – 8 sept. 1949)

♦ 11 iunie 1899. 105 ani de la nașterea lui **Yasunari Kawabata**, scriitor japonez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1968 (11 iun. 1899 – 16 apr. 1972)

♦ 12 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea **Irinei Mavrodin**, poetă, eseistă și traducătoare

♦ 13 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Alexandru Săndulescu**, istoric literar

♦ 14 iunie 1884. 120 de ani de la nașterea lui **Ioachim Botez**, scriitor (14 iun. 1884 – 12 iun. 1956)

♦ 14 iunie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Pavel Aioanei**, scriitor (14 iun. 1934 – 11 nov. 1987)

♦ 15 iunie 1889. 115 ani de la moartea lui **Mihai Eminescu** (15 ian. 1850 – 15 iun. 1889)

♦ 15 iunie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Virgil Teodorescu**, poet și traducător (15 iun. 1909 – 1988)

♦ 15 iunie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Justin Năstase**, sculptor

♦ 15 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Alexandru Vasile Șainelic**, pictor

♦ 15 iunie 1929. 75 de ani de la moartea lui **Traian Lalescu**, matematician și profesor (12 iul. 1882 – 15 iun. 1929)

♦ 15 iunie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Matei Călinescu**, poet, prozator, critic și istoric literar

♦ 15 iunie 1979. 25 de ani de la moartea actorului **Costache Antoniu** (25 feb. 1900 – 15 iun. 1979)

♦ 19 iunie 1899. 105 ani de la nașterea lui **G. Călinescu** (19 iun. 1899 – 12 mai 1965)

♦ 20 iunie 1929. 75 de ani de la nașterea actorului **Petre Gheorghiu** (20 iun. 1929 – 2000)

♦ 21 iunie 1919. 85 de ani de la moartea lui **Petre P. Carp**, om politic, unul dintre întemeietorii Societății "Junimea" (29 iun. 1837 – 21 iun. 1919)

♦ 22 iunie 1979. 25 de ani de la moartea lui **Mac Constantinescu**, sculptor (29 iun. 1900 – 22 iun. 1979)

♦ 23 iunie 1834. 170 de ani de la nașterea lui **Alexandru Odobescu**, scriitor și istoric (23 iun. 1834 – 10 nov. 1895)

♦ 23 iunie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Ovidiu Papadima**, istoric și critic literar (23 iun. 1909 – 26 mai 1996)

♦ 26 iunie 1869. 135 de ani de la nașterea lui **Martin Andersen-Nexo**, scriitor danez (26 iun. 1869 – 1 iun. 1954)

♦ 26 iunie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Petre Pandrea**, jurist, traducător, memorialist, filosof și publicist (26 iun. 1904 – 8 iul. 1968)

♦ 26 iunie 1914. 90 de ani de la nașterea lui **Vasile Baboie**, pictor și grafician (26 iun. 1914 – iul. 2001)

♦ 27 iunie 1574. 430 de ani de la moartea lui **Giorgio Vasari**, pictor, arhitect și istoric de artă italian (30 iul. 1511 – 27 iun. 1574)

♦ 28 iunie 1919. 85 de ani de la nașterea lui **Ion D. Sârbu**, scriitor (28 iun. 1919 – 17 sept. 1989)

♦ 29 iunie 1819. 185 de ani de la nașterea lui **Nicolae Bălcescu** (29 iun. 1819 – 29 nov. 1852)

♦ 30 iunie. **Ziua Învățătorului Român**

♦ 30 iunie 1884. 120 de ani de la nașterea lui **Georges Duhamel**, scriitor francez (30 iun. 1884 – 1966)

♦ 30 iunie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Paul Constantinescu**, compozitor (30 iun. 1909 – 20 dec. 1963)

♦ 30 iunie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Tudor Bugnariu**, sociolog și publicist (30 iun. 1909 – 25 iun. 1988)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Commemoration Year

Stephen the Great – 500 – *N. CARTOJAN* 2

Anton Pann – 150 – *Nicolae MANOLESCU, Ana Maria ORĂȘANU* 4

Iancu BREZEANU – Memories 8

Patrimony 11

Dante ALIGHIERI – The Divine Comedy 12

Centenary – Petre Pandrea 14

Contemporary Autographs – *Ana BLANDIANA* 16

EBLIDA Hot News – Library and Information Society Issues 18

PULMAN – Library Projects 19

Sergiu GĂBUREAC – The Place of Public Librarian in the Community 21

Cristina CHIȚA – Romanian Cultural Foundations 23

Adrian MAC LIMAN – Global Pattern vs. National Identity 33

Jean-Yves CONRAD – Prince Ghika Familiy's Grave in Le Mée-sur-Seine 35

Catalogue 36

The 2004 BOOKAREST Book Fair 38

'Ion Creangă' Library – Projects for Children 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 010352
Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 010352.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

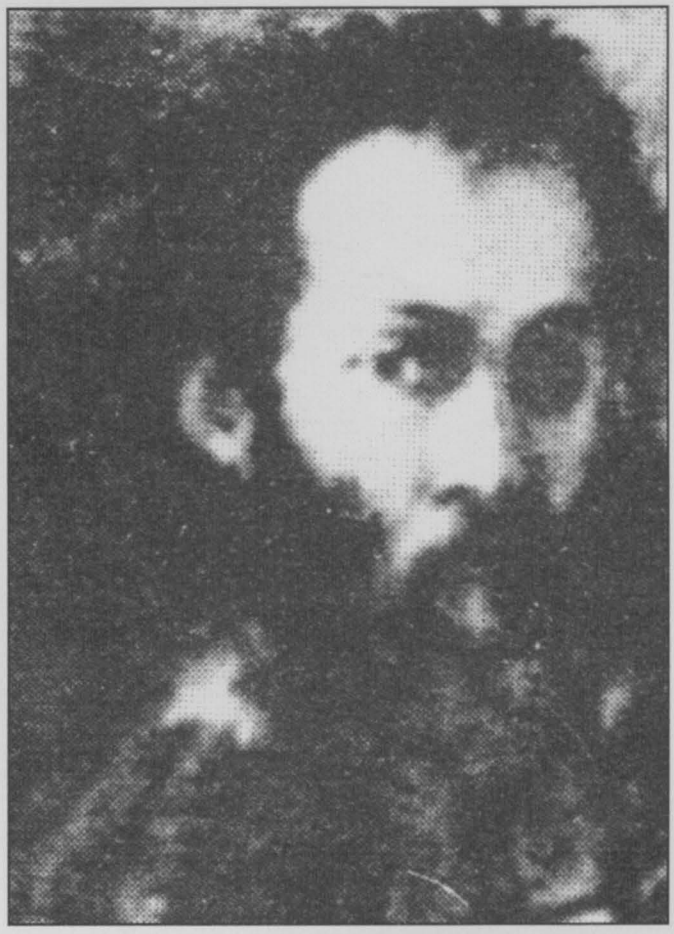

GIORGIO VASARI

1511 – 1574

430 de ani de la moarte

"… nemurirea lui Vasari nu i-a fost adusă de numeroasele sale tablouri cu subiecte alegorice ori religioase… Arta lui Vasari este a unui desăvârşit meseriaş, a unui ireproşabil executant. Dar Vasari a devenit nemuritor ca scriitor şi nimeni nu-i va nega vreodată acest epitet, aceluia care a scris prima istorie a artelor din lume, după cum proza italiană îl va recunoaşte totdeauna ca pe un maestru al său. Nimeni nu va putea studia vreodată… [Renaşterea]… fără a recurge la cel mai însemnat tezaur de informaţii despre arta ei şi pe care îl constituie cartea de biografii a lui Giorgio Vasari".

Alexandru Balaci

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

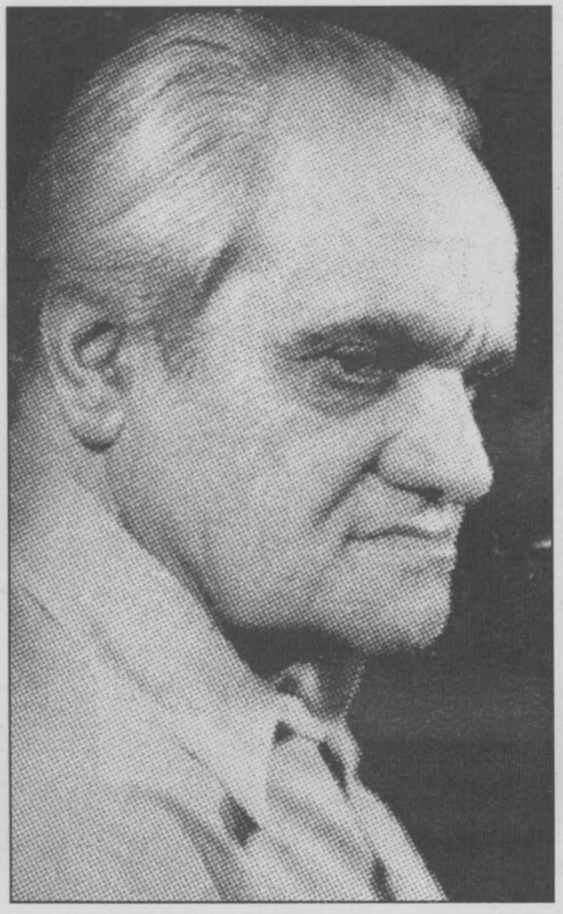

ION D. SÂRBU

1919 – 1989

85 de ani de la naştere

"... să înțeleg, în sfîrşit, că a fi înțeles sau neînțeles e o problemă ce mă depăşeşte total,
să cred țărăneşte în steaua mea şi în acele duhuri (valori) ce mă patronează,
să nu confund astronomia cu astrologia în creație, nici cunoştințele cu cunoaşterea,
nici cultura mea cu Cultura, nici religiile mele cu Religia,
să rămîn copil pînă la moarte,
să-mi consider viciile ca nişte pedepse, sau munci, sau labirinturi obligatorii,
să mă gîndesc la lupta iacobină cu Îngerul,
să nu uit că în veşnicie nu se intră prin cereri, memorii, reclamații,
să-mi fie milă de cei puternici, să-i consider frați pe Cainii mei torționari, cu candoare şi angelică naivitate să continuu a-mi deschide inima
față de toți turnătorii ce mă împresoară,
sinceritatea cu orice preț, oricînd, față de oricine fiind forma de eroism prin care
îmi plătesc impozitele față de neamul meu nenorocit..."

Scrisori către bunul Dumnezeu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro